

ponat ista lex non in necessitate: & cum corrigat in alio ius commune, ergo in hoc. Sed tenetur recipere in parte quotitativa, & fiat diuisio secundum ius commune iuxta famam & dispositionem textus in l. ad officium, Cod. commun. diuid. & in §. eadem, Instit. de offic. iudic. & in l. fin. tit. 15. 6. part. prædicta autem intellige in melioratione tertij & quinti vel prælegato, secus tamen est in legitima filiis debita, quia illa debet solui de rebus hæreditariis, textus est in l. sci-mus, §. repletionem, Cod. de inoffic. testamento, & ibi communiter Doctores & tenet Bald. Paul. & Imol. in dicta l. non amplius, §. fin. ff. de legatis primo.

TEXTVS XXI.

MAndamos que el hijo, o otro qualquier descendiente legitimo mejorado en tercio, o quinto de los bienes de su padre, o madre o abuelos, que puedan si quisieren repudiar la herencia de su padre, y madre, o abuelos: y aceptar la dicha mejoría, con tanto que sean primero pagadas las deudas del defuncto, y sacadas por rata de la dicha mejoría las que al tiempo de la partita pareciesen, y por las otras que despues pareciesen, sean obligados los tales mejorados a las pagar por rata de la dicha mejoría, como si fuesen herederos en la dicha mejoría de tercio y quinto, lo qual mandamos que se entienda, ora la dicha mejoría sea en cosa cierta, o en cierta parte de sus bienes. Id est:

Præcipimus, ut filius aut quicumque alius descendens legitimus auctus ex tercio aut quinto in bonis paternis aut maternis aut auorum, possit, si velit, renunciare hereditati paternæ aut maternæ, aut auitæ & prædictum augmentum acceptare, modo debita prius defuncti soluantur ex prædicto augmento ad ratam subducta, quæ tempore diuisionis apparuerint, & pro reliquis quæ apparuerint postea, prædicti aucti obligentur ad ea soluenda pro rata ex prædicto augmento, proinde ac si in eodem augmento essent hæredes ex tercio & quinto, quod præcipimus intelligi, siue prædictum augmentum fuerit in re certa (assignatum) siue in certa bonorum parte.

S V M M A R I V M.

Filius melioratus an possit uocetare prælegatum & repudiare hereditatem?

L E X XXI.

NOta ex ista lege, quod filius institutus cum aliis, vel ab intestato succedens melioratus in tercio, vel quinto bonorum, vel utroque, potest acceptare meliorationem & prælegatum & repudiare hereditatem: quod tamen intellige & declara isto modo, quod tali casu, si hereditatem adit, partem habebit ex sua persona iure hæreditario, cum à seipso non possit legati partem à cohærede iure prælegati: si verò hereditatem repudiat, totum consequitur à cohærede iure prælegati: & de iure communi idem probat & disponit textus in l. qui filiabus, §. fin. cum l. sequenti, ff. de leg. 1. cuius verba sunt, si vni ex hæredibus fuerit legatum hoc deberi ex officio iudicis familie heriscæ. manifestum est: sed & si abstinuerit se ab hereditate, consequi eum hoc legatum posse constat, & statim dicit lex sequens, & quidem totum legatum petere potest, quamvis à semetipso inutiliter ei legatum fuisset, sed partem habet ex sua persona iure hereditario, cum à seipso non possit legati partem à cohærede iure prælegati: si verò hereditatem repudiat, totum consequitur à cohærede iure prælegati: & ibi Bart. Alber. Bald. Angel. Aret. Ioan. de Imol. Alex. Lanfran. Socin. Iason & communiter Doctores & declarat magistraliter & me-

lius quam alibi, Paul. de Castro textus in l. legatum est, §. 1. eod. tit. textus in l. planè, §. si duobus, eod. tit. textus in l. Titia, §. Lucius, ff. de legat. 2. textus in l. miles, §. fin. eod. tit. textus in l. fin. §. quatuor, eod. tit. textus in l. ex facto, vers. ita igitur, ff. de hered. instit. textus in l. si ita legatum, ff. famil. heriscun. textus in l. inter cohæredes, §. eod. tit. textus in l. si qua, Codice eod. tit. & utrobique communiter Doctores idem etiam probat & disponit l. 2. in fin. tit. 9. 6. part.

TEXTVS XXII.

SI el padre o la madre, o alguno de los ascendientes prometio por contrato entre viuos, de no mejorar a alguno de sus hijos descendientes, y passo sobre ello escriptura publica, en tal caso no pueda hazer la dicha mejoría de tercio ni de quinto, y si la hiziere que no vale, y assi mismo mandamos que si prometio el padre, o la madre, o algunos ascendientes de mejorar alguno de sus hijos, o descendientes en el dicho tercio y quinto por via de casamiento, o por otra cosa onerosa alguna, que en tal caso sean obligados a lo cumplir y hazer, y sino lo hizieren, que passados los dias de su vida la dicha mejoría, o mejorías de tercio y quinto, sean auidas por hechas. Id est:

Si pater aut mater, aut aliquis ex ascendentibus per contractum inter viuos fuerit pollicitus non augere quempiam ex filiis suis (Hisp. deest, aut.) descendentibus per scriptum publicum, in eiusmodi casu non possit facere prædictum augmentum ex tercio aut quinto, & si fecerit, sit inualidum. Et eodem modo præcipimus, ut si pater, aut mater, aut quispiam ex ascendentibus, promisit augere aliquem ex liberis aut descendibus in prædicto tercio aut quinto per coniugium, aut per aliam quamvis causam onerosam, in tali casu teneantur illud prestare & implere: quod nisi fecerint, post eorum mortem prædictum augmentum siue augmenta ex tercio & quinto habeantur pro factis.

S V M M A R I V M.

- 1 An & quando valeat pactum de non succedendo?
- 2 Qui effectus resultent ex iure, & spe succedendi etiam in vita patris?
- 3 An ascendentes possint renunciare hereditati filiorum?
- 4 Si filius recipit legitimam à patre, an possit renuntiare hereditati?
- 5 An filius possit præteriri vel exheredari de voluntate re & consensu eius?
- 6 Si interueniat iuramentum in isto pacto, an valeat?
- 7 Si filius vel filia recipiat aliquod pretium in premium renuntiationis, an valeat?
- 8 An pactum de non succedendo operetur ut filius excludatur, tam ex testamento, quam ab intestato?
- 9 An ille qui renuntiauit hereditati possit succedere contra testamentum?
- 10 An renuntiatio facta à filio si decedat relicta filiis, talis renuntiatio eis noceat?
- 11 An ille qui renuntiauit cum iuramento admittatur, si tempore mortis patris non sunt alij filij?
- 12 An filius qui renuntiauit tempore quo non erant alij filij, nec sunt tempore mortis patris, an succedat?
- 13 Si filius renuntiauit hereditati patris, & ista hereditas perueniat ad alium, an possit eis succedere?
- 14 An homicida possit succedere heredibus occisi?
- 15 An ista renuntiatio valeat, quando renunci et successioni futura alicuius defuncti?

- 16 An possit quis renunciare substitutioni pupillari?
- 17 An & quando valeat pactum de succedendo?
- 18 An istud pactum de succedendo valeat inter milites?
- 19 An & quando valeat pactum de futura successione conseruanda.
- 20 An pactum de succedendo sit à iure reprobatum?
- 21 Quomodo procedat ista lex 22. in utraque sui parte.
- 22 An ista promissio & pactum de meliorando filium propter contractum matrimonij debeat fieri ipsi filia vel genero?
- 23 An maritus cum quo fuit gestum pactum de non meliorando, si remittat pactum, possit tunc alium meliorare?
- 24 Si filius vel filia cui est factum pactum de non meliorando, remittat tale pactum vel moriatur, an possit pater vel mater meliorare quem velit?
- 25 Si pater vel mater promissit meliorare unum ex filiis & talis filius remittat hoc pactum, an possit pater vel mater alium meliorare?
- 26 Si pater vel mater promissit non meliorare in tertio nec quinto, an possit disponere pro anima de quinto?
- 27 Si pater promissit non meliorare filios, an possit meliorare nepotes?
- 28 Si est facta scriptura publica, & est deperdita, an possit probare contentum in ea per testes.
- 29 Si pater promissit non meliorare unum ex filiis quem expresse nominauit, an possit alium meliorare?
- 30 Virtus & natura pacti de futura successione, certo modo diuidenda.
- 31 Si filius vel filia renuncianit cum iuramento hereditati patris favore fratrum, an possit iuramento non obstante succedere patri?

L E X XXII.

NOta ex prima parte huius legis quod si pater vel mater promissit alicui filio vel filia non meliorare aliquem ex filiis vel descendentes, valet & tenet talis promissio & obligat eos ad implementum: ita demum, si de hoc fuerit confecta scriptura publica. Corrigit autem hæc l. 22. l. pactum quod dotali de pactis, vbi contrarium disponitur & hodie extat, l. 1. tit. 6. de las mejoras, in noua recopil. quæ hanc legem etiam corrigit simul cum lex 17. supra his legibus, dum docent posse fieri meliorationem tertij aut quinti filia obtentu dotis seu matrimonij quod minimè fieri posse illa lex docet saltem, per contractum inter viuos, cæterum in vltima voluntate bene fieri posse permittit: & vide ibi Matiençz, videas etiam l. 1. tit. 2. lib. 5. recap. vbi etiam idem Matiençus latè tradit. Secundò nota ex secunda parte huius legis quod si pater vel mater promissit meliorare aliquem ex filiis descendentes suis in tertio & quinto bonorum, vel aliquo eorum, tenetur illud adimplere si promissit ex causa matrimonij, vel ex aliqua alia causa, onerosa, & si non fecerit habetur melioratio pro facto ipso iure: pro cuius perfecta declaratione dico, quod aliud est pactum de non succedendo, quo quis priuatur futura successione: aliud est pactum de succedendo, quo quis vult acquirere aliquam futuram successionem, aliud est pactum de futura successione conseruanda, quo quis vult conseruare futuram successionem alterius: aliud est pactum de hereditate futura certo modo diuidenda. Quoad primum dico quod pactum de non succedendo, est quando filius, vel descendens agnatus vel cognatus, qui potest de iure succedere ab intestato, promissit patri, vel matri vel consanguineo, non succedere: nam tale pactum

non valet: textus est in l. qui superstitis, ff. de acquir. hered. textus in l. fin. ff. de suis, & legit. hered. textus in l. quod de bonis, §. 1. ff. ad legem Falcid. textus in l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam. textus in l. pactum dotale, Cod. de collat. textus in l. neque nos, C. de capt. & postlimin. reuer. Quod naturaliter extendit etiam si pactum vel renunciatio fiat ex causa onerosa aliquo pretio sibi dato: textus est in dicta l. fin. ff. de suis, & leg. heredib. textus in d. l. pactum dotale, Cod. de collat. vbi si filia dote recepta renunciauit successioni patris, nihilominus potest succedere patri, quia talis renunciatio non valet: cuius ratio potest esse. Prima, quia cum talis hereditas nondum sit delata, non cadit in ea repudiatio: vt in l. is potest, ff. de acquir. hered. & in l. is qui heres, §. 1. eod. tit. & in l. si is ad quem, eod. tit. textus in l. 1. §. semel, vers. scientiam, ff. de bonor. possess. secundum tabul. textus in l. si ita scriptum sit, §. si sub conditione, ff. de legat. 2. textus in l. 1. §. decretalis, ff. de success. edict. textus in l. qui potest facere, §. 1. ff. de regul. iur. istam rationem ponit Imol. & cæteri Doctores, in d. l. qui superstitis, ff. de acquir. hered. Bald. & alij Doctores in l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam. Sed ista ratio non concludit, quia loquitur & procedit in simplici renunciatione & repudiatione hereditatis nondum delatæ, quia illa non valet cum nec possit adire, sed nos loquimur de pacto & contractu, consensu partium vallato, in quo non militat illa ratio: quia ius nondum delatum potest pacto renunciari: textus est in l. 1. C. de pactis: & ibi Glossa ordinaria & communiter Doctores textus secundum vnam lectionem in l. 1. ff. de curat. bonor. dand. & ibi Glossa & communiter Doctores textus in l. & hered. §. filia familias, ff. de pactis, textus in l. 3. §. si quid minor. ff. de min. Secunda ratio sit, quia sicut ius naturale sanguinis in sui essentia & substantia non potest pacto & consensu partium renunciari: ita nec ipsum ius succedendi tanquam effectus eius præcisus & inseparabilis est, in lege ius autem agnationis, ff. de pactis, & ibi notat Baldus Paul. de Castr. & communiter Doctores textus in l. iura sanguinis, ff. de regul. iur. textus in l. abdicatio, C. de patria potest. bonus textus & notab. in l. 3. ff. de interdict. & relegat. vbi habetur quod filij vel descendentes non amittunt facto vel delicto patris ea quæ proueniunt sibi à genere, vel à ciuitate: vel à rerum natura: sed ea tantum quæ immediatè proueniunt ab ipso patre: & istam rationem ponit Bartol. in l. is potest, ff. de acquir. hered. 2. colum. num. 6. & ibi sequuntur, communiter Doctores. Sed aduertendum quod ista ratio bene concluderet & procederet in agnato vel cognato transfuersali, quia in eis ius succedendi non est in vita considerabile, nec distinctum ab ipso iure sanguinis: vnde merito illud quod non est, non potest renunciari: sed non concludit in filio, nepote, vel descendente: quia in eis ius successionis competens in bonis parentum in vita est considerabile, & est ius de per se distinctum & separatum à iure filiationis, & est quædam spes probabilis approbata, tam à iure naturali quàm positiuo: vt in l. scripto, ff. unde liberi, & in l. cum ratio, ff. de bonis damnat. & talis successio saltem respectu legitimæ dicitur quasi debita, in vita patris: textus est in l. sed quia plerumque, ff. pro socio, textus in l. final. §. si autem perpetuus, Cod. de curat. furios. textus in l. final. §. penult. C. de codicill. textus in l. cum in adoptiuo, §. omnia, C. de adopt. & tenet & notat Bartol. & communiter Doctores in l. is qui potest, ff. de acquir. hered. 2. colum. & in l. §. si impubert, ff. de collat. bonor. & in l. 2. ff. si à parent. fuer. manum, & in l. final. ff. de liber. agnos. & in l. post emancipationem, §. illud, ff. de liber. leg. & in l. 3. Codice de iuris & facti ignor. & in l. iuris ignorantia, C. qui admitti. & in Auth. de hered. & Falcid. §. si quis autem non implens, collat. 1.

2 Ex quo iure & spe succedendi etiam in vita patris resultant aliqui notabiles effectus. Primus quia si filius existens in primo gradu, decedat viuo patre, transmittit ius suum per viam repræsentationis ad nepotes vel alios descendentes, *vt in l. §. si filius, ff. de suis, & legit. hered. in §. cum filius, ff. de suis, & legit. hered. in §. cum filius cum materia, Institut. de hered. qua ab intestat. deferunt.* Secundus effectus est, quia sine causa non potest filius priuati tua legitima, *vt per totum ff. & Cod. de inoffic. testam.* Tertius effectus est, quia si pater immensam & inofficiosam donationem fecerit, filius potest reuocare, saltem quoad legitimam, *vt in toto titul. Cod. de inoffic. donat.* Quartus effectus est, quia in vita patris filius reputatur quasi dominus, *vt in l. suis, cum mater, ff. de liber. & posthum.* vnde ista secunda ratio non videretur concludere. Tertia ratio sit, quia si tale pactum de succedendo valeret, & priuaretur filius spe successionis paternæ, fortè deinceps non præstaret obsequia patri prout naturaliter tenetur, & inuitaretur ad delinquendum: vnde meritò non valet, argumento textus *in l. si vnus, §. illud cum, §. sequenti, ff. de pactis, textus in l. conueniret, ff. de pactis dotal. textus in l. 1. §. illud, ff. de positi, textus in l. contractus quidam, §. 1. ff. de regul. iuris, istam rationem ponit Bald. in l. pactum, C. de collat. penult. col. in fin. & Imol. in cap. cum contingat de iureiur. 26. col. versic. dicit ius civile.* Sed certè neque ista ratio concludit, quia non est generalis respectu patris vel matris renunciantis, vel collateralis: sed tantùm particularis respectu filij. Item etiam ex alio quia si ista ratio esset vera, sequeretur quòd non firmatur iuramento, quia esset contra bonos mores, *vt in cap. non est obligatorium, de regul. iur. in 6.* Cuius ratio vera & iuridica sit, quod ideo tale pactum, & renuntiatio non valet, quia præsumit lex quòd pro modico pretio de præsentis renuntiaret quis magnæ & opulentæ hæreditati futuræ, & in expresso istam rationem ponit Bartol. *in l. stipulatione hoc modo concepta, ff. de verbor. obligat. 1. colum. in fin. num. 4.* & ibi alij Doctores & idem Bartol. *in l. si quis pro eo, ff. de fideiussor. fin. colum. in fin.* Paul. de Castr. *in l. pacta qua contra, Cod. de pactis, 1. colum.* Roman. *in l. pactum, C. de collat. 2. colum.* Imol. *in cap. cum contingat. de iureiurand. antepen. fol. 2. colum.* Domin. *in capite quamvis pactum, de pactis, in 6. 3. colum.* Georg. Nathan. *ibi, 15. col.* Confirmatur ista ratio per textum *cum materia in l. 1. & per totum, Cod. de pactis pignorum,* vbi ex ista ratione pactum legis commissoriæ in pignoribus, est reprobatum. Secundò confirmatur per textum *cum materia in l. cum hi, ff. de transact.* vbi ex ista ratione non permittitur, à iure transactio super alimentis de futuro. Tertid confirmatur quia expedit publicæ provide- re vtilitatibus subditorum, ne quis re sua malè v- tatur? textus est, *in §. final. Institut. de his qui sunt sui vel alien. iur.* Nec obstat si dicatur, quod attempta ista ratione non deberet valere pactum, quo quis renun- tiat iuri de futuro, cum militet ista ratio cuius con- trarium deciditur, *in l. 1. Cod. de pactis, iuncta Glossa & communi opinione & in iuribus ibi allegatis,* quia respondeo quòd ibi erat ius de futuro ex causa de præsentis, & sic reputatur aliquod ius probabile inspecta causa de præsentis: sed in nostro casu est me- rum ius de futuro, non dependens ab aliqua causa de præsentis.

3 Et ex superioribus, iuncta finali ratione vera & communi, reprobo sententiam Bald. *in leg. quamvis, fin. colum. & quest. Cod. de fideicom. vbi dicit quòd pater vel ascendens benè potest renuntiare successioni filij vel descendens: quia cum talis hæreditas non debeat patri vel ascendenti de iure naturali: sed tantùm de iure positio, vt in l. scripto, in fin. ff. vnde liber. & in legè nam & si parentibus, ff. de inoffic. testam.*

& in lege iure succursum est, ff. de iure dotium, facilius potest amitri vel renuntiare, pro qua sententia ultra Bald. facit textus singul. *in leg. 1. §. si parens, ff. si à parent. quis fuer. manum.* vbi dicit quòd si pater in vita recepit aliquid à filio emancipato, repellitur post mor- tem ab eius successionem, facit etiam, quia in iure no- stro plures differentia reperuntur in successionem pa- rentum & filiorum. Prima quia dispositio textus *in lege cum vnus, ff. de cond. & demonst. cum similibus,* non habent locum in parentibus grauat: ita Bartol. & communiter Doctores ibi. Secunda quia dispositio textus *in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, Cod. de testam.* non habet locum in parentibus: ita Salyc. & communiter alij Doctores ibi, & *in l. fin. Cod. famil. herc.* Tertia quia dispositio *legis fin. Cod. de repud. he- red.* non habet locum in parentibus, ita Bald. & com- muniter Doctores ibi. Quarta quia licet inter descen- dentes habeat locum collatio, non tamen inter parentes: ita Cynus, Bald. & communiter Doctores *in l. si emancipati, Cod. de collat.* Quinta, quia filij vel descendentes transmittunt hæreditatem non aditam ex potentia fuitatis vel sanguinis parentes verò non: *vt in l. vnica, C. de his qui antea per tabul. & ibi com- muniter Doctores.* Sexta, quia licet inter descen- tes habeat locum repræsentatio, inter parentes verò non: textus est *in Authent. defuncto, Cod. ad Tertul. & ibi Glossa ordinaria & communiter Doctores: sed dico quòd prædicta opinio Bald. est falsa imò teneo quòd sicut filius vel descendens non potest renuntiare successionem patris vel ascendens, ita econtrà pater vel ascendens non potest renuntiare successionem filij vel descendens, per iura superius adducta iuncta ra- tione finali: & consequenter licentia à patre conce- ssa filio ad testandum in iur præiudicium non valet, licet iuramento firmata sit, vt tradit Tellus, *in l. 6. Tau- ri, num. 65. Molina lib. 2. de primogeniis, cap. 3. num. fin. Gutierrez in cap. quamvis pactum, in princ. num. 12. 39. & 44. & 50. & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Glossa ordinaria in l. si quando, §. illud, C. de inoffic. testam. in gloss. fin. in fin. & ibi Petrus de Bellapert. qui formaliter & tenet, quòd pactum de non succedendo est reprobandum in ascendentibus & descendentibus, & collateralibus: & ibi Iacob. Butr. Cynus, Alber. Faber. Paul. & communiter Do- ctores Cynus, *in lege pactum, C. de coll. final. verbis, Roffred. in libellis suis, in rubric. de honor. possess. con- tra tabul. qua datur patri, & cetera 3. colum. versicul. 7.* Roder. Suar. prædicta non allegando in repetitione legis, *quoniam in prioribus 46. fol. 1. colum. versic. adde Bald. Neque obstat prima ratio & fundamentum Bald. quòd hæreditas non debetur patri vel ascendenti de iure naturali, sed tantùm positio: quia in nostro ca- su non irritatur à iure pactum de non succedendo, ex eo quòd hæreditas debeat de iure naturali, vel non: sed propter rationes superiores præcipuè finalem, & patet ex eo quòd etiam inter collaterales est prohibi- tum prædictum pactum, vt probatur per dicta iura & tenent prædicti Doctores, vbi supra. Neque ob- stat secundo ille textus singul. *in dicto §. si parens,* quia cum olim de iure antiquo pater non succedebat filio emancipato, nisi ex pacto emancipando eum con- tracta fiducia: *vt in l. si ab eo, Cod. de legit. hered. & in l. fin. Cod. de emancip. liber. & in l. 4. Cod. de legit. iur. & in §. final. Instit. de legit. agnat. success.* meritò con- trario pacto poterit repelli, argumento textus *in l. ni- hil tam naturale, ff. de regul. iur.* sed cum hodie pater hæreditario iure succedat filio, & nulla sit differentia emancipationis & patriæ potestatis, *vt in Authent. de her. ab intestat. venien. §. nullam verò, collat. 9.* clarè infertur quòd non poterit tali successionem renuntiare: sicut neque quilibet alius, & in expresso ita tenet & respondet Glossa ordinaria *in d. §. si parens, quæ so- lutio****

solutio vera est in se secundum Doctores. Vel aliter & secundò, & notabilius respondeo, quod in d. §. si parens, pater recepit à filio in vita integram legitimam, unde meritò potuit successioni futuræ renuntiare, imò etiam si non renunciet non potest rumpere testamentum in quo est præteritus vel exheredatus, cuius verba sunt, si parens vel accepit pecuniam, ut emanciparet, vel postea unius in eum filius quantum satis est contulit, ne iudicia eius inquietes & exceptione doli repellatur & ita tenet & declarat ibi Diuus Bart. Alber. & communiter Doctores tenet etiam & declarat Glossa ordinaria in dicta l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam. in gloss. fin. in 3. solut. & ibi Petr. Oldrad. Alber. Bart. & communiter Doctores Domin. in d. cap. quamvis pactum de pact. in 6. facit etiam textus notab. l. cum quo, de peculio, §. fin. ad leg. Falc. & ibi Doctores.

4 Ex quo inferitur quod idem esset si filius in vita reciperet à patre integram legitimam, quia valeret renuntiatio hæreditatis, & licet non renunciet non posset rumpere testamentum patris in quo sit præteritus vel exheredatus: imò quod magis est etiam si crescat vel diminuatur patrimonium patris vel matris, non debet haberi respectus nisi ad tempus acceptæ legitimæ: ita singul. Iacob. Butr. in l. pactum, C. de collat. nihil allegando: sed pro eo facit textus in d. §. si parens: & in d. l. cum quo, de peculio, §. final. & facit textus in ratione sui, in l. de fideicommissis, Cod. de transact. & facit bonus textus in l. si patronum ex debita, §. final. ff. de bon. lib. & tenet Georg. Natan. in cap. quamvis de pact. in 6. 2. colum. numero 6. & 7. vbi benè fundat, & dicit hanc esse magis communem opinionem. Ex quibus redditur valde difficilis & dubia illa Glossa singul. communiter approbata in l. si quando, §. & generaliter, Cod. de inoffic. testam. vbi tenet quod si pater vel mater vult instituere filium vel filiam, vel econtra, si filius vel filia vult instituere patrem vel matrem, & instituendus noluit institui, sed renuntiavit titulo institutionis, & consentit quod alius instituatur: talis consensus & renuntiatio valet & tenet: pro qua sententia & conclusione facit textus notabilis & capitalis in l. non putavit, §. si quis sua mand. ff. de honor. possess. contra tabul. vbi si ille qui de necessitate erat instituendus in testamento manu propria exheredavit se, cum dictaret & scriberet testamentum, non potest amplius rumpere testamentum per quærelam vel contra tabulas vel alio iuris remedio: quem in suo casu notat & commendat ibi Glossa ordinaria Bartol. Alber. & communiter Doctores antiqui. Secundò facit textus in l. uxori, §. 2. ff. ad l. Corn. de falc. vbi ille qui se tutorem impuberis scripserit in testamento alicuius, statim videtur consentire & officium acceptare: aded quod licet aliàs haberet à iure iustam excusationem, non potest se excusate. Tertio facit textus singul. in l. sicut, §. venditionis, ff. quib. mod. pign. vel hypot. soluitur, vbi habetur quod benè potest quis permittere alium testari, & disponere de re sua, vel sibi debita, vel obligata: quem ad hoc notant & commendant communiter Doctores ibi notat etiam & commendat Bartol. in l. cum quis decedens, ff. de legat. 3. & illum textum ad hoc reputat singul. & vnicum Bald. in c. 1. §. præterea quibus mod. seruit. amitt. Idem Bald. in cap. 1. §. dotare qua feud. alien. poss. 2. column. propè finem, idem Bald. in l. venditioni, Codic. de usucap. pro empte. idem Bald. in l. quoties, la 1. Codic. de fideicommiss. 2. colum. numero 12. idem Bald. in l. Codic. de sacrosanct. Eccles. 1. lectura 4. column. idem Bald. in l. cum alienam, Codic. de legat. 2. colum. numero 7. Alexand. vbi benè loquitur & declarat in consiliis suis cons. 20. 3. volum. consiliorum 6. colum. Iason in l. cum proponas, la 1. Codic. de pactis, 2. colum. Quarto facit textus cum materia in l. filio

præterito, ff. de iniusto rupt. vbi post mortem patris filius potest approbare testamentum in quo est præteritus, vt valeat saltem de iure prætorio. Quintò & vltimò facit concludens ratio, quia quod filius vel pater instituatur est introductum eorum favore: vt probat textus melior de iure in Authentic. vt cum de appellat. cognos. §. hac autem disposuimus, collat. 8. & vbi dicit quod ideò leges requirunt quod filius instituatur à patre vel contra: nec aliàs afficiatur iniuria. Secunda tamen est opinio in hoc articulo scilicet quod talis consensus & renuntiatio tituli institutionis nullo modo valeat, quia cum institutio vel exhereditatio cum legitima causa à iure expressa requiratur pro forma etiam si talis forma requiratur in fauorem instituendi non potest consensu privatae personæ ei renuntiare: argumanto textus in l. nemo potest. ff. de legat. 1. textus in l. 3. ff. de testam. textus in l. qui in potest. cod. tit. textus in l. quod de bonis, §. 1. ff. ad legem Falc. textus in l. contra iur. civilis regul. ff. de pactis, textus in l. ius publicum, eodem tit. textus in l. cerdonem, ff. de oper. liber. textus in l. nec ex prat. ff. de reg. iur. textus leg. nec pignus, versicul. priuatorum conuentio, eod. titul. textus in l. obligationum ferè, §. placet, ff. de action. & obligat. textus in l. si debitor, fin. ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. textus in l. cum hi, §. si prætor, ff. de transact. textus iuncta Glossa in l. à diuo Pio, ff. de ritu nuptiar. textus in lege pacta qua contra, Codice de pactis, textus in §. 1. Institut. quibus non est permiss. facer. testament. & istam opinionem tenet expressè Bald. quem alij Doctores sequuntur, in lege quando, §. illud, Codice de inoffic. testament. Tertia opinio est, quod tale testamentum valeat si in eo est incerta causa, quia testator dicat quod ideo omittitur institutio, quia instituendus, noluit institui, sed renuntiavit institutioni. Nec obstat si dicas quod ista non est causa incerta, in Authentic. vt cum de appellat. cognos. causas collat. 8. quia ille textus loquitur in exheredatione quæ fit inuito filio: secus autem in exheredatione quæ fit eo volente, vt in nostro casu quia tunc non videtur correctus textus in dicta lege non putavit, §. si quis sua manu, ff. de contra tabul. & in expresso istam opinionem sic declaratam tenet Bartol. in dicta lege si quando, §. illud, Codic. de inoffic. testam. & ibi Angel. de Perus. & Paul. de Castr. Quarta opinio est, quod prædicta Glossa in d. l. si quando, §. & generaliter, & eius conclusio procedat & sit vera in exheredatione, quia valet propter consensum instituendi, modò in ea inseratur ista causa modò non: quia iam est seruata forma à lege requisita: sed non procedat in præteritione licet instituendus consentiat, quia forma leg. non est seruata, & istam opinionem tenet Imol. in l. si quis posthumus, §. prima colum. post princ. ff. de liber. & posthum. Roman. in l. 2. Codic. de postul. poss. contra tab. 5. colum. num. 12. Iason ibi, 9. column. numer. 27. idem Iason in l. inter cetera, ff. de liber. & posthum. fin. colum. Alexand. in Authentic. non licet, Codic. de liber. præter. 2. colum. numero 3. Sed his non obstantibus dico quod prædicta Glossa in d. l. si quando, §. & generaliter, & eius conclusio magis communis approbatur: imò quod modo instituendus præteratur, modo exheredetur: & modo causa sit expressa, modo non, testamentum valet & tenet ratione sui consensus & renuntiationis, & in expresso illam Glossam & conclusionem sic declaratam tenet ibi Petr. Cyn. Iacob. Butr. Alber. & Iason tenet etiam Bald. in l. 2. Cod. de bon. poss. contra tab. 2. column. in fin. numer. 5. Angel. in l. qui se patris, Cod. unde liberi, pen. column. numero 9. Bald. in l. filio præterito, ff. de iniusto rupt. penult. colum. in fine, Angel. ibi 2. colum. Imò & ibi latius & notab. 25. col. vers. pro isto allegat hic, Bald. &c. cum seqq. colum. saltem intelligendo quod ille consensus

consensus & voluntas facit quod valeat testamentum de iure prætorio, argumento text. in d. l. filio præterito. Angel. in l. si quis posthumus. §. 1. de liber. & posthum. in fin. Alexand. ibi, fin. colum. & istam dicit magis commun. opinion. Ias. in l. inter cetera ff. de liber. & posthum. fin. colum. in fin. Sed advertendum quod prædicta Gloss. & communis opinio nullo modo videtur procedere, quia talis consensus filij vel patris instituti, & renuntiandi tituli institutionis in effectu, nihil aliud est quam renuntiatio futuræ successionis: sed illa non valet ut dicit materia nostra & supra latè probavi, ergo nec talis consensus vel renuntiatio tituli institutionis debet valere. Confirmatur 1. quia prohibito aliquo actu vel dispositione, censetur prohibitum omne illud per quod peruenitur ad illud, text. est in l. oratio, ff. de sponsal. text. in l. cum lex ff. de fideiuss. text. in l. quod dictum. ff. de pactis. text. notab. in proposito in l. queritur, ff. de bonis liber. text. in l. quod si pater, eod. tit. text. in l. non minus, ff. de her. inst. text. in l. nec per se, Cod. eod. tit. Secundò confirmatur per text. notab. & expressum, in l. filio præterito, ff. de iniusto rupt. vbi dicitur quod si filius præteritus abstinit se bonis patris, videtur testamentum patris approbare & apertè vult quod renuntiatio bonorum patris post mortem eius idem importat quòd approbatio testamenti: & renuntiatio tituli, considerato effectu: ergo ex illo textu benè inferitur quod paria sunt renuntiare titulo institutionis: quòd renuntiare ipsi hæreditati, vel è contra, & certè ille text. inevitabiliter stringit contra prædictam Gloss. & commun. opinion. Tertio confirmatur per text. expressum qui caret respons. in d. l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam. vbi expressè disponitur, quod si filius aliquas res vel pecunias recepit à patre, & promisit non agere contra testamentum eius quærela vel alio quovis remedio, licet præteratur vel exhæredetur: quod talis promissio vel renuntiatio non valet, sed mortuo patre poterit filius testamentum oppugnare. Quarto confirmatur, quia etiam hoc casu concurrunt omnes rationes superius per me assignatæ per quas reprobatum pactum de non succedendo: & certè est ista valde subtilis & nova difficultas in nostra materia quam per aliquem non reperio tactam & libenter audirem eius solutionem: sed huic difficultati possum respondere sequentibus modis. Primo modo, quod aliud sit renuntiare hæreditati & futuræ successioni, & illa non valet: aliud sit renuntiare titulo institutionis, & illa bene valet: cum diversus sit titulus institutionis & ipsa hæreditas vel successio: sed ista solutio nihil valet, quia potius est verbalis quam realis.

Vel aliter & secundo respondeo, quod renuntiatio successionis vel hæreditatis non valet, quia est quædam privatio bonorum generalis tam ab intestato quam contra testamentum quia non poterit succedere ab intestato nec agere contra testamentum si sit præteritus vel exhæredatus: renuntiatio vero tituli institutionis non est abdicatio hæreditatis generalis, sed tantum particularis, in casu quo fiat testamentum, vnde ab intestato benè posset succedere. Sed ista solutio non concludit, quia eadem est ratio quod non valet in vno casu sicut in alio: præterea contra istam solutionem facit text. apertus quem supra ponderavi in d. l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam. præterea ista solutio non valet, quia sequeretur quod pactum de non succedendo valeret, saltem ut non posset institui agere contra testamentum defuncti, quod est falsum: ergo illud ex quo sequitur. Vnde huic difficultati aliter & tertio, & quidem subtiliter, & novissimè respondeo: quod prædicta Gloss. in d. l. si quando, §. generaliter, & communis opinio necessariò debet intelligi, quando defunctus erat in actu testandi in vita vel morte, & ipse volebat instituire filium

vel patrem, qui de necessitate erat instituendus, & ut illo tempore instituendus, consensit & non instituere, vel renuntiavit titulo institutionis: quia tunc talis consensus & renuntiatio valet, ut tenet: cum per eum stetit & testatori nihil est imputandum, & talis consensus non dicitur renuntiatio iuris futuri sed præsentis, hoc est tituli institutionis qui illo tempore quo fiebat testamentum sibi debebatur: & licet in consequentiam veniat privatio hæreditatis, non attenditur cum fundetur in iure de præsentis. Ex quo singulariter infero, quod si talis consensus & renuntiatio tituli institutionis fieret non in ipso actu testandi, sed antea non valeret per rationes superiores.

Item infero quod si pacto vel transactione aliquo dato vel retento instituendus consentiat quod non instituat, & renuntiet titulo institutionis quod tale pactum & renuntiatio non valet quia non videtur libera & spontanea renuntiatio sed coacta ratione pretij & pro ista mea sententia & declaratione considero textum expressum in d. leg. non putavit, §. si quis sua manu, ff. de contra tab vbi apertè dicitur, quod pater erat in actu testandi, & filius noluit institui, sed manu propria se scripsit exhæredem: & talis consensus & exhæredatio valet. Secundò pro ista mea sententia & declaratione considero text. expressum, in d. l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam. vbi dicit text. quod si pacto vel transactione aliquo recepto renuntiavit institutioni, & promisit non rumpere testam. talis promissio & renuntiatio non valet: & certè iste est verus intellectus horum iurium, & huius difficilis passus, & vera concordia in proposita difficultate: & istud est quod apertè voluit Glossa in dicta lege si quando §. & generaliter. prout apparet ex ea informatione quæstionis, in quantum dicit, quid autem si filius patrem vel matrem, vel è contra, vult instituire & instituendus dicat nolo, &c. & sic apertè loquitur quando talis consensus vel renunciatio adhibetur tempore testamenti, & sic in ipso actu testandi: & ita formant ibi quæstionem Petrus de Bella-per. Iac. Butri. Cynus, & DD. antiqui, & juxta istam meam solutionem & declarationem sentit Ioan. de Imol. in d. l. filio præterito 26. colum. in fin. in versic. sed certè istud non sequitur. sentit etiam Angel. de Perus. in l. si quis posthumus §. 1. ff. de liber. & posthum. in fine.

Aduertendum tamen quod materia nostra & eius conclusio, quæ habet quod pactum de non succedendo non valeat, procedit & debet intelligi, quando non interuenit iuramentum: secus tamen est si interueniat iuramentum: quia tunc benè valet: cuius ratio est, quia non est contra bonos mores, nec vergit in æternæ salutis dispendium, nec redundat in alterius detrimentum: text. est capitalis & expressus, in cap. quamvis pactum, de pactis lib. 6. cuius verba sunt, quamvis pactum patri factum à filia dum nupti tradebatur, ut dote contenta, nullum ad bona paterna regressum haberet, improbat lex civilis: si tamen iuramento, non vi nec dolo præstito firmatum fuerit ab eadem, omnino seruari debet, cum non vergat in æterna salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum. Confirmatur per text. cum materia, in capite cum contingat, de iureiur. per text. in cap. licet mulieres, eodem tit. lib. 6. vbi contractus super rebus dotalibus firmatur iuramento, per text. Authent. sacramenta puberum, cum materia, Cod. si aduer. ven. vbi contractus minoris, aliàs de iure inualidus, firmatur iuramento, per text. in cap. significante de pignor. vbi pactum legis commissoriatè probatum in pignoribus, firmatur iuramento, secundum Innoc. & communi Doctor: ibi de cuius tamen intellectu vide ibi Abbas, & Doctores Abbas in cap. cum contingat. 3. col. in medio. Imol. ibi 5. colum. num. 11. Bart. in l. si quis
pro

pro eo de fideiuss. 4. colum. versic. 4. dixi per textus in capite ex rescripto de iureiurand. vbi mulier quæ non potest esse fideiussor, efficaciter obligatur virtute iuramenti.

7 Vnum tamen est quod hoc videtur intelligendum, quando talis filius vel filia aliquid recepit in præmium vel recompensam renuntiationis, quia tunc valet cum iuramento: secus tamen est si nihil penitus recepisset, quia tunc non valet: ita probat textus in d. cap. quamvis pactum: vbi cum mysterio dicit quod filia renuntiavit, dote contenta; quasi velit, quod solum isto casu corrigitur ius civile & validatur pactum. Secundò quia quando filius vel filia nomine dotis vel donationis propter nuptias vel aliàs aliquid recepit, renuntiatio videtur in se habere quandam æquitatem, cui videatur illi receptio subrogari loco legitimæ, vnde meritò firmatur iuramento. Tertiò confirmatur quia si tale pactum & renuntiatio successionis valeret aliquo non recepto, esset contra publicam & priuatam vtilitatem: quia filius vel filia careret dote & alimentis, nec reperirent, quibus nuberent: argumento l. 1. solut. matrimon. Quartò quia tale pactum aliquo non recepto, videtur in se continere dolum, saltem re ipsa: argumento textus in lege si quis cum aliter, de verb. oblig. in l. 2. §. circa, de dot. except. ergo non est verisimile quòd ius canonicum tale pactum iniquum velit approbare, maximè quòd textus in d. capite quamvis pactum, requirit, quòd non interuenerit vis vel dolus: ergo intelligatur ex proposito, vel re ipsa, & in expresso ita tenet Petr. de Anchar. in d. cap. quamvis pactum, de pact. lib. 6. in 2. notabili, & tenet Richardus de Salyc. in l. pactum quòd tali, C. de pactis, & Salyc. ibi, 3. col. in fin. vers. aut pascitur filia, &c. Contrarium est tamen tenendum, imò quòd tale pactum & renuntiatio cum iuramento valet & tenet, etiamsi filius vel filia nihil penitus recepit, quia ratio textus in d. capite quamvis pactum, militat in vtroque casu & in terminis ita tenet ibi Dominicus, pen. col. numero 12. quia benè prosequitur articulum, & adducit alia fundamenta, tenet etiam Probus ibi, in additio. ad Ioan. Monach. in prin. Georg. Natan. 6. colum. versic. 5. limita. Imol. in capite quinquauallis, de iureiur. pet. for. 2. col. idem Imol. in l. stipulatio hoc modo concepta, 2. colum. in medio, & ibi Alexand. 3. colum. numero 9. idem Imol. in l. qui superstitis, de acquirend. hered. 1. colum. in princ. Corn. in l. pactum, Cod. de collat. 2. colum. versic. 4. limita. & Alexand. vbi dicit hanc esse magis communem opinionem in cons. 42. fin. colum. 1. vol. idem Alex. in cons. 125. 1. vol. antepen. colum. Iason in cons. 133. in princ. 4. vol. ex quo textu & communi opinione colligè apertè, quòd metus reuerentialis filio vel filia non annullat contractum nec iuramentum gestum cum patre, vel matre, vel ascendentibus: de quo articulo vide in l. 1. §. qua oneranda, quarum rerum action. non. detur. Habemus igitur ex superioribus quòd licèt filius vel filia non possit renuntiare successioni vel hæreditati futuræ sine iuramento, tamen cum iuramento potest, & omninò repellitur à successione.

8 Ex quibus primò infertur, quòd mortuo patre vel matre ab intestato, non possit filius vel filia quæ renuntiavit, eis in aliquo succedere de iure civili nec prætorio, nec ex vno capite nec alio: quia ex quo simpliciter & genericè renuntiavit, vtrique viæ qua possit succedere videtur renuntiassè, & sic ab intestato: argumento doctrinæ Glossa singul. iuncto textus in l. 1. §. sed videndum, ff. de success. edict. vbi dicit quòd sit hæres qui potest venire ad successionem alterius, ex duplici capite vel duplici iure, scilicet, tam prætorio quàm civili, repudiet: simpliciter & genericè videtur repudiare vtrumque caput &

Ant. Gomez ad leg. Tauri.

viam successionis, quam ad hoc dicit singul. & vnicam Paul. in lege 3. ff. de acquir. hered. in fin. Item etiam quia indefinita renunciatio æquipollet vniuersali textus est in l. si pluribus, ff. de legat. 2. textus in l. plures, ff. de legat. 3. textus in l. turpia legata, §. fin. ff. de legat. 1. textus in l. si heredes nominatim, eod. tit. textus in l. si is qui ducenta, §. vtrum, ff. de rebus dub. textus necessarias, §. si annua, ff. de pign. action. textus in l. in usufruct. ff. de verb. signif. Item etiam quia tantum valet generalis dispositio, quoad ea quæ possunt comprehendi sub genere, quantum particularis quoad speciem: de qua specialiter agitur: textus est notab. in l. si chorus, ff. de legat. 3. textus in l. si duo, in fine, ff. de admit. tut. textus in l. si seruus eius qui in fine, ff. de acquir. hered. textus in l. quoties, Cod. famil. heres. textus in l. 2. versic. Cod. de quadrienn. prat. textus in l. omnes, Cod. de prescr. 30. vel. 40. annor. ergo ista renunciatio hæreditatis vtramque viam successionis debet comprehendere: & ita tenet & determinat notab. Domin. in d. cap. quamvis pactum, fin. col. & quest. & ibi Georg. Natan. 10. colum. num. 40. Aret. in l. qui superstitis, de acquir. hered. 3. colum. in princ. Roman. in l. stipulatio hoc modo concepta, de verbor. obligat. 8. col. numer. 29. & ista est vera opinio licèt antiqui teneant contrarium: imò quòd possit succedere ab intestato, quia pater vel mater quibus est facta renuntiatio, moriendo ab intestato, tacitè videtur eos vocare cum aliis filiis ab intestato: argumento textus in l. conficiuntur, in princ. ff. de iure codicill. notatur in l. non instam. Cod. ad Trebell. Sed huic rationi & fundamento facilliter respondeo, vt intelligatur quòd ita demùm filij vel successores proximi in gradu, tacitè videntur vocati ab intestato per defunctum, quando nulla processit renuntiatio cum iuramento: secus autem aliàs vt hic, quia cum constet quòd semel voluit pater vel mater eos excludere à successione sua virtute renuntiationis, præsumitur perseuerasse & decedere in eadem voluntate.

Secundò & principaliter infertur quòd talis filius vel filia qui renuntiavit, non potest succedere contra testamentum patris vel matris, vnde si talis filius vel filia prætereat in eorum testamento, & nihil eis sit relictum, testamentum valet & tenet, & non possunt agere de nullitate vel alio quouis remedio: ita probat textus in dicto capite. quamvis pactum, ibi, nullum ad bona paterna regressum haberet, & ibi notant & tenent communiter Doctores & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Bald. dicens esse notandam, in lege filio præterito, ff. de iniust. rupt. fin. column. in principio, & ante ipsum reperio quòd ita tenet Bartol. in l. 1. §. quod habebat, ff. de bonor. poss. contra tabul. secunda column. numer. 6. Raph. Cuman. repetitione l. si filius qui in potestate, ff. de liber. & posthum. 9. colum. numer. 18. & ibi Iason 2. colum. numero 10. Confirmatur quia per talem renuntiationem, filius vel filia efficitur extraneus, & amittit suam & legitimam debitam in bonis patris vel matris quibus renuntiatum est: vnde merito non agit contra testamentum eorum, quia ius rumpendi testamentum regulatur à iure succedendi ab intestato: ita probat textus in l. cum queritur, Cod. de inoffic. testam. textus in l. parentibus, eod. titul. vbi habetur quòd ad hoc vt filius possit agere de inofficioso testamento inspicitur an ei debeat legitima vel non: sed huic non debetur virtute renuntiationis iurata, ergo, &c. textus in lege 1. ff. de contra. tabul. textus in lege posthum. §. si quis ex his, ff. de inoffic. testament. textus in lege Papinianus, §. sed nec impuberis, eodem titul. §. in ratione sui, textus in lege maximum vitium, paragrapho sancimus, Codice de liber. præter. textus in lege prima, §. penultim. ff. si tabula testament. nulla extant. textus in l. si quis posthumus;

posthumos, §. si qui filium, de liber. & posthum. textus melior de iure in §. eadem hac observantur, versicul. idem adoptivus, Institut. de hered. qua ab intest. defer. vbi expressè ponit regulam, quòd ille qui non habet ius succedendi ab intestato longè minùs succedit contra testatorem. Confirmatur & 2. quia filius vel filia exclusus à successione patris per exhæredationem amittit suitatem, cùm amplius sibi non debeat legitima, textus est notab. in lege 1. §. sciendum, ff. de suis, & legit. hered. textus in l. qui alien. §. interdum, ff. de acquir. hered. textus in l. si quis posthumos, §. 1. de liber. & posthum. textus in lege si posthumus, in princip. eodem titul. textus in lege filium, in princip. & in §. sed cum exhæredatio, de contra tabul. textus in l. Papinianus, §. si ex causa, ff. de inoffic. testament. textus in l. si quis filio exhæredato, ff. de iniust. rupt. textus in l. si quis filium, Cod. de inoffic. testam. textus in l. sed si plures, §. si ex asse, ff. de vulg. & pupill. Confirmatur & tertio: quia ille filius reputatur extraneus, quando se abstinet à bonis patris, textus est in l. necessariis, ff. de acquir. hered. textus in l. filius qui patri, de vulg. & pup. textus in §. sui, versicul. sed his prator permittit. Institut. de hered. qualis. & differ. textus notab. in proposito, in l. 2. ff. quod cum eod. sed ille se abstinet à successione, virtute renunciationis iurata: ergo reputatur extraneus. Confirmatur & quarto ex doctrina egregia Bart. per textus ibi d. l. 1. §. sciendum, de suis & legit. hered. in fin. vbi dicit Bart. quòd si caueatur statuto, quòd extantibus masculis filia fœmina non succedat ab intestato, talis filia efficitur extranea & amittit suitatem, & per consequens non succedet ab intestato, talis filia efficitur extranea & amittit suitatem, & per consequens non succedet ab intestato, nec poterit agere de nullitate vel alio quovis remedio si præteratur in testamento: idem etiam tenet Bart. in lege fin. su. col. num. 5. ff. ad Tert. idem etiam tenet Bald. in l. maximum vitium, ff. de liber. prater. pen. colum. in fin. num. 12. & ibi Paul. fin. col. idem Bald. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. 3. col. in fin. Angel. ibi 4. col. num. 7. Paul. ibi 5. col. in medio, num. 10. Alex. 6. col. n. 16. & istam dicit communem opinionem Iason ibi, 14. col. num. 46. idem Bald. in l. posthumus, §. si quis ex his, 1. lectur. in fin. ff. de inoffic. testam. & ibi Angel. Paul. de Castr. in l. filia dotem, 2. colum. in princ. Cod. de collat. & ibi notant Alex. Iason & Roman. notab. & melius quàm alibi in lege ut liberis, Codic. de collat. 3. colum. num. 6. Iason in lege si quis posthumus, §. 1. colum. de liber. & posthum. ergo eodem modo filius vel filia qui renuntiavit cum iuramento successioni patris, efficiatur extraneus vel extranea, & amittat suitatem, & nullo modo possit agere contra testamentum.

Quarto tamen pro maxima & necessaria declaratione prædictorum, si filius vel filia renuntiavit cum iuramento successioni patris vel matris, vel recepit partem legitimæ in vita vel morte eorum, vel fortè integram legitimam, & in ea sit grauatus aliquo onere vel conditione, & promisit cum iuramento amplius non petere nec agere ad supplementum, nec reiicere grauamen vel conditionem, sed illud subire, & mortuus est relicto nepote, pronepote, vel descendens: an eius renuntiatio noceat & præiudicet eis? & certè passus & articulus est valdè subtilis & dubius, in quo magistraliter & resolutiue dico quod duo casus sunt considerandi. Primus est quando talis filius vel filia quæ renuntiavit, moritur viuente patre vel matre de cuius successione tractatur. Secundus est quando moritur post mortem eorum. Primò casu videtur quod talis renuntiatio iurata, non noceat nec præiudicet nepoti, pronepoti, nec descendens eius: sed liberè admittantur ad

eorum successionem. Primò, quia mortuo vel excluso filio de medio in vita patris, nepos, pronepos, vel descendens, ex eo subintrat locum & gradum eius, & repræsentatiue succedit in iure, parte, & portione filio prædefuncto competenti, textus est in l. 1. §. quibus, ff. de success. edict. textus in l. 1. §. si filius, ff. de suis, & legit. hered. textus in l. si quis posthumus, §. si filium, ff. de liber. & posth. textus in l. Gallus, per totam, l. eod. tit. textus in l. posth. ff. de iniusto rupto. textus in l. si quis filio exhæredato, eod. tit. textus notabilis in l. si ex patronis, §. fin. ff. de bonis liber. textus in l. 2. Cod. de liber. prater. textus in §. posthumorum, Institut. de exhæred. liber. textus in §. ita demum, Institut. de hered. qua ab intestat. defer. Secundò facit, quia talis filius vel filia videtur renuntiare sub quadam tacita conditione, si hæreditas ad eum deuoluatur, sicut dicimus in stipulatione, acceptilatione, vel reali solutione purè facta animo nouandi vel dissoluendi obligationem conditionalem, quia habeat tacitam conditionem si conditio obligationis veniat & purificetur: ut in l. Stichum, §. 1. ff. de nouat. & in l. quoties, §. 2. eod. tit. & in l. sub conditione, ff. de solut. sic ergo dicamus in nostro casu, quod si prædicta tacita conditio delationis hæreditatis non veniat, renuntiatio sit nullius momenti. Tertio facit quia hoc beneficium & ius succedendi quod habet nepos, non provenit immediatè ab ipso filio vel filia renuntiante, sed ab ipsa lege & eius dispositione: argumento textus in l. ius autem agnationis, ff. de pactis, textus in l. si arrogator, ff. de adopt. textus in l. fin. ff. de pactis, textus in l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. poss. contra tab. cum similibus & in expresse istam sententiam & conclusionem licet sic non benè fundatam, tenet Bart. in l. qui superstitis, ff. de acquir. hered. 2. col. n. 2. & 2. quest. & ibi Angel. de Perus. Paul. de Castr. 1. col. & quest. Ioan. de Imol. 1. col. in med. vers. an autem tale pactum, Lud. Rom. 4. col. num. 7. Raph. Cuman. 2. colum. num. 5. Franc. de Aret. 5. col. vers. tangit etiam, Bald. in l. pactum, Codic. de collat. 2. colum. numero 2. & 2. quest. & 3. col. 18. quest. & ibi singul. Paul. de Castr. 2. col. num. 7. Fulg. 2. col. num. 7. Alex. 3. col. num. 7. Corneus 3. colum. num. 16. Philip. Decius pen. columna, numero 18. idem Baldus in l. fin. Codice de pactis, 4. colum. num. 16. Georg. Natan. in cap. quamvis pactum de pactis, in 6. 2. col. num. 77. Roder. Suar. in repetitione legis quoniam in prioribus, Cod. de inoffic. testam. fol. 33. 3. col. versic. superest circa prædicta unum singulare dubium, idem Roder. Suar. in eadem repetitione, fol. 68. 3. colum. vers. solummodo placuit, sentit etiam Oldrad. conf. 40. Sed aduertendum quod contra istam sententiam & conclusionem se offert subtilis & insolubilis difficultas, nam iste nepos vel descendens succedit auo repræsentatiue ex persona patris, & loco eius, & in eadem parte & portione & cum eadem qualitate & omnimoda subrogatione: textus est in l. 1. §. si filius, ff. de suis, & legit. hered. cuius verba sunt, si filius suus hæres esse desit in eiusdem partem succedunt omnes nepotes neptisque ex eo, nati: textus in l. si nepotes, ff. de collat. bonor. text. in l. 1. §. pen. ff. de coniunct. cum emancip. liber. eius, textus in l. Papinianus, §. quoniam autem quarta, in fin. ff. de inoffic. testament. textus in l. posthumus, ff. de iniusto rupto, textus in l. 2. Codic. de suis, & legit. liber. textus in §. cum filius Institut. de hered. qua ab intestat. defer. textus in Authentic. de hered. ab intestat. veniem. §. 1. collation. 9. textus in Authentic. in successione, Codice de suis, & legit. liber. Sed filius qui renuntiavit cum iuramento, excluditur à successione patris vel matris & efficitur inhabilis: ergo similiter excludatur nepos vel descendens ex eo: sed sustinendo communem, potest dici quod talis nepos vel descendens non succedit ex persona patris defuncti,

functi, sed ex persona propria, licet representatiue & subrogatiue inter locum & gradum patris, per locum à remotione seu priuatione eius: non vero succedit in eadem parte & portione unde assumit sibi locum & gradum quem inuenit vacantem, non vero materiam vel portionem iam extinctam & repudiatam: ita singul. & valde subtiliter tenet & declarat Baldus in d.l. pactum, Codice de collat. pen. colum. decima octaua quest. in fin. & ibi moder. Quod tamen notabiliter deberet intelligi, quando filius vel filia qui renuntiavit cum iuramento, nihil percepit à patre vel matre: vel si recepit reperitur consumptum, & non peruenit ad nepotem vel descendente: secus vero si recepit integram legitimam vel partem eius quæ peruenit ad nepotem eius vel descendente: quia non succedet, vel saltem tenetur computare vel conferre eam, argumento textus in l. si nepotus, Codice de collation. honor. textus in l. quoniam nouella, Cod. de inoffic. testam. text. in l. ut liberis, Codic. de collat. text. in leg. illam eodem tit. & ibi Doctor. & in specie tenet & declarat Paul. de Castro, in dicta leg. qui superstitis, ff. de acquirend. hered. final. colum. versicul. prædicta vota. Limita tamen & intellige prædictam communem opinionem, quando talis nepos vel descendens veniat ad succedendum auo cum aliis nepotibus vel descendentibus, secus vero si cum patruis vel auunculis qui sunt in proximiori gradu ipsi auo vel ascendenti de cuius successione tractatur: quia tunc non potest admitti nec succedere, quia non potest venire ex propria persona, sed ex persona patris vel matris qui renuntiavit: unde sicut ille si viueret excluderetur, ita nepos vel descendens ex eo: ita tenet & declarat solus Salyc. in leg. pactum quod dotali, C. de pactis, fin. col. & quest. sed contrarium tenet commun. opinio. in locis vbi supra: imò quod indistinctè nepos vel descendens succedat, etiam si concurrat cum patruis vel auunculis per iura & rationes superiores: & in terminis ita tenet & declarat Alexand. in dicta leg. pactum, Codice de collation. tertia columna numero septimo, & ibi Corneus, quinta columna versicul. nihilominus putarem, Ioan. de Imol. in dicta leg. qui superstitis, ff. de acquirend. hered. 1. colum. in fin. & ibi Aretin. 5. colum. versicul. tangit: etiam post Bartol. qui idem voluit. Sed his non obstantibus in hoc arduo & subtili passu, ego teneo contrariam sententiam & conclusionem, imò quod nepos vel descendens indistinctè excludatur à successione aui per renuntiationem sui patris vel matris, modò velit succedere cum patruis vel auunculis, modò cum aliis nepotibus vel descendentibus: & ita tenerem iudicando & consulendo. Primò, quia semper utroque casu nepos vel descendens succedit representatiue ex persona patris vel matris, non ex propria: textus est in dicta l. 1. §. filius, ff. de suis & legit. heredib. cuius verba sunt, si filius suus heres esse desit, in eiusdem partem succedunt omnes nepotes, neptesque ex eo nati: textus in l. 2. Codice de suis & legit. liber. cuius verba sunt, nepotes ex diuersis filiis varij numeri auo succedentes ab intestato, non virilibus portionibus sed ex stirpibus succedunt: textus in Authent. de hered. ab intestato venient. Paragrapho 1. collat. 9. vbi tantam de hæreditate morientis accipiet partem, quantam eorum parens si viueret habuisset, quam successionem in stirpes vocauit antiquitas, textus in §. cum filius versicul. item si ex duobus, Institut. de hered. qua ab intestat. defer. sed filius vel filia quæ renuntiavit, est inhabilis ad succedendum: ergo nepos vel descendens ex eis similiter sit inhabilis: & representatiue ex eorum persona non possunt succedere. Ex quo clarè deducitur & infertur, quod iura quæ habent quod mortuo filio nepos intrat locum & gradum patris, debent intelligi quando talis si-

Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

lius si viueret posset succedere aliàs non. Secundò, quia quando, aliquo casu vel respectu filius vel filia priuatur à lege vel statuto successione patris vel matris, priuatur etiam nepos vel descendens ex eo tanquam natus ex radice infecta & inhabili: ita probat textus notabilis in l. si vna mater, versicul. in nepotibus. Codic. de bonis maternis, vbi habetur quòd eiusdem conditionis & qualitatis debent esse descendentes ex fœmina, quod ipsa fœmina: textus in l. illam, Codic. de collation. textus in leg. fin. Codic. de natur. liber. vbi habetur quòd sicut filius naturalis vel spurius non succedit patri, ita nec nepos vel descendens ex eo: textus singul. in proposito in cap. 1. §. hoc autem notandum est de his qui feud. dare possunt: in vsibus feudorum, vbi disponitur quod sicut in feudo non succedit filia fœmina, ita nec filius vel descendens ex ea: & in expresso ex isto fundamento & consideratione ita tenet Bart. in l. liberorum, ff. de verbor. signif. 6. col. num. 14. idem Bart. in l. 2. §. videndum in fin. ff. ad Tertullian. Cinus in l. 1. Cod. qua sit longa consuetudo 2. col. in fin. Bald. notabiliter in maximum vitium, Cod. de liber. præter. 2. colum. & ibi Paul. Salyc. Alexand. & Corn. idem Bald. in l. si verò §. de viro, in fine, ff. solut. matrim. & ibi Imol. fin. colum. & commun. Doct. idem Bald. in leg. sed si hac §. liberos, ff. de in ius vocan. & ibi Paul. & alij Doctor. idem Baldus in Authent. si quas ruinas, Cod. de sacros. Eccles. final. colum. idem Bald. in l. 1. Cod. de condit. inser. & ibi Paul. & commun. Doctor. Paul. de Cast. in l. Gallus §. nunc de leg. Velleian. ff. de liber. & posthum. fin. colum. & ibi Aretin. Alexand. & Iason. idem Paul. in l. qui exceptionem, ff. de condit. indem. 2. col. idem Paul. in l. illam, Codic. de collat. pen. col. Salyc. in l. illud, Cod. de sacros. Eccl. in fin. Iason. in l. si quis ad quod ff. de iurisd. omnium iudic. 5. col. Specul. in tit. de locato §. nunc verò aliqua, vers. 146. Ioan. And. in tit. de testam. super rubr. Palac. Ruyus in repet. rubrica, inter vir. & vxor. fol. 52. 4. colum. versicul. ad cuius confirmationem Martinus de Laude. in tractat. de primogenitura 23. quest. Tertio, quia quando medium per quod alicui extremo debet fieri acquisitio est inhabile, impedit effectum acquisitionis: textus est in l. qui sella. §. fin. ff. de seruit. rustic. prædior. textus in l. tradendis, §. interpositas, ff. comm. prædior. cum simil. Quarto quia iuramentum interpositum in hac renuntiatione vel in quolibet alio pacto vel contractu inualido, nedum obligat personam iurantem, sed etiam ipse actus & contractus remanet perpetuò firmus & validus, & virtus & effectus eius transit ad hæredes: ita probat textus in dicto capit. quamuis pactum de pactis lib. 6. in fin. ibi firmatum fuerit: & ibi tenet Gloss. ordin. fin. Domin. 2. colum. & commun. Doctor. Bartol. in l. si quis pro eo, ff. de fideiuss. 3. colum. versicul. 3. dixi, & ibi Paul. de Cast. 2. colum. numer. 5. Paul. in Authent. sacramenta puberum, Codic. si aduer. vendit. 2. colum. & magis communiter moderni ibi. Imol. Aretin. & alij Doctores in l. qui superstitis, ff. de acquir. hered. Abb. in c. cum contingat. de iureiur. 6. colum. numero 8. vbi dicit hanc esse magis commun. opinionem. Dominicus & alij Doctores in c. licet mulieres eodem titulo. Quintò, quia prædicta renuntiatio videtur facta fauore aliorum filiorum & eorum descendente, quibus videtur prospicere & diligere potius quam filio renuntianti & eius descendenti: argumento textus cum materia in l. cum auis, ff. de condit. & demonstr. ergo indistinctè nepos vel descendens ex eo excludatur & non admittatur cum aliis filiis vel descendentibus quorum fauore est facta renuntiatio. Sextò, & quidem nouiter & subtiliter facit, quia quando debitor est in diem vel sub-

conditione potest ante diem, vel conditionem soluere: textus est in *l. quod in diem*, ff. de solut. textus in *l. stipulatio ista*, §. inter certam, ff. de verbor. oblig. textus in *l. quod quis*, ff. de action. & oblig. textus in *l. intra dies*, ff. de re iud. textus in *l. eum qui*, ff. de annuis legatis, textus in *leg. in diem*, ff. de condit. textus in *l. sub conditione*, cum *l. sequenti*, eod. tit. textus in *l. cum tempus*, ff. de regul. iur. nisi dies vel conditio sit posita gratia & fauore creditoris, vt in *l. eum qui*, ff. de annuis legat. & in *l. qui Roma*, ff. de verbor. oblig. & in *l. fideicommissi*, §. cum *Polidius*, ff. de & in *l. usuris*, si ita relictum §. Pegasus, ff. de leg. 2. sed pater est quasi debitor filij in legitima, vt probat textus in *l. nec ei*, §. 1. vers. *præterea*, ff. de adoption. textus in *l. nec ei*, §. si *impueri*, in *fin.* ff. de collation. honor. tradit Bartol. & Doctores antiqui: in *l. fin.* ff. de liber. agnosce. textus in *l. scripto*, ff. unde liberi, textus in *l. cum ratio*, ff. de bonis damnatorum, textus in *leg. in suis de liberis & posthumis*, textus melior de iure in *Auth. de triente & semisse*, §. 1. collat. 3. ibi, quibusque quod relinquitur iam etiam debitum vocant: Idem Bartol. in *l. potest*, ff. de acquir. hered. 2. colum. & ibi moderni, & per consequens potest pater præmaturè in vita soluere legitimam filio, & satisfacit debito legali: argumento textus in *l. cum quo peculio*, §. fin. ff. ad leg. Falcid. & in *l. 1.* §. si *parens*, ff. si à parente quis fuerit manumissus, & in *l. Papinianus*, §. si *quis mortis*, ff. de inoffic. testam. & in *l. si non morti*, eod. tit. & vtrouque Doctores, præterea paria sunt, quod debitum alicui soluat, vt alio modo de eius voluntate ei sit satisfactum: textus est in *l. si rem alienam*, la 1. §. omnis, ff. de pignor. action. textus in *l. item liberatur*, ff. quibus mod. pignus vel hypothec. soluit. textus in *lege quamvis*, §. interdum, ff. ad Velleian. ergo si filius in vita recipit legitimam suam vel partem eius, vt nihil recepit & renuntiavit cum iuramento successioni, omninò & perpetuo exluit à successione, & similiter nepos & descendens ex eo, tanquam si verè & realiter ei esset solutum. Secundò casu principali, scilicet quando filius vel filia, quæ renuntiavit moritur post mortem patris vel matris, indistinctè excluditur nepos vel descendens, modò concurrat cum aliis nepotibus & descendentibus, modò cum patruis vel auunculis: quia tunc cum possessio sit à iure delata ipsi filio vel filia tempore mortis patris vel matris repellatur per renunciationem iuratum, necessario nepos & descendens ex eo repellitur, ac si illo tempore interueniret abstinio vel repudiatio: & per consequens admittuntur alij filij vel descendentes parentum: argumento textus in *leg. si quis posthumos*, §. si *filium*, ff. de liber. & posthum. textus in *l. si quis filio exheredato*, ff. de iniustorupto, textus in *l. si quis filium*, Cod. de inoffic. testam. vbi habetur quod quando filius vel filia superuixit tempore mortis patris vel matris, nepos vel descendens ex eo de necessitate non debet institui nec exheredari, nec intra locum eius: & in expresso ita tenet Paul. de Castro Imol. Roman. Aterin. & communiter Doctores, in *d. l. qui superstitis*, ff. de acquir. heredit. Alexand. notabiliter in *dicta l. pactum*, Cod. de collation. penultim. colum. versic. *secundo casu principali*, & ibi communiter moderni, Roder. Suarez in repetitione legis quoniam in prioribus, fol. 33. 4. colum. versic. *si autem filius*. Idem Roder. Suar. in eadem repetitione fol. 69. 1. colum. versicul. *secundus casus*. Vnum tamen est, quod si non reperiantur alij filij nepotes, vel descendentes huius defuncti de cuius successione tractatur, sed tantum collaterales, tunc nepos vel descendens ex filio vel filia quæ renuntiavit, potest indistinctè succedere: modò pater vel mater eorum decedat viuente auo vel auia, modò post mortem eorum: imò ipse filius vel filia quæ renuntiavit, si viueret posset succedere, vt infra proximè dico, versic.

aduertendum tamen. Nec obstat si subtiliter dicas quòd etiam si filius superuiuat post mortem patris, & sit legitime exheredatus & penitus exclusus à successione patris, admittitur nepos vel descendens ex eo per successorium edictum, quia respondeo notabiliter vt per Roder. Suarez in *d. repet. fol. 34. 2. col. vers. unde prasupponere, cum pluribus & sequentibus*.

Secundò & melius respondeo, quia illa sententia & opinio est falsa, vt latè dixi & probavi suo loco: ex testamento tamen benè poterit succedere talis filius vel filia, vnde si pater vel mater quibus est facta renuntiatio instituat in testamento prædictum filium vel filiam, vel eis relinquat legatum vel fideicommissum, benè poterit talis filius vel filia succedere, licet renuntiavit cum iuramento. Pro qua sententia & conclusione primo facit talis ratio, quia in testamento patris & filij renuntiantis videtur esse, quod non sit recursus ad bona paterna inuito patre, non autem quod excludatur eo volente: vnde ex ista noua causa & sic superueniente consensu patris licet poterit succedere argumento textus in *cap. ad nostram el. primero de iureiurand.* iuncta Glossa & communi opinione textus in *l. fin.* ff. qui *satis. cogan.* Secundò facit textus notab. in *cap. 2. de renunt.* vbi ille qui cum iuramento renuntiavit beneficio, si postea de eo nouiter & canonicè sit inuestitus & electus, non prohibetur recipere: ex quo notat ibi Abbas & communiter Doctores quod renuntiatio iurata semper restringitur ad ius competens & subsistens tempore renuntiationis: non verò ad ius nouiter ex aliqua causa superueniens. Ex quo textu infert notabiliter ibi dominus Anton. in *fin. colum. numer. 12.* quod si licentiat iuravit non recipere gradum doctoratus alibi, quàm in loco vbi est examinatus, quod si de alio nouo studio subintret examen, potest prætextu nouæ licentiæ ibi doctorari sine metu perijurij, quia assumit doctoratum ex noua causa superuenienti: quem sequitur Imol. 2. colum. numero 8. quia etiam infert quod si quis promittit alium non offendere sub pœna vel iuramento, quod debet intelligi ex offensa & inimicitia præterita, non futura ex noua causa: tenet etiam expressè Bart. in *l. ex facta*, §. *causa*, ff. de pœn. Tertio facit quia generalis remissio vel renuntiatio non comprehendit ius futurum, sed tantum præsens, quia de iure futuro non videntur partes cogitasse: textus est in *l. cum Aquiliana*, ff. de transf. textus in *l. qui cum tutorib.* §. *fin.* eod. tit. textus in *l. ita scripsisset*, ff. de leg. 2. textus in *l. si stipulatus fuerim*, §. 1. de verbor. oblig. textus in *l. si à colono*, eodem titul. imò quod magis est, licet talis renuntiatio generalis de consensu partium extendatur ad ius de futuro, quia expressè ita cautum est, tamen debet intelligi quod censeatur tantum remissum ius de futuro, quod habet dependentiam à causa de præterito vel præsentis: textus est in *l. quod seruus*, ff. de cond. ob causam, & ibi tenet notab. Bartol. Bald. Alex. Iason & communiter Doctores idem Bart. vt plenius de materia in *leg. qui Roma*, §. *duo fratres*, 6. quest. de verbor. oblig. Quartò facit textus singul. in iure in *l. fin.* Cod. de non num. pet. vbi probatur quod tacita conditio & natura quæ inest in contractu censeatur virtualiter inesse in iuramento in eo interposito: & ad hoc notant & commendant Doctores ibi, & reputat singul. Bald. *qua in Ecclesiarum de constit.* §. *col. num. 32.* & illum textum ad hoc dicit vnicum Iason in *l. qui pecuniam*, ff. si cer. pen. col. in princ. Quintò facit quia si talis filius vel filia qui renuntiavit cum iuramento non possit succedere ex testamento patris vel matris quibus renuntiatum est, sequeretur quod redundaret in præiudicium patris vel matris, & auferretur ab eis libera testamenti factio, quod non est dicendum, vt in *l. stipul. hoc modo concepta cum materia de verbor. oblig.* Sextò facit

facit notab. in l. Aurelius §. testamento facto, ff. de liber. legat. vbi habetur quod liberatio relicta in testamento non extenditur ad debita contracta ex noua causa post factum testamentum: & ad hoc notat & commendat ibi Bart. & communiter Doctores. Septimò facit text. singul. & melior de iure in proposito, in l. si patronus non aluerit, ff. de bon. liber. vbi disponitur quòd licet patronus amittit ius succedendi in bonis liberti, si eum non aluerit tempore necessitatis, tamen bene poterit ei succedere ex testamento liberti si instituatur. Octauò facit text. in l. iubemus, Cod. ad Velleian. vbi habetur quod omnis renuntiatio restringitur ad contractum & personam & causam super qua interponitur, & non extenditur ad aliam: & in expresso quod talis filius vel filia qui renuntiavit cum iuramento possit succedere ex testamento patris vel matris tenet Baldus, in l. pactum, Cod. de collat. 2. colum. 3. quest. & ibi Roman. 4. colum. post princ. Corneus ibi, 1. colum. 3. limitatione, idem Bald. notat in l. fin. Cod. de pact. 4. colum. num. 13. & ibi Iason 7. colum. num. 23. Ioan. de Imol. in l. qui superstitis, ff. de acquir. hered. colum. post princ. & ibi Aret. 2. colum. vers. circa secundam fallentiam, Domin. in d. cap. quamvis pactum fin. colum. & quest. & ibi Geor. Natan. 4. colum. num. 11. Rom. in dict. l. stipulatio hoc modo concepta de verb. oblig. 8. colum. 30. Alex. 3. col. num. 8. Iason 6. colum. num. 7. & voluit aperte Bart. ibi, 1. colum. in fin. Specul. in tit. de testam. §. 1. versic. pone filius & ibi Ioan. Andr. in addit. imò quòd magis est, ista conclus. procederet etiam si talis filius vel filia reperiatur institutus in testamento patris vel matris condito ante renuntiationem iurata, quia ex quo remansit in eadem voluntate nec mutauit testamentum sed creditur voluisse decedere cum illo testamento & institut. filij, & in terminis ita tenet solus Aretin. in d. l. qui superstitis, 2. colum. prope fin. ff. de acquir. hered. & in tantum superior conclusio est vera, vt talis filius vel filia institutus sit suus, & recuperet iura suitatis quæ amiserat per renuntiationem: vnde transmittere poterit hæreditatem, & omnia alia priuilegia suitatis habebit, ac si nunquam renuntiasset: ita probat text. sing. & vnic. in l. qui in aliena, §. interdum, ff. de acq. hered. vbi habetur quòd licet nepos natus ex filio ex hæredato non sit suus auo, quia pater eius eum præcedit in gradu, tamen si instituatur ab ipso auo statim efficitur suus & necessarius: & ad hoc illum text. notat & commendat ibi Bart. 1. col. in oppos. & reputat mirabilem Bald. & dicit vnicum Paul. de Castro & Cuman. dicit singul. Aret. Alex. & illum text. dicit singul. Ioan. de Imol. in l. sub conditione, ff. de liber. & posthum. Alexand. in l. si quis posth. §. 1. 1. colum. num. 3. eod. tit. & ibi Ias. 5. colum. num. 23. Imol. in cap. Raynuius de testam. 11. fol. num. 106. Ias. vbi notat loquitur & declarat in l. neptem. Cod. de inoffic. testam. Faber. in §. sui. Inst. de her. qual. & differ. 2. colum. in princ. & licet ille text. allegatur pro singul. & vnic. tamen similis text. est expressus in l. filius patroni, ff. de bonis liber. quem ad hoc allegat & considerat Bart. in l. fin. ff. de condit. instit. fin. colum. post princ. num. 4. Alex. in d. l. si quis posthumos, §. 1. de lib. & posthum. 1. colum. num. 3. Ias. in d. l. qui in alleg. §. interdum 1. colum. in fin. ergo in nostro casu si talis filius vel filia qui renuntiavit, instituatur à patre efficitur suus, & habeat omnia iura & priuilegia suitatis: & in terminis ita per illum textum videtur tenere Soc. in l. si filius qui patri, ff. de vulg. & pup. 10. col. in fin. vers. infertur, & 2. vbi dicit quòd si cauetur lege vel statuto, quòd extantibus masculis filia fœmina non succedat, & talis filia instituatur in testamento patris efficitur sua, & habet omnia iura suitatis per textum quem reputat singul. in d. §. interdum, itad. quòd magis est, teneo quòd superior conclusio habet locum,

Ant. Gomez Leg. ad Tauri.

nedum quando talis filius vel filia qui renuntiavit si institutus à patre expressè nominatim, verum etiam si in genere vel indefinitè, vt quia pater vel mater dicat, instituo omnes meos filios hæredes vel instituo meos filios hæredes: quia etiam hoc casu succedet filius vel filia qui renuntiavit, quia videtur institutus vnà cum aliis, & idem est si instituisset æqualiter vel inæqualiter alios filios qui non renuntiauerunt: in aliqua parte testamenti vel codicilli fecit aliquod legatum simpliciter & genericè filiis suis, quia crederem quod ad tale legatum admitteretur etiam filius vel filia qui renuntiavit: & ita in q. de facto dixi & consului, & fuit iudicatum: pro qua sententia & & conclusione facit, quia licet in actu exhæredationis vel alio actu odioso genericè facto & indefinitè non comprehendatur aliquis filius, tamen in actu fauorabili institutionis vel legati benè comprehenduntur omnes, nisi ex aliquibus coniecturis de contraria voluntate patris appareat, text. est iuncta Gloss. & communi opinion. in l. 2. ff. de liber. & posthum. text. in l. si quis ita dixerit: in princ. & in §. 1. ff. de testam. tut. text. in l. qui filiabus, §. 1. ff. de legat. text. in l. pluribus, ff. de acceptilat. text. in l. qui habet, §. fin. ff. de tutelis.

Aduertendum tamen quod superior conclusio & materia: quæ habet filius vel filia qui renuntiavit cum iuramento non potest succedere patri vel matri, debet notabiliter intelligi: quando supersunt alij filij vel filia descendentes: secus tamen est si tempore mortis patris vel matris nulli reperiantur filij descendentes: quia tunc talis renuntiatio annullatur, & sic filius vel filia qui renuntiavit libere poterit succedere, tam ab intestato quam ex testamento, quam etiam contra testamentum: cuius ratio est, quia talis renuntiatio censetur facta fauore aliorum filiorum, & sub quadam tacita conditione, vt hæreditas perueniat ad eos, vnde eis non extantibus censetur defecta conditio & potest liberè succedere: argumento text. cum ratione in l. cum auus, ff. de condit. & demonstr. text. in l. generaliter, §. cum autem, Cod. de Inst. & subst. text. in l. cum acutissimi, Cod. de fideic. text. in l. 3. Cod. de inoffic. testam. in l. 1. ff. de iniust. rupt. text. in l. certum est, eod. tit. Secundò argumento text. in c. 2. de renunc. & eorum quæ supra dixi vbi probatur, quod renuntiatio etiam iurata restringitur ad ius competens & subsistens tempore renuntiationis: non verò ad ius ex noua causa superueniens. Tertio argumento text. cum ratione in l. si vnquam, Cod. de reuoc. donat. vbi donatio reuocatur per superuenientiam liberorum: ergo pari ratione in lege donatio vel renuntiatio facti fauore & contemplatione liberorum existentium reuocatur eis defunctis. Quarto argumento text. notab. in l. ex facto, ff. de vulgar. & pupil. vbi habetur quod si pater exemplariter substituit filio suo maiori muto & surdo, mente capto vel farioso, & post mortem patris talis filius mutus & surdus suscepit liberos ex vxore propria, ipso iure reuocatur substitutio pupillaris, quia ob aliam causam non videtur fuisse facta: nisi propter carentiam liberorum. Quintò pro hac sententia & conclusione considero casum notabilem non commendatum in capit. 1. in fin. de filiis natis ex matrimonio ad Morganiticam contracto, vbi dicit text. quod si quis habuit filios ex prima vxore mortua, & postea suscepit aliam vxorem cum qua fecit pactum quod filiis ex isto secundo matrimonio non succedant nisi eo quòd pater dixerit tempore matrimonij: certè si filij primi matrimonij moriantur in vita patris, benè possunt filij secundi matrimonij tunc succedere: & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Bald. in l. pactum, Cod. de collat. 2. col. n. 3. Paul. de Cast. ibi 2. col. n. 6. Rom. 5. col. num. 12. Decius 4. col. n. 9. Corneus 3. col. vers. 7.

limita. Bald. post Guiller. in l. *ius autem agnationis* 1. lectura in fin. ff. de pactis, Imol. in l. *qui superstitis*, ff. de acquir. hered. 1. col. post princip. & ibi Roman. 2. col. & ibi Aret. 3. col. versic. circa tertiam limitationem, Angel. in conclus. suis § 2. 2. col. in fin. licet ibi dicat quod non posset succedere contra testamentum. Alexand. in l. *stipulatio hoc modo concepta*, de verborum obligat. 4. col. num. 11. Salyc. post Sihar. in lege pactum quod dotali, Cod. de pactis, 3. column. in fin. Georg. Natan. vbi reputat hoc singul. in d. cap. *quamvis pactum*, 10. column. in principio num. 38. Philipp. Decius in conclus. suis conf. 31. 2. column.

12 Dubium tamen est singulare circa hoc, si tempore renuntiationis pater vel mater nullos alios habebat filios, nec postea nati sint an filius vel filia qui renuntiauit cum iuramento, possit succedere patri vel matri ab intestato vel contra testamentum, si reperitur præteritus & extraneus institutus, & ceterè videtur quod talis filius vel filia non possit succedere, sed alij venientes ab intestato, si pater vel mater decessit ab intestato, vel extraneus hæres institutus si decessit cum testamento: quia talis renuntiationis non potest dici favore & contemplatione liberorum facta, cum nulli extabant filij tempore renuntiationis nec postea nati sunt. Sed teneo contrarium, imò quod isto casu talis filius vel filia qui renuntiauit cum iuramento possit succedere patri vel matri, quibus, facta est renuntiationis, tam ab intestato quam contra testamentum: quia considero quod licet tempore renuntiationis pater vel mater nullos alios haberet filios vel descendentes, tamen ex tacita coniectura præsumitur renuntiationis facta favore & contemplatione aliorum filiorum nascendorum: quia sicut quando filius grauatur alteri restituere post mortem, subintelligitur si non habuerit liberos: *ut in d. l. cum auus cum similibus supra allegatis*: ita in nostro casu filius vel filia qui renuntiauit, intelligatur renuntiasse si pater vel mater suscipiat liberos: unde eis non natis, deficit illa conditio, & per consequens, talis filius vel filia qui renuntiauit, optimè potest succedere, quod tamen notabiliter intelligo præterquam si aperte constaret, quod talis filius vel filia non fecit prædictam renuntiationem favore & contemplatione aliorum liberorum natorum vel nascendorum: quia dixit si non nascantur liberi, possit pater vel mater sua bona relinquere venientibus ab intestato, vel cuilibet extraneo: quia tunc nullo modo posset succedere: & in expresso istam sententiam & declarationem ponit notabiliter Collectarius in cap. fin. extra de donat. fin. col. num. 34. Similiter etiam addendum est in ista materia, quod licet filius vel filia qui renuntiauit iuramento non possit succedere patri vel matri quibus renuntiatum est, tamen benè potest petere ab eis alimenta si egeat, & non habeat unde se aliat, etiam si renuntiaret iuri petendi alimenta cum iuramento: quia tale pactum & renuntiationis esset contra ius naturale, quo tenetur pater alere filium egentem: *ut in capite ius naturale* 1. distinct. & in l. 1. §. *ius naturale*, ff. de iustitia & iure, pro sententia facit textus in cap. cum quidam, §. *illi verò de iureiurand.* vbi improbat iuramentum quo quis promittit non exhibere alimenta parentibus, vel econtra, ergo idem est & à fortiori, si quis iurat non petere sibi, cum charitas benè ordinata incipiat à se: *ut in l. preses, de seruit. & aqua.* Secundò facit textus in l. *necare*, ff. de lib. agn. vbi habetur quod ille qui negat alteri alimenta debita, videtur necare: ergo si tale iuramentum valeret, præstaretur via delinquendi, & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Specul. in titul. *qui filij sint legit.* versic. *sed pone quidam*, numero 12. tenet etiam Bald. qui notab. loquitur in l. pa-

ctum, Cod. de collat. fin. col. & quest. Ioan. de Imol. in l. *stipul. hoc modo concepta* de verbor. obligat. 2. col. in medio: & ibi Alex. 3. col. num. 9. Dominicus in d. cap. *quamvis pactum*, 2. col. num. 6. Corn. in d. l. *pactum*, C. de collat. 2. col. vers. 4. limita.

Vnum tamen est, quod prædicta conclusio & materia quæ habet quod filius vel filia qui renuntiauit 13
 successioni patris vel matris cum iuramento non possit succedere, debet intelligi quando immediatè vult succedere patri vel matri post mortem in hæreditate sua: secus autem si hæreditas patris vel matris peruenit ad alium filium, vel descendantem: quia indistinctè benè poterit ei succedere iste filius vel filia, qui renuntiauit etiam in bonis habitis ab ipso patre vel matre quibus renuntiatum erat. Primò quia hæreditas patris vel matris postquam est adita per alium filium vel descendantem, & est incorporata in bonis & patrimonio eius, amplius non dicitur hæreditas patris vel matris defuncti: textus est in l. *sed si plures*, §. *filio impuberi*, ff. de vulgar. & pupill. textus est in l. *eius qui in prouincia*, §. *fin.* ff. de cer. per. textus in l. 1. §. *præterea*, ff. de separationibus, textus in l. *fin.* Cod. de inoffic. testam. textus in l. *paterfamilias*, ff. de priuil. credit. textus *melior de iure*, in §. 1. Institut. de hered. qualit. differ. quem ad hoc dicit meliorem de iure lason in §. *actionum*, Institut. de action. final. column. licet corruptè alleget, tradit Glossa ordinaria & communiter scribentes in l. 1. §. *veteres*, ff. de acquir. poss. Glossa similis & ordinaria in l. *heres per seruum*, ff. de acquirend. hered. ergo postquam bona patris vel matris peruenerunt ad alium filium vel descendantem non dicuntur amplius bona parentum sed bona aliorum filiorum vel descendantium: & talis filius vel filia qui renuntiauit cum iuramento, non dicitur succedere patri vel matri, sed alteri filio vel descendenti ad quem bona peruenerunt. Secundò & magis in specie pro hac sententia & conclusione facit textus notab. in l. *qui Titij testamentum*, ff. de his qui ut indign. vbi dicitur quod licet ille qui accusat testamentum alicuius testatoris de falso, & succubuit non possit ei succedere: tamen non prohibetur succedere hæredi eius, vel alteri ad quem bona testatoris peruenerunt & ibi notat Alber. & communiter Doctores antiqui. Tertio facit textus in l. *Paulus*, alias incipit *per procuratorem in fine*, ff. de acquirend. hered. vbi habetur quod si filiusfamilias miles fecit testamentum de castrensi peculio, in quo instituit filium suum hæredem, quod talis filius hæres institutus acquirit illa bona castrensia auo in cuius est potestate. Neque obstat quod olim erant bona castrensia in persona filij descendantis, quæ non quærentur patri quia iam mutatione personæ, & sic in persona nepotis, desinunt esse castrensia & merito quærentur auo, sicut alia bona nepotis, & sic mutatione personæ mutatur qualitas bonorum. Quarto facit bonus textus in l. *fin. in princip.* ff. de legat. 3. vbi filius exhæredatus non prohibetur postea succedere hæredi patris etiam in bonis prouentis ab ipso patre, quia non dicitur succedere patri, sed vltimo possessori: textus in l. *pen. §. si heres*, ff. de inoffic. testament. textus in l. *fin. §. eodem titulo.* Quintò facit textus in l. *iubemus*, Cod. ad Velleian. vbi habetur quod omnis renuntiationis restringitur ad contractum, personam, & causam super qua interponitur, & non extenditur ad aliam: & ad hoc notant ibi communiter Doctores ergo in nostro casu talis renuntiationis iurata intelligatur de non succedendo ipsi patri vel matri, quibus tantum renuntiatum est, non verò alteri filio descendenti vel hæredi eius, etiam in suis bonis. Sextò facit textus notab. in l. *si seruo meo*, ff. de legat. 1. vbi habetur quod si dominus repudiauit legatum factum seruo suo, non prohibetur succedere & acceptare illudmet

illudmet legatum sibi factum in codicillis : quia venit ex propria persona & non ex persona serui : melior textus & notab. in l. si duobus seruis, ff. de legat. 2. vbi dicit textus quod si eadem res est legata duobus seruis meis, & ex persona vnus repudiavi legatum, & ex persona alterius volo acceptare, acquiri totam rem : quia partem repudiatam consequor ex persona secundi serui cui accreuit : textus in leg. si mihi pure eodem titul. bonus textus in l. si mater, §. si quis autem & in §. eandem, ff. de except. rei iudic. textus in l. & an eadem, §. actiones, eodem titul. vbi habetur quod si petij fundum ex vna causa & succubui, possum petere postea ex alia noua causa : non obstat mihi exceptio rei iudicatae : facit etiam textus in l. paterfamilias, ff. de priuil. credit. vbi filius qui se abstinuit ab hæreditate patris, non prohibetur postea succedere alteri, cui obuenerit illa hæreditas patris : & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Alb. in l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam. penultim. col. in princ. Bald. in loco remoto, in l. 1. ff. de rer. diuis. 1. lectu. final. col. n. 41. Paul. de Castr. notab. in l. Paul. aliàs incipit per procur. versic. fin. ff. de acquir. hæred. & ibi Aret. 1. col. 2. notab. Rom. in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess. 1. colum. in medio loquendo in simili casu scilicet quod si filia foemina non potest succedere patri extantibus masculis, quod bene poterit succedere fratribus, etiam in bonis patris : & ibi Aret. 1. col. in princ. Alexand. 5. col. num. 8. Socin. 1. col. in princ. Iason. 10. colum. cum sequentibus num. 20. & sentit apertè Bart. in l. fin. 1. q. in princ. ff. ad Tertull. tenet etiam Aretinus in l. sed si plures, §. filio impuberi, ff. de vulgar. & pupil. 1. colum. in secund. notabili. Fulgosius in l. quantum, Cod. ad Falcid. Iason. notabiliter in l. eius qui in Prouincia §. fin. ff. si certum petat. 5. colum. versicul. tertio princip. Philipp. Decius in l. qui se patris 4. col. num. 16. Cod. unde liberi. Idem Phil. Decius in regula hæreditas, de regul. iur. fin. colum. n. 8. vbi dicit se ita consuluisse vltra montes Valentia in Delphinatu, idem Phil. Decius in regula, quoties duplici iure, eodem tit. de reg. iur. fin. col. num. 6. Georg. Natan. in dicto cap. quamuis pactum, de pactis, lib. 6 s. 8. col. versicul. 4. pulchrè facit Roman. conclus. 168 in princ. Aret. in conclus. 160. in 1. col. versicul. 2. est præmittendum. Socinus conclus. 73. 1. col. versic. 1. igitur sit concl. 3. volum. consiliorum, Corneus cons. 305. 1. & 2. colum. 4. vol. cons. Phil. Decius cons. 266. 2. column. n. 1. Quod notabiliter extendo, etiam si talis frater cui alter frater qui renuntiauit vult succedere nondum adiuit hæreditatem patris : quia cum frater qui renuntiauit veniat ex alterius fratris persona & non propria, merito potest vtramque hæreditatem adire : hæreditatem fratris ex propria persona & successione, item hæreditatem patris ex persona fratris defuncti, ratione iuris adeundi quod reperit in eius hæreditate transmissum, vel ex potentia suitatis, vel deliberandi : argumento textus cum materia in l. cum antiquioribus, Cod. de iure deliber. & eorum quæ tradit Bart. in l. qui duos ff. de rebus dubis, maximè in pen. colum. n. 11. & eorum quæ ego tradidi latius in repetitione vltimarum vol. in l. 1. de vulg. & pup. & in terminis reperio quod tenet Aret. in dicto cons. 160. in 1. col. Philippus Decius in regula, quoties duplici iure, fin. colum. in fine de regulis iuris. Ex qua doctrina & conclusione infero notabiliter, quod licet filius spurcius, nefarius, & incestuosus non possit succedere patri vel matri, tamen debet intelligi quando vult succedere immediatè ipsis parentibus ab intestato, vel ex eorum testamento & dispositione, secus tamen est si velit succedere alteri, puta hæredi patris vel matris, vel extraneo, ad quem peruenerunt bona parentum : quia bene poterit ei succedere etiam in bonis parentum si à tali hærede vel extraneo sit institutus, quod apertè fundatur ex superioribus : & in expresso ita tenet Bartol. in l. si is qui ex bonis 1. col. &

quasi. ff. de vulg. & pup. & ibi Paul. de Castr. 1. col. in fin. n. 6. Ioan. de Imol. 2. col. in medio Alexand. 3. col. num. 6. Iason. 3. col. n. & est communis opinio secundum eos Spec. in tit. de success. ab intest. §. 1. versic. sed quid si pater num. 30. Bald. in l. eam quam de fideicom. pen. conclus. num. 54. Alber. in Authentic. licet 1. colum. post medium versic. item queritur Cod. de natur. lib. Salic. in l. matre eod. titul. fin. quæst. Cæpol. cautela 39. fin. colum. in fin. Ludouic. de Sardis in libello suo de natur. lib. in fin. Item etiam ex superioribus redditur valde difficilis & dubia illa notanda conclusio glossæ iuncto te u in l. Lucius ff. de iure fisci, in gloss. fin. in fin. vbi tenet quod homicida non potest succedere hæredibus occisi in bonis quæ prouenerunt ab ipso occiso : quam approbat & commendat ibi Bartol. & commun. Doctor. de qua Gloss. & eius conclusione latius & magistraliter dixi in materia delictorum, quam posui in l. 1. de public. iud. in delicto homicidij : quia respondeo dupliciter. Primo modo quod illa gloss. procedat & sit vera quando talis homicida vult succedere ab intestato hæredibus occisi, quia non potest : quia expressè propter delictum est sibi denegata illa successio : sed ista solutio non est tuta, quia etiam illa glossa & eius conclusio procedit ex testamento sicut ab intestato. Secundo respondeo quod licet omnia bona sint vnita & incorporata in persona hæredis, & dicantur vnum patrimonium eius & non occisi, tamen in pœnam delicti & tacitam prohibitionem defuncti efficitur perpetuè indignus ab eius successione & bonis, & repellitur ab eius successione : sed in nostra materia non repellitur filius propter delictum, sed propter iuramentum, vel aliam causam, & idèd succedit, Nec obstat si replices de textu in l. qui Titij testam. ff. de his qui indign. vbi quis repellitur à successione alterius propter delictum : quia accusauit testam. eius de falso & non obtinuit, & tamen repellitur à successione ipsius testatoris tantum, non verò à successione hæredum suorum : quia eis potest succedere ex testam. & ab intestato etiam in bonis habitis à defuncto testatore, quia subtiliter respondeo quod illud delictum & causa eius erat limitata respectu testamenti tantum impugnati, vnde tantum afficit rem vt non succedat ex illo testamento impugnato : secus verò si delictum sit commissum in personam alicuius, quia eius offensa & iniuria perpetuè durat : vnde tanquam indignus repellitur perpetuè à successione bonorum suorum. Sed contra hoc replico subtiliter de textu in d. l. fin. ff. de legat. 3. & de leg. pen. §. si hæres, ff. de inoffic. testam. & de leg. fin. §. fin. eodem titul. vbi si pater exhæredat filium propter offensam, tantum repellitur à sua successione : non verò à successione hæredis, etiam in bonis patris : sed respondeo quod illud est verum, quia ipse pater vivebat tempore exhæredationis, & potuit apertius mentem & intentionem prohibitionis declarare, vnde cum non fecit, tantum videtur filius exclusus à successione : sua secus verò quando quis est occisus, quia tali causa censetur ab eo & à iure prohibitio, & idem esset si pater esset occisus ab ipso filio.

Aduertendum etiam quod materia nostra & superior conclusio quæ habet, quod pactum de non succedendo non valet, debet intelligi quando quis renuntiat hæreditati futuræ alicuius viuentis : secus tamen est si renuntiat futuræ successionis alicuius defuncti, licet debeatur sibi per viam fideicom. & restitutionis post mortem alterius : textus est notab. in l. 1. C. de pactis, vbi filius grauatus de restituenda sua parte hæred. alteri fratri si liberos non suscepit, fecit pactum cum fratre fideicom. vt restituta de præsentis certa parte hæreditatis remitteret sibi alter frater ius & spem fideicom. conditionalis : & dicit textus quod alter remisit, & valet illud pactum : cuius ratio potest esse : quia per fideicom. substituit. succeditur testatori defuncto

functo & non hæredi gravato, vt in l. cohered. §. cum filia de vulg. & pupil. & ad hoc illum textum in d. l. 1. C. de pact. notat & commendat ibi Gloss. ordin. Petrus de Bellaper. 2. col. in fin. 2. opin. Iacob. Butr. 2. colum. in princ. Cin. 2. col. 4. opposs. Bart. 2. col. n. 5. Bald. 3. col. 77. opposs. Salic. 4. col. num. 21. Iason. fin. col. num. 22. illum etiam textum ad hoc notat & commendat Angel. in l. stipulatio hoc modo concepta de verb. oblig. 1. col. vers. 7. fallit & ibi Imol. 2. col. post princ. Rom. 7. col. n. 25. textus in l. cum proponas la 1. eod. tit. textus in l. de fideic. Cod. de transact. textus in l. qui Roma, §. duo fratres, de verb. obligat. Quod notabiliter extende, vt etiam si renuntians sit deceptus etiam vltra dimidiam, quia postea steterit conditio fideicommissi non possit agi remedio legis 2. Cod. de rescind. vend. ita Salic. in d. l. 1. Cod. de pactis, in princip. Alexand. 2. colum. & confirmatur per textum in l. Lucius, §. fin. ff. ad Trebell. & in l. spem, C. de donation.

Secundò notabiliter extende vt procedat etiam in minore renuntiante, quia ad hoc non poterit restitui: textus est singularis & vnicus in iure in lege de fideic. C. de transact. quem ad hoc notat & commendat ibi Bartolus Bald. Paul. Salic. Aretinus, Alexand. Iason. & commun. Doctor. & illum textum ad hoc dicit vnicum Bald. in l. cum Archimedoram, Codic. vt in possess. leg. 1. colum. num. 3. & quòd magis est, tali casu valet remissio & renuntiatio rerum immobilium sine decreto: ita per illum textum tenet & declarat Iason. in l. 2. ff. de offic. eius cui est man. iurisdict. num. 6. & licet ille textus loquatur in reciproca remissione vel pacto, tamen etiam habet locum in simplici renuntiatione vnus minoris: ita tenet & declarat Salic. in d. l. 1. Cod. de pactis 1. col. n. 3. Alex. ibi 2. col. n. 3.

16 Ex quibus probabiliter & necessariò quæro an substitutus pupillaris possit viuente pupillo, pacto & conuentione renuntiare iuri substitutionis pupillaris? & videtur quòd non. Primò quia esset renuntiatio successionis viuents, cum per substitutionem pupillarem succedatur directè pupillo, & non testatori: vt in l. 2. §. ad substitutum: de vulg. & pup. cum simil. Confirmatur per text in l. ita tamen, §. a patre, ff. ad Trebell. vbi si filius impubes sit exhæredatus, & extraneus hæres institutus, & pupillariter substitutus dicto filio impuberi exhæredato, & grauatus sit restituere alicui tertio bona quæ sibi debent prouidere ex pupillari substitutione, non potest cogi adire hæreditatem viuente pupillo, pro conseruando fideicommissio: & ponit textus responsionem, quia non probè de hæreditate pueri viuents agitur, textus in l. 2. §. interdum, ff. de vulg. & pup. & in expresso istam sententiam & conclus. tenet Bald. in l. 1. C. de pactis, 3. col. n. 7. Salic. 4. col. num. 13. Alex. pen. col. n. 6. & ante eos reperio quòd ita tenet Bart. in l. qui Roma, §. duo fratres ff. de verb. oblig. 8. col. 7. quest. princ. & ibi Angel. in repetitione illius §. que posita est in fine titul. pen. col. num. 11. Imol. fin. col. pen. quest. Paul. 3. col. n. 6. versic. & prædicta, Alexand. 31. col. n. 57. Iason. 29. col. n. 111. in 7. quest. princ. Quod intellige nisi hodie interueniat iuramentum in tali pacto vel renuntiatione, quia tunc valeret argum. textus in d. cap. quamuis pactum, & ibi tenet Paul. & moderni in d. §. duo fratres. Contrarium tamen expressè tenet Bald. in cap. cum contingat, de iure iur. 6. col. versic. ex his apparet, imò quòd talis renuntiatio non valet etiam cum iuramento, quia videtur pactum de successionem non habenda vel certo modo diuidenda, quòd non potest valere nisi consentiat ille de cuius successionem tractatur, & pupillus consentire potest. Sed his non obstantibus ego teneo contrarium, imò quòd substitutus possit renuntiare substitutioni pupillari sine iuramento. Primò quia talis substitutio est ius conditionale de futuro, proueniens ex dispositione patris iam defuncti, vnde ei potest renuntiare argumento

textus cum materia in d. l. 1. Codic. de pactis.

Secundò & quidem subtiliter, quia hoc casu non renuntiat quis successionem debitæ ab intestato iure sanguinis, sed potius resistit à successionem debita ex dispositione hominis, & sic testatoris defuncti, & applicat eam venientibus ab intestato ipsius pupilli: & sic potius est pactum de conseruanda successionem, quàm de perdenda, & sic videtur valere, argum. textus in l. si ab eo, Codic. de legit. hæred. & in §. fin. Instit. de legit. agnat. success. Tertio confirmatur quia substitutio pupillaris est quædam captatoria voluntas disponendi de hæreditate filij impuberis, quæ specialiter est permessa in solo patre, vnde renuntiatio eius meritò debet valere, quia reducitur successio ad propriam ordinariam viam succedendi. Quarto facit textus in l. 2. ff. de statu. lib. vbi probatur quòd ius substitutionis pupillaris dicitur quædam spes, habens causam de præterito vel præsentem ratione testamenti & dispositionis patris defuncti. Quintò facit textus sing. in proposito, in l. 2. §. illud, ff. de hæred. vel action. vend. vbi habetur quòd si hæres qui etiam est substitutus filio impuberi vendat simpliciter hæreditatem, non censetur vendere hæreditatem pupillarem, quam sperat virtute substitutionis, nisi hoc expressè dicat quòd vendit vtramque hæreditatem: quia tunc talis venditio valet, maximè si iam erat mortuus pupillus: ergo apertè vult textus quòd etiam si pupillus viuat, valet contractus & venditio, & per consequens pactum vel renuntiatio substitutionis pupillaris: & certè ille videtur textus expressus pro mea sententia contra communem. Nec obstat quòd Gloss. ordin. ibi, in verbo, maximè in prima expositione: & ibi Alb. & Salic. dicat quòd illa dictio, maximè, abundat, secundum quòd ille textus esset pro communem opinionem, quia illa est euidens diuinatio & non tenenda, & contrarium vult illa Glossa in secunda expositione, & contrarium vult apertè Bart. in l. stipulatio hoc modo concepta, de verb. oblig. fin. col. in fine.

17 Aliud est pactum de succedendo quo quis vult acquirere aliquam futuram successionem, vt si quis promittat alium post mortem instituere: vel ei relinquere bona sua, nam talis promissio non valet ipso iure: aded quòd non oritur aliqua obligatio ciuilis: vel naturalis: textus est expressus & capitalis in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verbor. obligat. cuius verba sunt, stipulatio hoc modo concepta, si heredem me non feceris, tantum dare spondes? inutilis est: quia contra bonos mores est hæc stipulatio: & ibi communem opin. Doctor. textus in l. tres fratres, §. idem respondit, el. 1. ff. pro socio, textus in l. ex eo, Cod. de inutil. stipulat. textus in l. hæreditas, Cod. de pactis conuentis, textus in l. cum donationis, in fin. Codic. de transact. textus in l. pactum quòd dotali, Codic. de pact. Cuius ratio est prima, quia tale pactum vel promissio est contra bonos mores: textus est in d. l. stipulatio hoc modo concepta. Secunda ratio est, quia tale pactum vel promissio inducit votum captandæ mortis vnde non valet, quia daretur materia delinquendi, argumento textus in l. si vnus, §. illud cum §. sequenti, ff. de pactis, textus in l. conuenire, ff. de pactis dotal. Confirmatur ista ratio per textum in cap. ne captanda, de consil. præb. libro 6. Tertia ratio est vera & magis concludens, quòd ideo tale pactum & promissio non valet, quia aufert liberam facultatem testandi, quæ cuilibet est concessa vsque in extremum vitæ suæ à iure naturali vel gentium, vt in l. 1. Codic. de sacrosanct. Eccles. & ibi Doctor. & tradit plenè Bart. & Doctor. in l. interdum, 2. col. ff. de condit. indebit. moderni in rubr. extra, de testam. vnde talis facultas naturalis non potest pacto vel contractu sibi auferri, argumento textus cum materia in §. sed naturali quidem iure, Instit. de iure natur. gen. & ciuil. & in effectu istam rationem voluit Bart. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, 1. colum. n. 3.

num. 3. & ibi communiter Doctores & istam rationem probat textus melius quàm alibi, in l. pactum quod dotali, C. de pactis, in fin. ibi, nec libertatem testamenti faciendi patri potuit auferri, & ibi Salyc. 2. col. & communiter Doctores ponit etiam Alber. Bart. & communiter Doctores in l. stipulatio hoc modo concepta. Ex quo infertur quod tale pactum & promissio de succedendo non firmatur iuramento cum sit contra bonos mores attenda qualibet ratione superiore, & probat textus in cap. non est obligatorium, de reg. iur. lib. 6. cuius verba sunt, non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum, textus in cap. 1. & per totum 22. quest. 4. textus in cap. si diligenti, in fin. de foro compet. textus in l. si quis inquilinus, §. fin. de legat. 1. & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Bart. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, de verb. oblig. 1. col. num. 3. & idem tenet Tiraquell. de iure primogeniturae, quest. 6. num. 8. Couarr. in cap. quamvis pactum in initio, prima partis, num. 2. Matiençus in l. 6. tit. 6. lib. 5. Recop. gloss. 4. num. 1. Secundò infertur quòd non valet pactum etiam reciprocum inter duos vel plures conuentio nec promissio, quod si quis eorum prius decedat, alter superuiuens succedat, argumento praedictorum iurium cum ratione, nec obstat textus singularis & vnicus in suo casu, in l. de fideicommissis, Cod. de transact. vbi habetur quod renuntiatio haereditatis & futurae successionis valet etiam inter minores, quia est reciproca, quia procedit & debet intelligi in remissione & renuntiatione futurae successionis testatoris iam defuncti, quam quis sperabat virtute fideicommissi conditionalis: nos verò loquimur in pacto vel promissione simplici vel reciproca propriae haereditatis viuentis, quae non valet nec obligat paciscentes: imò quòd magis est si vnus eorum libenter & sponte instituat alterum, & alter non, vel ambo ad inuicem se instituunt, vitiat talis institutio, quia non censetur libera, sed praesumitur coacta virtute & spe pacti praecedentis: ita singulariter determinat Bald. in l. illa autem institutiones, ff. de haered. instit. & ibi expressius & notabiliter Ioan. de Imol. 2. col. in medio.

18 Quod est verum & procedit inter priuatos, secus verò inter milites, quia benè valeret illud pactum & conuentio per quam inuicem se instituunt textus est singularis & vnicus in iure, in l. licet inter priuatos, Cod. de pactis, quem ad hoc notat & commendat ibi Petr. Cynus, Iacob. Butr. Alber. Fab. & dicit singularem & vnicum Bartol. Bald. Ang. Paul. Alex. & Iason & dicit vnicum Bald. in l. ex eo, Cod. de inutil. stipul. & dicit vnicum Imol. in l. illa autem institutiones, 2. col. ff. de haered. instit. & dicit vnicum Angel. in l. stipulatio hoc modo concepta de verb. oblig. 1. col. num. 3. & ibi Ioan. de Imol. 2. col. num. 3. & pro illo textu & decisione est hodie l. 33. tit. 11. 5. part. Quod tamen debet intelligi quando tales milites essent in expeditione belli: ita probat textus in d. l. licet, ibi, ad discrimen praelij pergentes, & ibi tenet Glossa ordinaria Ang. Salyc. & alij DD. & probat apertè praedicta, l. part.

Item debet intelligi quod istud pactum & conuentio & reciproca institutio inter milites valeat, si perseverent in eadem voluntate vsque ad mortem, secus autem si ambo vel aliquis eorum vellet illud pactum, vel conuentionem, vel institutionem reuocare: quia licet poterit, quia illud pactum non obligat eos efficaciter & irreuocabiliter, quia aliàs esset contra bonos mores, & potius in prauiudicium militum quàm in eorum fauorem: ita expressè tenet & declarat Petr. de Bellaper. in d. l. licet inter priuatos, in princ. & ibi Ang. Paul. & Alex. Imol. in dicta l. illa autem institutiones, 2. col. vbi notabiliter loquitur idem Petr. in l. fin. C. de pact. 2. col. in princip. & ibi Cyn. 2. col. in princ. & ita disponit & declarat praedicta l. partita, & ex his de-

claratur sententia & conclusio Bart. & communis in l. patris & filij, 2. colum. vltima quest. de vulg. & pupill. vbi tenet quòd duo vel plures possunt testari in vna & eadem charta & scriptura, cum vnica & eadem solemnitate, argumento textus in leg. si quis ex argenteis, §. si initium, ff. de edendo, & in l. scire debemus, ff. de verb. oblig. quia debet intelligi quando vnusquisque instituit alterum extraneum haerodem, vel quando se inuicem instituunt: sed nullo praecedente pacto: secus verò si pacto vel conuentione inter eos praecedente, quia eorum testamentum & reciproca institutio non valebit, & ex his notab. potest quæri, & iam de hoc fui interrogatus, si duo inuicem promittunt inter se de instituendo aliquem tertium haerodem, certum est quod pactum non valet, sed si vnus eorum primo decedat & adimpleat promissa, quia illum tertium instituat & superuiuens nolit eum instituere nec adimplere promissa, an reuocetur institutio primi, quasi illa spe ductus fecerit, & quasi sit captatoria voluntas, & quasi deficiente causa finali: & licet videatur satis dubium, tamen teneo quod non reuocetur talis institutio tertij: quia cum illo tertio haerede instituto nullum negotium pactum nec conuentio inita fuit, nec sibi est quid imputandum, vnde merito eius institutio non debet reuocari. Item etiam: quia hoc casu non reperitur contrarium in iure dispositum.

Aliud est pactum de futura successione conseruanda, quo quis vult ibi conseruare futuram successionem alterius: in quo articulo resolutiue dico, quod tale pactum benè valet, ita probat textus notabilis in l. si ab eodem, Cod. de legit. haered. textus in l. final. Cod. de emanc. liberor. textus in l. 4. Cod. de legitima tutela, textus melior ceteris in §. final. Instit. de legit. agnat. success. quibus probatur, quòd si pater emancipabat filium contracta fiducia, hoc est, cum pacto de succedendo & reseruata sibi successione, poterat ei succedere, aliàs non: ergò apertè infertur quòd pactum de conseruanda futura successione alterius valet & tenet: & ita per illa iura, licet omnia non alleget, tenet magistraliter Bartol. in d. l. stipulatio hoc modo concepta de verb. obligat. 2. column. in fine, numero 7. & ibi communiter moderni. Nec obstat, quòd illa antiqua decisio sit hodie correctæ vt in eis patet, quia hodie pater succedit filio emancipato, licet eum non emancipet contracta fiducia: & apertius hodie hoc decisum est de iure nouo Authenticorum, cum sublata differentia patriæ potestatis & emancipationis, vt in Authent. de haered. ab intestato venientib. §. nullam verò, collat. 9. textus in Auth. defuncto, Codice ad Tertull. textus in Auth. in successione, Cod. de suis leg. haered. adhuc ante ius Authenticorum probat textus in l. meminimus, Cod. de legit. haered. quia respondeo quod licet praedicta iura sint correctæ in principali decisione, tamen non sunt correctæ in quantum volebant quod valet pactum de futura successione conseruanda. Confirmatur quia facilius iura nostra conseruamus quàm acquiramus de nouo: textus est in l. 1. §. quod autem ait prator. ff. de superficiebus, textus in l. Papinianus, §. si filius, ff. de inoffic. testam. textus in l. patre furioso, versic. nam si furiosus, ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, textus in l. si is qui animo, ff. de acquir. possess. textus in l. iudex datus, ff. de iudic. textus in l. inuitus, versic. 2. ff. de reg. iur. Ex qua doctrina & conclusione primò & notabiliter infero, quòd si filius vel filia fecisset pactum de non succedendo patri vel matri cum iuramento, quòd contrario pacto etiam non iurato posset talis filius vel filia conseruare sibi successionem amissam.

Secundò infero quòd si lege vel statuto caueatur, quod contra voluntatem patris filia femina non succedat extantibus masculis, vel quando sit donata, vel aliàs,

aliàs, quod poterit per pactum sibi conseruare ius successionis.

Tertiò infero, quòd si filius vel filia commisit causam ingratiitudinis per quam poterat à patre vel matre exheredari, quod per pactum potest sibi conseruare ius successionis, & fieri remissio ingratiitudinis præteritæ.

Quartò & quidem nouiter & subtiliter infero quod licèt pater possit substituere pupillariter filiis suis impuberibus & decedente pupillo in pupillari ætate admittatur substitutus in omnibus bonis exclusa matre, etiam in legitima, *vt in l. 2. cum materia, ff. de vulg. & pupil.* tamen si talis mater vxorque testatori fecit pactum cum patre maritoque suo, tempore contractus matrimonij, vel constante matrimonio ante mortem eius, quod non possit pater facere prædictam substitutionem pupillarem filiis suis, quòd valebit & tenebit tale pactum: quia censetur per illud mater conseruare suam legitimam successionem potiùs quàm de nouo acquirere, & certè esset in practica satis notanda & utilis conclusio, & est noua consideratio mea, quam non reperi per aliquem positam.

Aduertendum tamen quod contra superiorem doctrinam & conclusionem facit textus singul. qui non consideratur in *l. pactum quod dotali, Cod. de pactis*, vbi disponitur quod si filia tempore matrimonij fecit pactum cum patre suo, vt post mortem patris succederet æqualiter in eius bonis & hæreditate cum aliis fratribus, nec possit eis prælegare vel meliorationem relinquere: tale pactum non valet neque tenet, tanquam contra bonos mores & impeditium libertatis testamenti, & tamen ibi filia intendebat conseruare futuram successionem sibi debitam in bonis patris, & tamen pactum non valet: ergo, &c. Quia notabiliter respondeo quòd meritò illud pactum non valet, quia non est conseruatiuum successionis, quia licèt filia debeat successio in bonis patris, non tamen debetur æqualiter cum aliis fratribus, sed relicta sibi legitima potest pater inæqualiter instituere filios in aliis bonis, & prælegatum vel meliorationem relinquere cui velit: vnde pactum per quod pater promissit non prælegare vel meliorare aliquos ex filiis, sed eos æqualiter instituere meritò non valet, quia esset contra bonos mores, & contra libertatem testandi: & ista est vera & fundametalis ratio & intentio illius legis. Idem tenet *Tellus hic, n. 1. Palacios Rub. n. 15. Castillos in gloss. 1. Matiençus in l. 6. titul. 6. l. 5. gloss. 1. n. 2. Gutierrez in tract. de iuramento confirmatorio 1. part. cap. 59. num. 5. Azeuedus in d. l. 6. recop. n. 19.* Et etiam hodie per viam matrimonij non valere pactum de æqualiter succedendo, & fratres non meliorando, filia à patre factum, tenet idem Azeuedus *vbi supra num. 24. licet diuersa ratione: nam cum per legem Madrititiam conditam anno 1534. transcriptam in l. 1. titul. 2. l. 5. recop. pater per viam matrimonij non possit filia meliorationem facere, vt dicitur latius infra, ad num. 22. ibi, si fieret filia, per consequens pactum de non meliorando filia facere non poterit matrimonij intuitu, quia negari non potest quin fiat melioratio per hoc pactum filia, dum pater sibi potestatem admittit meliorandi filios alios. Id enim quod pater poterat in vim meliorationis alicui ex filiis ex legis permissione legare & donare, quis dubitat quod vertitur in commodum dictæ filia virtute dictæ promissionis: igitur est contra d. l. Madrititiam, vt latius prosequitur Azeuedus, vbi supra Gutierrez, in tract. de iuramento confirmatorio 1. p. c. 59. num. 14. licet Matiençus in d. l. 6. Recop. gloss. 1. num. 6. & 7. teneat contrarium, scilicet valere promissionem seu pactum de non meliorando hoc casu factum, etiam stante d. l. 1. de Madr. quod etiam tenet Angel. in l. 6. gloss. 3. numer. 1. cum sequentibus, quorum fundamentis latè respon-*

dent Gutierrez & Azeuedus, vbi supra. Hodie tamen per nostram l. Tauri 22. apertè deciditur contrarium in 1. part. qua cauetur quòd si pater vel mater vel ascendens per contractum inter viuos promissit non meliorare aliquem ex filiis, & super hoc interueniat scriptura publica, quod tale pactum & promissio valet & tenet: ergo apertè approbatur quòd hodie inter filios valet pactum, quod non possit fieri prælegatum vel melioratio, sed teneatur pater, mater, vel ascendens, omnes filios æqualiter instituere: & apertè corrigitur textus in *d. l. pactum quod dotali, C. de pactis*, cum communi opinione. Similiter etiam vult nostra l. Tauri in 2. parte, quod si pater, vel mater, vel ascendens promissit aliquem filium, vel filiam, vel descendentem meliorare per viam matrimonij vel ex alia causa onerosa: quod tale pactum & promissio valet: & sic apertè vult quod inter filios valeat pactum de succedendo. Vide quæ dicuntur in n. 22. ibi, *si fieret filia*, infra hac l.

Sed contra nostram legem & vtramque eius partem se offert pulchra & necessaria difficultas, cuius solutionem libenter audirem à conditoribus eiusdem legis: pactum de succedendo est improbatum à iure, quia est contra bonos mores & tollit libertatem testandi, vt supra conclusum est, nec potest tale pactum iuramento validari, vt supra dixi, sed per legem vel statutum non potest aliquid disponi quod sit contra bonos mores: ergo ista lex Tauri non potuit inducere, vt valeat pactum de succedendo. Pro qua sententia & conclusione primò facit, quia lex inferior non potest tollere legem superiorem: sed lex naturalis vel gentium tribuit vnicuique liberam facultatem testandi, & per consequens improbat pactum de succedendo: ergo lex nostra ciuili positua Tauri non potuit illam superiorem tollere, argumento textus in *l. nam magistratus, ff. de arbit. textus in l. ille à quo §. tempestinum, ff. ad Trebellian. textus in l. apud filium familias versic. 1. ff. de manu vindit. textus in l. minor. autem magistratus, ff. de minor. textus in l. §. 1. si quis in appellatione, ff. de appellat. textus in l. fin. Cod. si contra ius vel util. public. & ibi Gloss. ordin. & communis opinio. Confirmatur, quia lex debet esse honesta; iusta, possibilis, & secundum naturam, & non contra bonos mores: textus est in *c. erit autem lex 4. distinct. textus in c. qua contra 8. distinct.**

Secundo in specie facit Gloss. ordin. communiter recepta in *rub. de decretis decurio lib. 10.* quæ dicit quod illud quod non potest fieri per pactum, ex eo quia est contra bonos mores, non potest fieri per legem vel statutum: quam glossam sic intelligit & declarat ibi Platea & communiter Doctores Bart. notabiliter in *l. omnes populi, ff. de iustit. & iur. 9. colum. 3. quæst. princ. versic. pro quibus glossis concordandis: & ibi Rayner. 16. colum. in medio, & communiter Doctores præcipuè Iason. 1. lectura fin. col. Alexand. in addit. ad Bald. in l. cum Archimedoram fin. colum. pen. quæst. C. vt in pen. leg. Bald. in l. 2. Cod. qua sit longa consuetud. 3. colum. n. 6. Alexand. notat in dicta l. stipulatio hoc modo concepta de obligat. 3. colum. num. 7. Alexand. in l. pactum quod dotali 2. colum. Cod. de pactis, & ibi Iason. 1. colum. num. 4. Georg. Natan. in d. cap. quamuis pactum 16. n. 59. Confirmatur ex sententia Paul. per textum ibi in *l. ex facta ff. de vulg. & pup. 2. col. n. 6.* vbi dicit quod non valet statutum prohibens mulierem testari licentia viri, tanquam iniquum.*

Tertiò facit quia iuramentum quod est supra legem ciuilem non confirmat pactum de succedendo, quia est contra bonos mores, vt in *cap. non est obligatorium de regul. iur. libro sexto*, & est communis opinio; vt supra conclusum est, ergo l. nostra Tauri non potuit confirmare tale pactum & promissionem. Confirmatur etiam, quia etiam fauore piæ causæ non valet

valet pactum de succedendo, argumento textus in l. pactum quod dotali, Codice de pactis: quia si non valet tale pactum inter liberos: ergo nec favore piæ causæ, argumento textus & eorum quæ ibi notantur in l. si quis ad declinandam, Codice de Episcop. & cleric. & isto fundamento ita tenet Roman. in Authentica similiter, Codice ad l. Fal. 5. columna numero decimo-quarto.

Sed sustinendo nostram legem dico quod bene procedit & est seruanda in vtraque sui parte, nec obstant supradicta, quia primo notabiliter respondeo, quod lex vel statutum bene potest inducere quod valeat pactum & promissio de succedendo: ita probat textus in capite 1. de filiis natis ex matrimonio ad Morganiticam contracto: in vsibus feudor. textus in cap. filij nati si de feudo defuncti contentio sit inter dominum & agnatos vassalli, textus in cap. mulier eod. titul. vbi habetur, quod si quis habeat filios ex vxore prima mortua, & postea contraxit matrimonium cum alia hoc pacto vt filij ex secundo matrimonio non succedant cum primis, tale pactum valet, quia consuetudine est approbatum: & per illa iura istam sententiam & conclusionem tenet Bald. in l. cum Archimedoram, C. vt in pot. legat. final. colum. penultim. quest. idem Bald. in l. pactum, Cod. de collat. 1. colum. 2. oppos. idem Bald. in l. de quibus ff. de legit. 2. colum. Ioan. de Imol. in l. illa autem institutiones fin. colum. ff. de hered. institut. Iason. & moderni in dict. l. pactum quod dotali, Cod. de pactis, ex quibus videtur nostra lex confirmata & declarata. Ex quo deducitur & infertur, quod licet de iure communi pactum per quod tollitur liberum arbitrium & facultas testandi non valeat, etiam in præiudicium dotis, vt in dict. leg. pactum quod dotali, & ibi tenet & ponderat solus Franc. Curt. 2. colum. in fin. tamen de iure nostro regio, fauor dotis & matrimonij præualet huic libero arbitrio & facultati testandi. Sed certè iura superiora nihil probant. Primò quia ibi non agitur de succedendo, sed de non succedendo: vnde meritò tale pactum consuetudine vel lege potest validari: & ita intelligit illa iura Bald. in l. pactum, Cod. de collat. 2. oppos. Alexand. in l. stipulatio hoc modo concepta 3. colum. num. 7. Sed ista solutio non videtur concludere, quia respectu filiorum primi matrimonij ibi agitur de succedendo: vnde aliter & secundo respondeo, quod illa est consuetudo iniqua & irrationabilis, & ideo non seruanda: ita tenet formaliter Andreas de Isernia, in dicto cap. 1. de filiis natis ex matrimonio, & c. in finalibus verbis.

Secundò pro ista parte facit, quia licet pactum de succedendo dicatur esse contra bonos mores, tamen debet intelligi præsumptiuè & ex quadam suspitione, non verè, Bald. in dict. l. cum Archimedoram. Sed ista ratio nihil valet, quia procederet si pactum improbareretur solum ex eo quod inducit votum captandæ mortis, sed non improbareretur solum ex hoc, sed principaliter ex eo, quia tollit libertatem testandi inductam de iure naturali vel gentium.

Tertiò pro ista parte facit textus singularis & vnicus in suo casu, in l. licet inter priuatos, C. de pactis, & vbi habetur quod inter milites valet pactum de succedendo: ergo lex potest disponere quod valet pactum de succedendo: & illum textum ad hoc notat & considerat Socin. in l. pactum quod dotali, Cod. de pactis versicul. 2. circa aliam, & c. Sed certè etiam ille textus nihil probat. Primo quia ibi pactum fuit reciprocum inter eos, vnde ratione mutui damni vel commodi sustinetur: Vel aliter & secundo & meliùs respondeo, quod ibi illud pactum etiam reciprocum non obligat milites vt necessario & præcisè teneantur adimplere promissa, sed tantum valet si perseverauerint vsque ad mortem in eadem voluntate: secus verò si velint reuocare, quia licitè possunt, quia aliàs esset con-

tra bonos mores, vt dixi supra, sed in nostra l. Tauri pactum & promissio de meliorando & sic succedendo, est obligatoria & præcisè. Vel aliter & secundo sustentando nostram l. Tauri respondeo, quod pactum de succedendo dicatur reprobatur à iure naturali & ciuili inter extraneos: secus vero inter filios, & ita procedat ista lex. Sed ista solutio non satisfacit, quia etiam inter filios reprobatur vtroque iure, vt est casus apertus in dict. l. pactum quod dotali, Cod. de pactis. Vel aliter & tertio respondeo, quod nostra lex procedat, quia est facta cum causa particulari quando interuenit scriptura in tali pacto vel promissione: sed ista solutio nihil valet, quia ista non est vrgens causa. Vel aliter & quarto potest responderi, quod ista lex procedat tantum in tertio in quo potest pater præuenire, promittendo de meliorando vel non meliorando, quum sit quædam electio quam habet à lege regia: vnde nostra lex noua potuit dare formam, vt electio filij sit irreuocabilis: vnde in quinto remanet patri libera facultas disponendi: sed ista solutio nullo modo procedit, quia nostra lex apertè dicit quod valet pactum & promissio tam in tertio quam in quinto. Vel aliter & quinto & certè notabiliter sustinendo nostram legem respondeo, quod ista lex rectè & iuridicè procedit in prima parte, & potuit optimè disponere quod valeat pactum & promissio, quo astringitur pater de non meliorando aliquem filium, sed omnes æqualiter instituere vel quod omnes æqualiter succedant: quia lex humana ciuilis positua in tantum iustior & æquior est in quantum se conformat cum lege diuina vel naturali: ita determinat Sanctus Thomas in 1. 2. q. 95. art. 2. vbi notabiliter fundat: sed per legem diuinam vel naturalem omnes filij æqualiter debent succedere patri, vel matri vel ascendentibus ab intestato: vt probat textus in l. scripto, ff. vnde lib. textus in l. cum ratio, ff. de bon. damn. textus in l. penult. post princ. ff. de bonis lib. textus in l. inter filios, Cod. fam. hercis. textus in Authent. de hered. & falc. §. primum itaque, collat. 1. textus in Authent. de hered. ab intestat. venien. §. 1. collat. 9. lex in Authent. in successione, Cod. de suis & legit. hered. textus in cap. ius naturale 1. distinct. ibi liberorum successio. Sed ista l. Tauri mediante isto pacto vel promissione reducit filios ad successionem æqualem quam ab intestato erant habituri, ergo valet & tenet, & licitè potuit disponere. Sed aduertendum quod licet ratio videatur colorata & persuasiua, tamen non concludit: quia verum est quod ab intestato filij succedent æqualiter de iure diuino naturali, & positiuo: tamen ex testamento non succedunt æqualiter, imò de vtroque iure diuino, naturali, positiuo, pater vel ascendens habet liberum arbitrium disponendi de rebus suis prout voluerit relicta legitima: & auferri per pactum hanc libertatem testandi est contra ius naturale: & ita probat textus expressus qui apertè superiorem rationem & solutionem confundit in l. pactum, quod dotali, C. de pactis, vbi pactum quod pater fecit filix & eius marito quod ipsa succedet cum filiis æqualiter non valet: quia contra bonos mores, & quia tollit libertatem testandi. Vnde aliter & sexto potest dici, quod pactum de succedendo non est prohibitum de iure naturali, quia de illo iure non erant cognita dominia, nec factio testamenti, nec contractus cum omnia erant communia, sed tantum est prohibitum de iure gentium, nam cum de illo iure sit cognita testamenti factio: ergo de illo iure est inducta prohibitio ista, pro qua sententia & conclusione considero nouum casum & expressum in l. quidam in iure, §. finali, ff. de donat. vbi formaliter dicit textus quod pactum super futura successione videntis est reprobatur, quia est contra ius gentium. Sed in his quæ inducta sunt de iure gentium, potest optimè lex ciuilis positua ad libitum disponere sup-

plendo, declarando, vel corrigendo: textus est cum materia in *l. iuris gentium, ff. de pact.* & ideo concludo quòd nostra lex bene potuit inducere, quòd pactum vel promissio quam pater facit in scriptura publica de non meliorando valeat & teneat: & istud est quòd sentio in hoc articulo qui mihi visus fuit valde dubius.

Item etiam ista lex rectè & iuridicè procedit in secunda parte, in quantum determinat quòd valet pactum, quo pater astringitur per viam matrimonij vel aliam causam onerosam de meliorando filium vel filiam in tertio & quinto bonorum: quia vt suprà dixi istud pactum tantum erat reprobaturum de iure gentium, & de iure ciuili: Imò plus dico, quòd licet esset reprobaturum de mero iure naturali, ista lex potuit in isto casu ex ista iusta causa onerosa istud disponere: quia lex humana positua licet non possit tollere vel mutare legem superiorem diuinam vel naturalem, tamen ex aliqua iusta & rationabili causa bene potest eam restringere, modificare & limitare in aliquo casu particulari: ita singulariter tenet Innocent. in cap. qua in Ecclesiarum, in fin. extra de constit. & ibi Abb. 4. colum. num. 8. Fel. qui bene loquitur 2. colum. idem Innocent. & Abbas, & communiter Doctores in cap. fin. de consuetud. Bartol. magistraliter in *l. omnes populi, ff. de institut. & iur. 8. colum. 2. quast. princip. num. 22.* & ibi Rayn. 14. colum. quam ponit ibi Alberic. in sua lectura, idem Bartol. in 1. constitut. ff. forum 4. colum. Bald. in *l. 1. C. de summa Trinit. & fide cathol. 7. colum.* idem Bald. in *l. fin. C. si contra ius vel util. pub. 1. col.* Cuius post antiquos in *l. rescripta, Cod. de preb. imper. offer.* tenet etiam Gloss. ordin. in *l. 1. ff. de constit. princ. gloss. in l. ius ciuile, ff. de instit. & iur. gloss. in Epist. inter claras, C. de sum. Trinit. & fide cathol. in princ. gloss. in l. fin. C. si contra ius vel util. pub. gloss. in cap. à nobis extra de decimis:*

ergo in præsentì bene potuit nostra lex Tauri validare istud pactum de succedendo vel meliorando ex ista iusta & rationabili causa, scilicet per viam matrimonij, ne decipiatur & lædatur genere qui contraxit matrimonium cum filia patris paciscentis, vel ex alia causa onerosa: & ista est vera & decisua responsio: ex qua collige quòd licet de iure communi istud pactum etiam respectu generis esset nullius momenti, nec possit agere ad interesse, vt probat expressè textus in dicta *l. pactum quod dotali, C. de pactis,* & per eum tenebat expressè & notabiliter Bald. in *l. cum Archimedorum, Cod. vt in pot. legat. 2. colum. in final. num. 10. versicul. ulterius quero.* Palac. Rub. in repetitione sua fol. 84. 2. colum. versicul. ex istis similiter inferitur ad dubium de facto contingens. Iason. in dict. *l. pactum quod dotali, Cod. de pactis 1. colum. versicul. tertio extende,* quia per maritum & sic per tertiam liberam non posset quæri actio vxori, & sic filia ipsius promittentis, nec ipsi marito, cum principaliter ei non interfit: tamen hodie tale pactum & obligatio bene valet per nostram legem, & tenetur pater adimplere, & sic meliorationem facere, & si non fecerit habetur pro facta.

22 Vnum tamen est pro declaratione nostræ legis, quòd videtur requiri quòd tale pactum & promissio fiat ipsi genero ex illa causa matrimonij: vnde non sufficit si fieret filia, quia tunc non esset quæsitum ius vel actio genero: & per consequens tunc pactum non valeret & iura communia remanerent incorrecta, & hoc videtur probare *l. 17. suprà eod. ibi con otro.* Sed ego teneo contrarium, imò quòd tale pactum & promissio valeat, modò fiat ipsi genero, modo filia cum fiat ex causa onerosa matrimonij: & sic in vtroque casu procedat nostra lex, & confirmatur, quia ipsa melioratio ipsi filia debet acquiri, licet genero proueniat utilitas ratione fructuum & successionis filiorum: vnde non refert cui fiat promissio, dū tamen illa causa

interueniat, argumento textus in *l. seruo legato, §. si testator. de legat. 1.* Quòd tamen notabiliter intelligo, quando expressè & specificè in pacto vel promissione fiet mentio de persona generi cum quo matrimonium contrahitur: secus autem est si soli filia fieret pactum vel promissio ex causa matrimonij in genere vt melius possit contrahere: quia tunc non valeret cum non consideretur causa onerosa tertij, nec eius læsio: vnde si sub spe talis pacti contrahat, sibi imputandum est, cum pactum à principio non valeat: & hoc casu ius commune remanet incorrectum, nec comprehenditur sub ista lege, & hoc fundat etiam *lex. 17. suprà eod. ibi, con otro, &c.* Hodie verò melioratio, nec in tertio, nec in quinto, nec in alia minori summa filia causa dotis vel matrimonij fieri potest, *l. 1. titul. 2. lib. 5. recop. vbi Matiençus gloss. secunda num. 3. & gloss. 3. num. 2. Azeuedus ibid. num. 3. Baeça in tract. de non meliorandis dotis ratione filiabus cap. 3. per totum, Gutierrez, de iuramento confirmatorio cap. 59. num. 17.* quòd in Senatu Pinciano in praxi fuisse admissum testatur Matiençus in *d. gloss. 2. num. 3. ad finem,* alios plures referens hanc sententiam tenentes, scilicet meliorationem inter viuos ex causa dotis, filia fieri non posse, sed in testamento fieri optimè posse docet idem Matiençus *vbi suprà num. 9. & gloss. 3. num. 2.* & latè Baeça *vbi suprà cap. 20 per totum contra Auendañum, Gutierrez de iuramento confirmatorio cap. 59. num. 15. Rojas de succes. ab intest. cap. 3. num. 40. Azeuedus in d. l. 1. titul. 2. lib. 5. Recop. n. 17.* qui simul cum Baeça, vbi supra, intelligit id verum, nisi melioratio in testamento facta fuit per viam contractus nomine dotis, & pro dote, quia tunc idem esse arbitrantur: ideò quia in testamentis sicut in contractibus contrahi potest, vel si alio modo per viam fraudando, d. l. primam, filia talis in testamento melioraretur, vt in exemplis ab eo relatis, nam tunc idem esse quòd in contractibus testatur.

Item etiam videtur quòd si iam erat contractum matrimonium, quòd pactum & promissio de meliorando quam pater fecit filia vel genero similiter non valeat: quia cessat ratio nostræ legis: & ista aperiuunt intellectum huius legis.

Item etiam ex prædictis infero, quòd si maritus ipse cum quo fuit factum pactum de meliorando filiam, vel de non meliorando alias, remittat pactum & promissionem, vel moriatur antequam pater, vel mater promittens decedat, non per hoc tollitur virtus pacti & conuentionis, sed adhuc debet adimpleri, quia licet maritus fuit causa acquisitionis, tamen postquam illud ius est filia acquisitum, non potest ab ea auferri sine eius consensu, argumento textus valde notabilis in *l. si post mortem, §. fin. ff. de contra tab. & ibi Gloss. ordinaria Bart. & communiter Doctores.* Idem tenet Angel. *de meliorat. 1. 6. gloss. 3. n. 6.* Atque hinc planè fit, quòd si mulier, cui factum fuit pactum de non meliorando alios, secundò nupserit, huiusmodi pactum non extinguitur, sed idem ius competit secundo marito.

Item quæro circa nostram legem, si filius vel filia cui est facta promissio de non meliorando, remittat huiusmodi pactum, & consentiat vt pater vel mater melioraret quem velit, vel moriatur in vita patris vel matris, an possit pater alium quem velit meliorare? Et videtur quòd non. Primò quia quando ex pacto vel persona alterius quæritur mihi ius, non potest amplius illud ius mihi auferri, imò liberè possum eo vti, etiam inuito eo ex cuius persona, mihi quæsitum fuit: textus est singularis in *l. fin. ff. de pactis,* vbi si ex pacto de non petendo fuit semel quæsitum ius exceptionis fideiussori, non potest amplius illud ius sibi auferri per aliud pactum de petendo quòd principalis debitor faciat: & ad hoc ibi notat & commendat Glossa ordinaria Bart. Alb. Bald. Paul. & communiter Doctores

cores sed in nostro casu ex illo pacto & promissione quam pater fecit vni filio de non meliorando, est quæsitum ius omnibus aliis filiis, ergo in eorum præiudicium non possit aliquem meliorare: etiam mortuo vel consentiente eo cui principaliter fuit facta promissio. Secundò facit textus in *l. si post mortem*, §. *fin. ff. de contra tab.* vbi habetur quòd si filius est præteritus in testamento patris, nedum ipse potest dicere testamentum nullum, verum etiam omnes alij filij instituti ex persona & beneficio ipsius præteriti: quòd procedit nedum quando filius præteritus vult dicere nullum testamentum, & vti remedio sibi competenti, sed etiam quando expressè vult approbare ipsum testamentum & renuntiare remedio nullitatis, quia postquam semel ex eius persona cæpit illud ius & beneficium nullitatis competere aliis filiis, non potest amplius ab eis auferri per ipsum filium præteritum: ita probat textus in *d. l. si post mortem*, §. *fin.* & iste est eius verus sensus & ad hoc notat & commendat Bald. in *l. posthumo nato. C. de contra tab. 2. col. 1. quest.* & ibi Paul. & communiter moderni ex quo datur notabilis declaratio ad textum cum materia in *l. filio præterito*, ff. de *in iusto rupt.* vbi habetur quòd si filius præteritus approbat testamentum, conualefcit saltem de æquitate prætoria, vt procedat & intelligatur quando non erant alij filij instituti quibus esset ius quæsitum ex præteritione alterius: secùs verò aliàs quia in eorum præiudicium non potuit præteritus approbare: & in terminis ita tenet Imola, in *dicta l. filio præterito 29. col. versic. ex prædictis glossis*: & ibi Paul. de Castr. *tertia col. n. 8.* licèt Bartol. ibi & in *dicta l. si post mortem*, §. *final.* expressè teneat contrarium.

Tertiò facit textus in *l. petenda, in fin. C. de temp. in integ. restit. per.* iunctâ communi sententiâ vbi habetur quòd si dilatio vel terminus conceditur vni ex litigantibus de iure communi, vel de iure speciali restitutionis, quæritur etiam alteri, & non potest sibi auferri, licèt ille cui principaliter concessa fuit dilatio vel terminus ei renuntiet, & nolit eo vti: & in expresso ita tenet & declarat ibi Bald. *l. 2. col. n. 6.* & magis communis opinio licèt Bart. & alij Doctores teneant contrarium in dilatione vel termino concesso iure speciali restitutionis.

Quartò facit textus vnicus in suo casu iunctâ communi opinione in *l. ampliorem C. de appell.* vbi habetur quod appellatio tantum interposita ab vna parte prodest alteri etiam non appellanti, vt iudex possit in eius fauorem reformare sententiam: & ad hoc dicit eum singularem & vnicum Bald. & alij Doctores ibi notant etiam & commendant Canonistæ in *cap. cum Ioan. de fide instrument.* Domini de Rota, *decision. 358.* quod extende vt procedat & habeat locum, etiam si pars quæ appellauit velit renuntiare appellationi, quia non potest in præiudicium alterius partis cui est quæsitum ius appellationis: & ita illum textum intelligit & declarat Bald. in *l. fin. Cod. quando pronoc. non est necess. 1. col. num. 4.* Bart. & alij Doctores in *l. si quis libellos. C. de appellat. num. 2.* Salic. in *l. per hanc. C. de tempor. appel. fin. col.* Quintò facit textus notabilis in *l. si constante, vers. si exceptis. C. de donat. ante nupt.* vbi probatur quod quando ex contractu vel pacto contractantium per dispositionem legalem quæritur ius tertio, re vel spe: non possunt partes recedere à tali pacto vel contractu in præiudicium tertij, cui semel est quæsitum ius: & ad hoc notat & commendat ibi Bald. *2. col.* & communiter Doctores. Sextò facit textus in *l. insulam, §. fin. ff. solut. matrim.* vbi habetur quod si ex pacto vel stipulatione in casu soluti matrimonij debeatur dos cuidam tertio fortè dotanti, & postea contingat quòd sit factum diuortium inter maritum & vxorem, statim poterit ille tertius petere dotem: & licet maritus & vxor postea reconcilientur, non potest

Ant. Gomez Leg. ad Tauri.

auferri ius quæsitum tertio in petenda dote: & ibi notat Paul. & communiter Doctores facit etiam bonus textus in *l. cum maritus, §. Titius, ff. de par. donat.* textus in *l. certi conditio, §. si numeros, iunct. gloss. & commun. opin. ff. si cert. petat.* textus in *l. seruus, & in l. filius paciscendo. Cod. de pactis.* Sed his non obstantibus ego teneo contrarium, imò quòd tali filio mortuo vel consentiente possit pater alium filium quem velit meliorare, prout tenet Palac. Rub. hic, *n. 11.* & Tellus ibid. Azevedus in *l. 6. titul. 6. lib. 5. n. 5.* Primò quia illud fuit pactum merè personale factum cum illo solo filio, ex quo nullum ius fuit quæsitum aliis filiis: vnde meritò pater eis inuitis poterit quem velit meliorare: argumento textus in *l. iuris gent. §. paclorum, ff. de pactis,* textus in *l. idem §. personale, eod. titul.* textus in *l. epistola §. pactum, eod. titul.* textus in *l. 2. & fin. C. sine censu vel relig.* & ibi Bald. & Doctores.

Secundo facit etiam in proposito bonus textus & notat in *cap. si Titius, si de feudo defuncti contentio sit inter dominum & agnatos vasalli in vsib. feud.* textus in *cap. 1. de eo qui finem fecit agnato eod. lib.* & vtròque Bald. & Doctores vbi habetur quod pactum inter aliquos factum super feudo, nunquam nocet nec prodest aliis successoribus, nisi solùm paciscentibus.

Tertiò facit ratio notabilis & concludens, quia pactum gratuitum, donatio, legatum, vel prælegatum semper fit vel propter benè merita recipientis, vel propter maximam eius affectionem, vt in *l. nec adiecit, ff. pro socio,* quæ ratio cessat in aliis filiis quibus pater non prospexit in tali pacto vel promissione: ergo eis nullum fuit quæsitum ius & per consequens mortuo vel consentiente filio possit alium quem velit meliorare: argumento textus in *l. non omnis, ff. si cert. petatur,* textus in *l. cancellauerat, ff. de his qua intest. delen.* textus in *l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. textus in leg. cum tale, §. fin. ff. de cond. & demon.* textus in *l. age cum Geminiano. Cod. de transact.* textus in *l. in agris, ff. de acquir. rerum domin.* vbi habetur & probatur quod actus agentium non operantur vltra eorum intentionem: & limitata causa limitatum parit effectum. Nec obstat textus in *d. l. fin. ff. de pactis,* quia ibi ex pacto debitoris principalis quantumcumque personali, necessario fuit quæsitum ius fideiussori, cum eius obligatio sit accessoria: vnde extincta obligatione principali, solutione, præscriptione, pacto de non petendo, vel quouis alio iure vel remedio, in consequentiam extinguitur obligatio accessoria fideiussoris: vt in *l. omnibus, ff. de solut.* textus in *l. nouatione, ff. de nouat.* textus in *l. ubicumque, ff. eod. titul.* textus in *l. ex persona, ff. eod. titul.* textus in *l. solutum, vers. nouata, ff. de pign. action.* textus in *l. nouatione. C. de fideiuss.* textus in *l. 1. C. etiam ob chirog. pecun.* textus in *l. exceptiones, la 2. ff. de except. in l. cum filiusfam. ff. de verb. oblig.* textus *l. morarei, eod. titul.* textus in *l. omnibus, ff. de reg. iur.*

Secundò non obstat textus in *l. si post mortem, §. fin. ff. de contra tab.* quia ex præteritione filij competit ius nullitatis ex legis dispositione, nedum ipsi filio, sed etiam omnibus aliis etiam institutis: vnde meritò approbante filio præterito non auferitur ius aliis quæsitum. Præterea non obstant alia fundamenta pro contraria parte adducta, quia loquuntur quando ex pacto vel contractu fuit ius quæsitum tertio ex legis dispositione: vnde eo inuito non potest ab eo auferri: sed in nostro casu & quæstione, ex pacto vel promissione vni facta de non meliorando, nullum ius fuit quæsitum aliis filiis: vnde meritò eo mortuo vel consentiente poterit pater quem velit meliorare: & istam sententiam & conclusionem videtur tenere Palac. Rub. in *presenti, 6. col. vers. pater qui promisit.* Didacus Castellus, *12. colum. versic. sed quæro pater.* Quod tamen intelligo & extendo, modo filius qui remisit habeat filios vel descendentes, modo non: quia eis benè potuit præiudicare

in quærendis: secus tamen est si filius cui pater promisit de non meliorando decedat in vita patris cum liberis vel descendentes: quia tunc non potest pater aliquem filium meliorare, quia liberi repræsentatiuè subintrant locum patris præmortui, & succedunt ex eius persona in omni iure sibi competenti: ergo in hoc pacto & obligatione ut non possit pater & sic auus eorum aliquem filium meliorare, licet bene possit meliorare vnum ex nepotibus eius natis & descendentes ex filio cui est factum prædictum pactum de non meliorando.

Item adde quod idem est in secunda parte huius legis: quia si pater vel mater promisit meliorare vnum ex filiis suis & talis filius remittat hoc pactum, & ius ex eo sibi quæsitum, vel decedat & moriatur in vita patris, poterit pater alium, quem velit meliorare: secus tamen si decedat & moriatur in vita patris cum liberis vel descendentes, quia tunc non potest alium meliorare: imò tenetur meliorare omnes nepotes vel descendentes ex filio præmortuo, quia repræsentant patrem suum defunctum, & succedunt in iure sibi competenti: imò teneo quod hoc casu non possit auus vnum ex nepotibus vel descendentes meliorare. Idem tenet hic, Castillus *verbo, que non va-* *la, vers. ulterius quero.* Tellus Fernandez, n. 19. Marienz. *in d. l. 6. tit. 6. lib. 5. recop. gloss. 7. n. 2.* Angel. *in 6. gl. 3. n. fin.* Nec obstat l. 18. *supra eod.* vbi disponitur quod auus potest facere meliorationem tertij vni ex nepotibus, etiam viuentem filio, vel eo mortuo, quia illam legem intelligo non præcedente pacto de non meliorando aliquem filium: sed tali pacto præcedente non potest auus nepotem ex eo meliorare in vita vel post mortem patris sine eius consensu & voluntate: pro quo considero omnia iura dicentia, quod mortuo filio in vita patris, nepotes ex eo subintrant locum eius, & repræsentatiuè succedunt ex eius persona & omni iure sibi competenti. Secundò etiam considero, textus in *Auth. de nupt. §. si verò filiorum collat. 4.* vbi dicit quod nepotes ex filio præmortuo succedunt in illamet parte & portione quam pater eorum erat habiturus: & illum textum reputat singularem Salyc. *in l. pactum quòd dotali, C. de pactis, fin. col.* & istam conclusionem tenet Palac. Rub. hic, 6. col. & Didacus Castellus *antepen. col. vers. ulterius.*

Item quæro si pater vel mater promisit non meliorare aliquem ex filiis in tertio nec quinto, an possit pro anima vel piis causis vel pro quibuscunque aliis causis de quinto disponere? Et certè videtur tenendum quod sic: quia cum legitima sit necessaria, & in tertio non possit meliorare, remaneret intestabilis per supradicta: & ita tenet hic Palac. Rubeus 6. col. *vers. sed pulchra est dubitatio,* Castillus 12. col. Adde Marienz. *in l. 4. tit. 7. lib. 5. gloss. 3. num. 1.* & vide, quæ diximus *in l. 17. n. 10.* ibi, & breuiter teneo quod sic, & videas etiam Azeued. *lib. in l. 6. tit. 6. §. recop. n. 6. ad fin.* Angelum *in l. 6. de meliorationibus, gloss. 6.*

27 Item quæro si pater vel mater promisit in scriptura publica non meliorare aliquem ex filiis suis, an possit meliorare nepotes vel alios descendentes? Et videtur quòd sic: quia in materia odiosa, appellatione liberorum non veniunt nepotes, ut in filij appellatione, *ff. de verb. sign. & in l. senatus, ff. de ritu nupt.* Sed hoc non obstante contrarium est tenendum, imò quòd non possit etiam isto casu meliorare nepotes neque alium descendentes, quia quando constat de voluntate disponentis, & est eadem ratio, etiam in materia odiosa semper appellatione filiorum comprehenduntur nepotes & alij descendentes, ut in prædictis iuribus probatur: sed in nostro casu & quæstione constat de voluntate disponentis, quia ille qui promittit non meliorare filium, videtur etiam velle non meliorare nepotem. Item etiam eadem est ratio & adhuc

fortior cum maiorem dilectionem habeat ad filios quàm ad nepotes vel alios descendentes: argumento textus *in l. cum auus, ff. de condit. & demonstr. & in l. cum acutissimi, C. de fideicom. & in l. generaliter, §. cum autem, C. de inst. & subst. in Auth. multo magis, C. de sacros. Eccles. cum similib.* & tenet in præsentem Cifuent. licet Palac. Rub. relinquat cogitandum. Hoc tamen est intelligendum quando pactum, de non meliorando cum tertio fiat ex causa onerosa, ut matrimonij transactionis, vel alia simili duratura, quo casu prohibitio de non meliorando tam ad filios, quàm ad reliquos descendentes extenderetur favore illius, cum quo contractum seu actum fuit, ut colligit ex Bartoli doctrina, *in l. pater filium, §. fundum de l. 2.* Tellus hic *num. 8.* sic intelligendo & Cifontanum hic, n. 2. Castillum, *verbo, descendentes,* & Palac. Rub. n. 2. ut tradit Velasquez de Auendaño hic, *gl. 1. n. 4.* Gutierrez *de iuram. confirmatorio 1. part. c. 59. n. 11.* Marienz. tamen nostram sententiam indistinctè tenet, imò quòd pater nepotes meliorare non possit virtute pacti de non meliorando filios, siue simpliciter, siue cum causa fiat & fundamentis, quibus Telli distinctio corroboratur, plenè satisfacit, *in l. 6. tit. 6. lib. 5. recop. gl. 1. n. 4.* & stante nostra lege hic verum asserit Azeuedus *ibid. num. 9.* hancque sententiam, sine distinctione sequuntur Palacios Rub. Cifuentes, Castillusque supra allegati Perez ad Seguram *in repetitione legis tertie, §. fin. n. 51. ff. de liberis & posthumis,* & dicit communem Marienz. vbi supra, & hoc casu pro anima posse disponere tenet Azeuedus vbi supra, *numer. 4. ad fin.* & Angel. *in l. 6. gloss. 6.* & dixi supra *num. 26. in princ.* & idem Angel. *gloss. 3. in d. l. 6. num. 1.*

Item adde quòd licet in nostro pacto vel promissione de non meliorando requiratur scriptura publica, ut disponit nostra lex, & tenet Didacus del Castillo hic, *verbo, scriptura publica,* Palacios Rub. n. 4. & *ibidem* Tellus Fernandez Couar. *in cap. quamvis pactum, in 3. part. in initio, num. 2. ad fin.* Marienz. *in l. 6. tit. 6. lib. 5. recop. gloss. 2. num. 1.* Azeuedus *ibidem num. 13.* tamen si sit deperdita poterit pactum vel promissio probari per testes: argumento textus *in l. testium, vers. fin. C. de testibus,* vbi habetur quod in omnibus casibus in quibus requiritur scriptura pro forma & substantia actus, & sit deperdita, potest bene talis actus probari per testes: & ad hoc notat & commendat ibi Petrus, Iacob. Butr. Cynus, Bart. Alberic. Bald. Angel. Paul. Salycet. & communiter DD. Bart. & Doctores *in l. emancipatione, C. de fide instr.* idem Bart. & communiter Doctores *in l. 2. de honor. possess. secundum tab. idem Bart. & communiter Doctores in l. pactum quod bona fide, C. de pactis.* Huic facit *l. sicut iniquum, l. emancipatione, C. de fide instrumentorum, cap. cum olim, in 1. de priuil. tractant Abb. Felin. n. 14. in cap. 2. de probat.* quod tamen intelligendum est, si modo probetur casus amissionis tenor scripturæ, & quòd habebat substantialia, ut docebitur *in l. 41. num. 3.* & latè Aluarus Velasquez, *de iure emphyteutico, 1. p. quæst. 7. n. 38.* iuxta quæ intelligenda est *d. l. 41. ibi. ò por testigos que depongan en la forma que el derecho requiere,* nec obstat, *l. 10. tit. 19. part. 3.* quia loquitur quando transumptum scripturæ patri datum deperditum est, extabat autem originale, in protocollo tabellionis, quo casu non potest omninò scriptura deperdita censi, & ideo probatio per testes non admittitur, sed reficienda est scriptura per citationem partis, & iuramentum eius qui eam amisit, ut *in d. l. 10.* & interpretatur Perez *tit. 3. ordin.* & vide omninò Palacios Rub. hic, *num. 3.* Castillum *verbo scriptura,* Marienz. *in lege 6. tit. 6. lib. 5. gloss. 2. num. fin.*

Item quæro si pater vel mater promisit non meliorare vnum ex filiis suis quem expressè nominauit, an poterit alium meliorare? Et teneo absque dubio quòd sic:

fic : quia actus gentium non operantur ultra eorum intentionem : & limitata causa limitatum parit effectum : vt in iuribus supra allegatis. Idem tenet Angel. in l. 6. gloss. 2. num. 1. id intelligens procedere , nisi causa finalis, seu ratio promissioni adiciatur omnium filiorum fauorem respiciens, puta, vt omnes æqualiter succederent : quia tunc causa generalis parit effectum, ex d. l. age cum Geminiano. Confirmatur etiam, quia si testator determinatè & specificè prohibuit certum filium alienare, talis prohibitio non extenditur ad alios, imò nec ad nepotes, nec vltiores, textus est notabilis in *Authent. de restit. fideicom. §. nos igitur collat. 9.* per quem ita tenet Bald. in l. voluntas. Cod. de fideicom. fin. colum. num. 13. & ibi communiter Doctores Bart. in l. Lucius. §. 1. ff. de l. 3. moder. in l. filiusfam. §. diui. ff. de legat. facit etiam textus in l. pater filium §. fundus, ff. de legatis tertio, vbi habetur quod alienatio prohibita ad tempus videtur permessa post tempus : & ad hoc notat Bart. & communiter Doctores ibi.

30 Aliud est pactum de futura successione certo modo diuidenda, vt puta si filij vel hæredes diuidunt inter se hæreditatem patris vel alterius quam sperant post mortem eius : nam tale pactum, conuentio, vel diuisio, non valet tanquam contra bonos mores, cum tractetur de hæreditate viuentis, & inducat votum captandæ mortis, nisi pater vel ille de cuius successione diuidenda tractatur consentiat in tali pacto & diuisione, & in eadem voluntate perseueret vsque ad mortem: textus est singularis & vnicus in iure, in l. fin. C. de pactis, & ad hoc notat & commendat ibi Odoffred. Cinus, Alberic. Bartol. & communiter Doctores idem Bartol. & alij Doctores in l. si stipulatio hoc modo concepta, ff. de verbor. obligat. fin. colum. & illum textum ad hoc dicit vnicum Bald. in c. ad nostram, el. 1. de iureiur. secunda col. n. 9. aded quòd talis conuentio & diuisio non firmatur iuramento secundum omnes doctores, vbi supra, aded etiam vt tales filij vel hæredes in casu quo talis hæreditas ad eos perueniat, priuantur successione tanquam indigni, & applicatur fisco, ita probat textus notabilis in l. quidam in iure, §. fin. cum l. sequens, ff. de donat. vbi habetur quòd si quis donat rem vel partem hæreditatis quam sperat post mortem alterius, priuatur successione & applicatur fisco : textus in l. 2. versic. fin. ff. de his qui vt indign. & ibi Bartol. communiter Doctores & in expresse ita tenet Gloss. ordin. in d. lege fin. Cod. de pactis in verbo obseruari, & ibi Bartol. 1. col. 4. oppos. Bald. 2. col. n. 7. Iason. 3. colum. versic. 3. limita. Roman. in d. l. stipulatione hoc modo concepta, 7. col. num. 24. Dubium tamen singulare est, quare pactum de succedendo factum principaliter cum ipso de cuius successione tractatur non valet etiam data perseuerantia in eius consensu vsque ad mortem : sed pactum de successione sua factum cum tertio bene valet de eius consensu, si in eo perseuerauit vsque ad mortem : de quo vide omnino Petrum Bella Per. in dicta l. final. Cod. de pactis 2. col. versic. sed queritur. Cinus. 1. colum. num. 2. Alexand. fin. colum. in fin. Bald. 2. column. §. oppos.

31 Ex quo singulariter inferitur, quòd si filius vel filia renuntiavit cum iuramento hæreditari patris, in manibus & fauore fratrum vel eorum & patris simul, quòd non obstante tali pacto & renuntiatione iurata poterit succedere patri, si non perseuerauerit in eadem voluntate : & in expresse ita tenet Bald. in cap. ad nostram, el. 1. extra de iureiuran. 2. colum. num. 9. argumento textus in d. l. fin. Cod. de pactis, dicens quòd licet lex illa sit omnibus nota, tamen ad hoc non est per aliquem specialiter allegata : & istam sententiam & conclusionem non allegando Baldus tenet Fulgos. in l. pactum, Codic. de collat. Raphaël Cuman. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, de verbor. obligat. & ibi Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

Alexand. 4. colum. prope fin. Corneus in l. pactum C. de collat. 2. colum. versic. 5. limita. Aret. notabiliter in l. qui superstitis, ff. de acquirend. hæred. 4. col. versic. est quarta, sententia. Georg. Natap. in d. c. quamuis pactum in fin. versic. quod sing. limita, vbi dicit quòd est omni cura memoriæ commendandum. Roder. Suar. singulariter & melius quàm alibi in repet. legis, quoniam in prioribus. Cod. de inoffic. testamen. 70. fol. 4. colum. versic. quinto, &c. quem omninò vide : vbi ex hoc inferit, quòd filius in cuius fauorem est renuntiatum ab alio fratre vel fratribus, habebit illam partem vel portionem ultra meliorationem tertij & quinti. Sed etsi non expresse in fauorem fratris renunciaffet, sed in fauorem patris vel matris, eo adiecto pacto, vt possent pater vel mater, cui vellet illud relinquere, siue filio, vel extraneo, ita vt is cui relinquitur censeatur illud habere non à patre vel à matre, sed ab ipso renunciante, sola nominandi vel eligendi facultate matri concessa, poterit mater ultra tertium & quintum, illud quòd à filio renunciante habuit alteri filio relinquere : quia non à matre, sed à fratre, qui renunciauit capere videtur, ita Gutierrez in cap. quamuis pactum, de pact. in 6. Iason. tamen in dicta l. final. Cod. de pactis, 4. column. num. 13. reprobatur expresse Bald. & tenet quòd imò tale pactum valeat cum iuramento, quia illud est pactum de non succedendo quòd firmatur iuramento, vt supra conclusum est, & antea Iason. istam opinionem tenet Roman. in l. qui superstitis, ff. de acquirend. hæred. quem refert ibi Aretin. 4. colum. in princ. & Alexand. in dicta l. stipulatio hoc modo concepta, 4. colum. numero 12. sed certè sententia Bald. est verissima & notanda, & Iason. non intellexit eam, quia intentio Baldi est quòd licet pactum de non succedendo, quòd fit patri, firmetur iuramento, tamen pactum de non succedendo quòd fit fratribus vel sororibus licet in verbis sonet de non succedendo, tamen virtualiter & affectiuè est pactum de succedendo, & de hæreditate & futura successione certo modo diuidenda, quòd non valet nec firmatur iuramento : quia est contra bonos mores & inducit votum captandæ mortis : nam sicut quando agitur inter fratres quòd post mortem patris vel eius cuius successionem sperant, vnus habeat certam partem & alter aliam, dicitur pactum de futura successione diuidenda, & non valet: vt in d. l. fin. Cod. de pact. ita in nostro casu quando vnus filius promisit aliis fratribus non succedere, videtur diuidere inæqualiter vt ipse nihil percipiat, alij verò rotum: vnde tale pactum non debet valere, quia censeatur de hæreditate viuentis certo modo disponenda vel diuidenda: & meritò non firmatur iuramento : vnde in nostro casu Bald. dixit optimè, quia respectu fratrum censeatur pactum de hæreditate diuidenda & non valet, etiam cum iuramento nisi pater consentiat, & in tali consensu perseueret vsque ad mortem, respectu patris est pactum de non succedendo & bene firmatur iuramento, vt filius non succedat in vita patri ab intestato nec contra testamentum, sed ex testamento vel secundum eius voluntatem bene potest succedere, vt supra conclusum est. Ex quo infero, quòd licet pactum de non succedendo firmetur iuramento, debet intelligi quando fit patri: secus tamen est quando fratribus, quia non dicitur pactum de non succedendo, sed de hæreditate diuidenda, vel certo modo disponenda : ista est intentio Baldi, sic per alium non declarata: & in expresse considero quòd ante Baldum istam eandem sententiam & conclusionem voluit Bartol. in dict. l. stipulatio hoc modo concepta, 1. colum. in fin. & iste casus iam mihi contigit, & in eo habui consulere inter filios cuiusdam militis huius ciuitatis. Limita tamen superiorem conclusionem, quæ habet quòd pactum de hæreditate viuentis certo modo

disponenda non valet, vt procedat quando pactum interponitur super hæreditate certi & determinati hominis, vt super hæreditate tertij vel alterius: secus si incerti, vt si quis contrahit societatem cum alio de communicandis bonis futuris, proventis ex aliqua successione, nulla expressa vel determinata persona: quia tale pactum & conuentio valet, textus est notabilis in l. 3. §. de illo, ff. pro socio, quem ad hoc notat & commendat ibi Gloss. ordinaria Bart. Bald. Salicet & communiter Doctor. Bart. in l. stipulatio hoc modo concepta, de verbor. obligat. 2. col. in fin. & ibi communiter Doctores Gloss. ordin. in fin. C. de pactis, in gloss. penult. in princ. & ibi Petr. 1. colum. in fin. Cinus 1. col. 3. oppos. Bart. 1. lectura, pen. col. num. 17. Alb. pen. col. in fin. Angel. in fin. Bald. 2. col. num. 10. Salic. pen. colum. in fin. Iaf. 3. col. versic. limita.

Secundo limita vt procedat quando agitur de futura successione diuidenda, & aliqua obligatione super ea contrahenda: secus verò quando agitur de aliqua liberatione vel debiti remissione, vt si filius qui sperat hæreditatem patris fecit pactum cum creditoribus patris viuentis, vt non conueniatur ab eis postquam hæreditas patris ad eum perueniat: nam tale pactum & conuentio valet: fauore liberationis: textus est notabilis in l. & suum heredem, §. idem probat, ff. de pactis, & ad hoc reputat singularem Paul. & communiter scribentes, reputat etiam singularem Iaf. in l. iurisdictionum, §. fin. eod. titul. & per illum textum ita etiam tenet Bart. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, de verbor. obligat. fin. col. in fin. & post eum cæteri Doctores Alber. in l. fin. Cod. de pact. fin. colum. in fin. & ibi Angel. fin. colum. in fin. Paul. 2. colum. post medium. Salic. pen. col. in fin. Iaf. 3. col. num. 7. Vnum tamen est, quod illa decisio videtur tantum procedere in filiis fauore filiationis & liberationis: non verò in aliis hæredibus agnatis vel cognatis: & in specie tenet Paul. in l. fin. C. de pactis, 2. col. post medium. Sed certè intentio omnium Doctor. vbi suprà est in contrarium, dubium tamen est quid è contra, an filius vel alter futurus hæres viuentis patre, vel eo cuius successionem sperat, possit liberare eius debitores? & videtur quòd non, Primò, quia est pactum super futura hæreditate viuentis, quod est reprobatum.

Secundò, quia sicut pactum de non succedendo non valet sine iuramento, ne quis pro modico renunciet futuræ successioni, ita hoc pactum quo quis remittit partem successionis non debet valere.

Tertiò, quia in vita non potuit remittere ex propria persona cum ei nihil debeatur: item nec ex persona patris, quia in eius vita non est hæres, nec repræsentat eum: ergo post mortem potest petere debitum ex persona defuncti cui successit, in cuius locum intrat repræsentatiuè, vt in Auth. de iureiur. amouen. pres. in princip. & in l. hæres & hæreditas, ff. de vsuc. cum simil.

Quartò facit, quia inuito patre non potest filius remittere debitum patris, etiam si ex contractu filij acquisitum fuit: textus in l. filiusfamilias, ff. de solut. textus in l. filius paciscendi. C. de pactis cum simil. Sed his non obstantibus teneo contrarium, imò quod valet pactum & remissio fauore liberationis: pro qua sententia facit textus in dicta leg. & suum heredem, §. idem probat. ff. de pactis.

Secundò facit textus in l. si non sortem, §. filius famil. ff. de cond. indeb. vbi habetur quod potest quis venire contra factum proprium, etiam ex persona alterius: textus in l. filiam fratribus ff. ad treb. textus in l. cum dominus, §. fin. ff. de pec. leg. textus in l. pen. ff. de fund. dotal. textus cum materia in l. cum vir de vsuc. & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Spec. in tit. de pact. §. postremo vers. quid si filiusfamilias. Et

ibi Ioan. And. in addit. Sed Bart. in l. filiusfamilias, ff. de solut. in princ. distinguit notabiliter, & dicit hoc esse verum, quando ex causa onerosa liberauit aliquid à debitore recipiendo: secus verò si ex causa lucratiua: & cum eo transit ibi Angel. & cæteri Doctores: & cum Bartol. transit Paul. & moderni in d. l. & suum heredem, §. fin. ff. de pactis, & ista est veritas.

TEXTVS XXIII.

Quando el padre, o la madre por contrato entre viuos, o en otra postrimera voluntad, hiziere a alguno de sus hijos, o descendientes alguna mejoría de tercio de sus bienes, que la tal mejoría aya consideración a lo que sus bienes valieren al tiempo de su muerte: y no al tiempo que se hizo la dicha mejoría. Id est:

Quum pater aut mater per contractum inter viuos aut in alia postrema voluntate auxerit quempiam ex liberis aut descendentiibus ex tertio suorum bonorum, vt eiusmodi augmentum aestimetur ad valor em bonorum in tempore mortis sua, non in tempore quo augmentum est factum.

SUMMARIUM.

1 Melioratio tertij si debebat considerari tempore mortis, vel tempore donationis.

LEX XXIII.

Nota decisionem huius legis, quòd melioratio tertij facta filio vel filia generaliter de toto tertio vel partis eius, debet attendi & considerari habito respectu ad tempus mortis: non verò ad tempus ipsius contractus & meliorationis, cuius ratio est, quia legitima & valor eius attenditur & consideratur tempore mortis, non verò in vita: textus est in l. cum queritur. Cod. de inoffic. testamen. textus in l. omni modo, eod. titul. textus in l. Papinianus, §. quoniam autem, & in §. quarta autem, ff. de inoffic. testamen. textus in l. cum quo, de peculio, §. final. ff. ad leg. Falcid. textus in l. 1. §. si parens, ff. si quis a parente fuer. manum. textus in l. etiam, §. fin. ff. de bon. liber. textus in l. si patronum, §. fin. eod. titul. textus in l. fin. ff. si quis in fraud. patron. limita tamen in casu l. 9. infr. quæ hodie est lex 3. titul. 8. lib. 5. recop. scilicet cum dos & donatio trahuntur ad collationem & partitionem in hæreditatum diuisione procedentium ab ipsis meliorationibus: tunc enim attendetur tempus factæ ac promissæ dotis vel donationis, propter nuptias, vel tempus mortis defunctorum, secundum quòd elegerit ille in cuius fauorem dos vel donatio propter nuptias facta sit, vt tenet Angel. in l. 7. gloss. 2. num. 6. & in 6. gloss. 1. num. 10. Azeuedus in l. 7. titul. 6. lib. 5. Recop. vbi etiam id sublimitat, sed melioratio tertij dicitur legitima respectu filiorum, cum extraneo relinqui non possit: vt in l. 9. titul. de las mandas, lib. 2. for. 11. & vt tenet Castillus in l. 19. Tauri, n. 6. & 7. Couarr. in cap. quamuis pactum 3. part. §. 1. num. 2. Azeuedus in l. 3. titul. 6. lib. 5. num. 24. ad fin. ergo illo tempore attendatur valor eius: istam rationem ponit Doctor. Palac. Rub. in l. 19. suprà eodem num. 5. licet idem Doctor Palac. Rub. relinquat istam quæstionem indecisam & cogitandam in sua repetit cap. per vestras, de donat. inter virum & vxor. fol. 97. colum. 1. versicul. & ista faciunt, ex quo infertur quod si tempore mortis pater vel mater haberet plura bona, de omnibus debet ei solui melioratio: si verò haberet pauciora quam tempore contractus & promissionis, de illis tantum debet fieri solutio. Et extendit conclusionem huius textus vt procedat & habeat locum

locum tam in melioratione expressa, quam etiam in donatione simpliciter facta alicuius rei vel quantitatis, modò sit statim valida & firma, modò non, sed morte confirmetur: quia cum illa habeat vim meliorationis, ut in l. 26. infr. eod. debet etiam in ea attendi & considerari tempus mortis: & ita tenet expressè Cifuentes in presenti fin. quest. Huc faciunt dicta per Tellum in l. 25. n. 15. cum sequentibus, ubi quamvis pater in vita assignasset filio congruam legitimam, habito respectu ad bona quæ tunc habebat, si postea bona patris aucta sint, debetur ex illis bonis auctis legitima: quam etiam quæstionem tangit Azeuedus in l. 3. titul. 6. lib. 5. Recop. n. 2. & idem Tellus hic, & adde pro maxima declaratione & extensione huius legis, quòd talis melioratio etiam respectu bonorum futurorum non potest reuocari licèt in eis non fuerit tradita possessio, si fuerit tradita de presentibus: ut dixi & fundavi in l. 17. supra eodem, num. 1.

TEXTVS XXIV. *L. 8. tit. 6. lib. 5. Recop.*

Quando el testamento se rompiere, o annullare por causa de pretericion, o exhæredacion, en el qual ouiere mejoria del tercio, o quinto, no por esso se rompa ni menos dexa de valer el dicho del tercio y quinto, como si el dicho testamento no se rompiesse, Id est:

Quando testamentum rumpetur aut annullabitur ob pretericionem aut exhæredacionem, in quo fuerit aliquod augmentum ex tercio aut quinto, ob id non rumpatur seu reddatur minus validum predictum (augmentum) ex tercio aut quinto, perinde ac si predictum testamentum non esset ruptum.

S V M M A R I V M.

- 1 Quibus modis & casibus annulletur testamentum?
- 2 An & quando institutio directa contenta in tali testamento nullo & inualido obligetur & conuertatur in fideicommissum?
- 3 Quando testamentum defuncti ratione pretericionis vel exhæredacionis deficit, an conseruentur legata?
- 4 Melioratio tertij & quinti, relicta in testamento, an conseruetur rupto vel annullato testamento?

L E X X X I V.

NOta ex ista lege: quod rupto vel annullato testamento ex causa prætericionis vel exhæredacionis, confirmatur & validatur melioratio tertij & quinti in eo contenta. Pro cuius perfecta declaratione magistraliter & resolutiuè dico, quod testamentum primo modo potest annullari propter defectum testantis: quia minor, vel in potestate alterius, vel furiosus, mente captus. Vide Matiençum in l. 8. tit. 6. lib. 5. Recop. gloss. 1. n. 1. Tellum Fernandez hic n. 2. Et sic carens intellectu vel prodigus vel condemnatus crimine capitali, vel ex aliqua alia causa prohibitus testari, ex tali casu legata & fideicommissa, in eo relicta non valent nec tenent, quia prohibitus testari videtur etiam prohibitus codicillari: textus est formalis & expressus in l. 2. ff. de legat. 1. cuius verba sunt, sciendum est eos demum fideicommissum posse relinquere qui testandi ius habent: & ibi Gloss. ordinaria Bartol. Alberic. Bald. Panormit. Imol. Angel. Aret. Socin. Cuman. Alex. Iaf. & communiter Doctores, textus in l. diui, §. licèt vers. codicillos ff. de iure codicill. textus in l. conficiuntur, vers. 1. eod. titul. textus in l. 1. titul. 12. part. 6. ex quo notabiliter infertur, quòd si lex noua vel statutum disponat,

Ans. Gomez Leg. ad Tauri.

quod minor viginti quinque annorum vel senex post certam ætatem vel aduena & forensis vel similis persona non possit testari, non poterit etiam codicillari: quia licèt non debeat extendi, ut in l. si vero, §. de viro, ff. solut. matrim. iuncta communi opinione. Ex eo quod est correctoria, tamen ex eo quod sunt casus æquiparati per legem antiquam, dispositum in vno censetur etiam dispositum in reliquo: argumento textus in l. si quis seruo. Cod. de furtis, & ibi notat & commendat Gloss. final. Bart. & communiter Doctor. textus in lege, §. 2. ff. ad leg. Fal. textus in lege 1. §. 1. ff. de muner. & honor. cum simil. & in expresso ita tenet & infert Bartol. in dicta lege 2. ff. de legat. 1. colum. 1. quest. & ibi Panorm. Aret. Alexand. & moderni, & istam dicit communem opinionem Socin. Junior. in repet. illius l. pen. fol. n. 134. tenet etiam Paul. de Castr. & alij Doctores in lege non est nouum, ff. de legibus.

Secundò & principaliter testamentum potest annullari ratione voluntatis imperfectæ & non consummatæ, quia antequam impleteretur testamentum testator mortuus est, & tali etiam casu legata & fideicommissa in eo relicta non valent, textus est in lege si is qui testamentum, ff. de testamentis, textus in lege ex ea scriptura eod. titul. textus in leg. fideicommissa, §. quoties ff. de leg. 3. & utrobique Gloss. ordinaria & communis Doctorum. Tertio & principaliter testamentum potest annullari propter defectum solemnitatis, quia testator instituit hæredem, sed non fuit adhibitus legitimus numerus testium. Et hoc casu dico, quod legata & fideicommissa in eo relicta non valent nec tenent, quia cum institutio sit nulla, omnia in eo contenta debent annullari. Item quia ex eò hæreditas non potest adiri: item quia testamentum est actus indiuiduus, & non potest valere pro parte, imò nec valebit ut codicillus, licèt habeat solemnitatem in codicillis requisitam, quia constat quod voluit testari & non codicillari: textus est formalis & expressus in lege, non codicillum. Cod. de testament. cuius verba sunt, non codicillum sed testamentum auiam vestram facere voluisse institutio, & exhæredatio facta probant euidenter, & ibi Gloss. ordinaria & communiter Doctores textus in l. illud, §. tractari de iure codic. textus in l. final. C. de codicill. Ex quo singulariter inferas, quòd præsumptio voluntatis defuncti colligitur & consideratur secundum formam & solemnitatem quam adhibuit in actu, & ad hoc summè notat & commendat Alexand. & alij Doctores in dicta l. non codicillum.

Quartò & principaliter testamentum potest annullari propter defectum institutionis, quia bene est adhibitus legitimus numerus testium sed deficit institutio hæredis: quo casu legata & fideicommissa in eo relicta non valent, quia militant rationes superiores: textus est in l. final. §. illud. Cod. de codicill. cuius verba sunt, illud quoque pari ratione seruandum est, ut decreuit facere testamentum, si id implere nequiverit intestatus videatur esse defunctus, nec traducere liceat fideicommissi interpretationem velut ex codicillis ultimam voluntatem nisi ille amplexus sit, ut vim etiam codicillorum scriptura debeat obtinere, & ibi notat & commendat Glossa ordinaria & communis opinio Doctorum: textus in l. prima ff. de iure codicill. & ibi Glossa ordinaria, Bart. & communiter DD. textus in l. cohæredi, §. cum filia, ff. de vulgar. & pupill. Hodie tamen in hoc corrigitur ius commune, quia legata & fideicommissa in tali testamento relicta valent & tenent, licèt in eo nullus hæres sit institutus vel si fuerit institutus repudiavit hæreditatem: ita tenet Matiençus in l. 8. titul. 6. lib. 5. recop. gloss. 1. num. 3. & in l. 1. titul. 4. lib. 5. recop. gloss. 14. in princ. n. 81 & sequentibus, & gloss. 15. ita disponit lex prima, titulo de los testamentos, libro 5. ordin. Cuius ratio est ne omissione tam leui solemnitatis,

definat feruari voluntas defuncti, & legatarius & fideicommissarius amittat commodum sibi relictum. Quintò & principaliter testamentum potest annullari propter incapacitatem hæredis, vt quia naturaliter, vel ciuilitè erat mortuus, vel alio quouis modo vel causa erat inhabilis, quia hoc etiam casu legata & fideicommissa non valent textus est *in leg. tertia, & per totum. ff. de his qui pro non scriptis habentur*, textus *in lege prima. Cod. de her. inst.* textus *in leg. vnica. §. & cum triplici & in §. in primo. & in §. pro secundo. Cod. de caducit. tollenda.* & vtrouique communiter Doctores textus *in l. quarta. tit. 36. part.* Pulchrum tamen dubium est an hoc casu hodie de iure regio corrigatur ista conclusio, & videtur quod non, quia lex correctoria non debet extendi ex paritate vel maioritate rationis, vt *in l. si vero. §. de viro. ff. solut. matrim. cum similibus.*

Sed firmiter teneo contrarium, imò quòd corrigatur: cuius ratio est, quia quando duo casus æquiparantur à iure dispositum in vno, censetur etiam dispositum in alio, etiam in materia odiosa & correctoria: ita probat textus *in leg. si quis seruo. Codice de furtis.* & ibi communiter Doctores. Sed in iure nostro caput impotentiae & caput voluntatis æquiparantur, & tacitè ex iuris dispositione vnum comprehendit alium, vt *in l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de liber. & posthum. cum similibus.* & ibi Bartol. & communiter Doctores. Ergo in nostro casu prædicta lex regia procedat & habeat locum.

Sextò & principaliter testamentum potest annullari propter præteritionem filij, quo casu institutio hæredis & legata & fideicommissa in eo contenta annullantur & non conseruantur, textus est capitalis & expressus *in l. filio præterito, ff. de iniusto rupto. cum similibus*: cuius verba sunt, *filio præterito qui fuit in patris potestate, nec libertates competunt, nec legata præstantur.* & ibi Gloss. ordin. Bartol. & communiter Doctores quod est verum & procedit, quando filius in potestate præteritus agit contra testamentum per ius dicendi nullum: secus tamen est quando filius emancipatus sit præteritus, & rumpit testamentum per bonorum possessionem contra tabulas: quia tunc cum admittatur tantum de iure prætorio, & eius æquitate voluit quòd legata & fideicommissa præstentur liberis, & parentibus, & quibusdam aliis personis: de quibus *in l. prima. & per totum. ff. de legatis præstandis. & in l. prima. Cod. de bon. possess. contra tab.* & ibi communiter Doctores.

Vnum tamen est quòd si filius in potestate præteritus intentet prædictam bonorum possessionem contra tabulas, quæ sibi etiam competit de iure prætorio, non tenentur legata & fideicommissa præstare etiam illis personis priuilegiatis: quia aliàs licet non vteretur isto remedio posset dicere testamentum nullum de iure ciuili, vel tanquam si non esset factum succedere ab intestato. Et per consequens nulla fit alicui iniuria, licet intentet bonorum possess. contra tabulas: vnde non tenetur prædicta legata nec fideicommissa soluere: textus est notabilis & subtilis *in l. is qui in potestate. ff. de legatis præstandis.* & ibi Bartol. & communiter Doctores antiqui.

Septimò & principaliter testamentum potest annullari propter exhæredationem filij, quo etiam casu institutio hæredis & legata & fideicommissa annullantur & non conseruantur: textus est capitalis & expressus *in lege Papinianus. §. si ex causa. ff. de inofficioso testament. cum similibus*, & ibi communiter Doctores: cuius verba sunt, *si ex causa de inofficioso cognouerit iudex, & pronunciauerit contra testamentum, nec fuerit pronocatum ipso iure rescissum est, & suum*

hæres erit secundum quem iudicatum est, & bonorum possessor si hoc esse contendit, & libertates ipso iure non valent, nec legata debentur.

Octauò & principaliter testamentum potest annullari propter arrogationem & legitimationem vel agnitionem sui hæredis, & hoc etiam casu legata & fideicommissa annullantur, & non conseruantur. textus est *in l. 1. ff. de iniusto rupto. textus in l. certum eod. tit. cum similib.* & ibi Gloss. ordin. Bart. & communiter Doctores.

Nonò & principaliter, testamentum potest annullari propter non aditam hæreditatem, & hoc etiam casu legata & fideicommissa annullantur & irritantur: textus est *in l. si nemo la primera. ff. de testament. tutel. cuius verba sunt, si nemo hæreditatem adierit, nihil valet ex his que testament. scripta sunt*: textus *in l. proxime. ff. de his que in testament. delen.* textus *in l. prima. §. primo. ff. de legatis tertio.* textus *in l. eam quam Cod. de fideicommiss. textus in l. ex testamento. eod. tit. text. in l. 2. §. adeo. ff. de vulgar. & pupil.* textus *in l. si nemo. ff. de regul. iur.* & vtrouique communiter Doctores, quod extendit etiam si legata vel fideicommissa sint relicta ad pias causas: ista est communis opinio *in dicta l. eam quam.* secundum Iason. *ibi 10. colum. numero 19.* Cuiacius tamen hoc casu conseruari legata iure communi asserit. *in cap. relatum. extra de testamentis.* & ipse in pulchra specie consuluit, *consultatione 32.*

Decimò & finaliter testamentum potest annullari propter errorem testatoris, quia errauit in persona instituta in coniunctione naturali vel ciuili, quia instituit aliquem tanquam filium proprium, vel tanquam adoptiuum, vel tanquam legitimum, vel tanquam sibi coniunctum & consanguineum: cum in veritate non esset, quia tunc talis institutio non valet nec tenet, quia deficit consensus ipsius testatoris, ex eo quod est erratum in causa efficienti & finali textus est *in l. si pater. Codic. de hered. instit.* textus *in l. nec apud eod. tit.* textus *in l. quoties. eod. tit.* textus *in l. professio. Cod. de testam.* & vtrouique & communiter Doctores.

Sed isto casu legata & fideicommissa, in eo relicta bene valent & tenent: quia nullus error in eis censetur adhibitus, & testator qui ea relinquebat à filio vel coniuncto à fortiori præsumitur reliquisse à venientibus ab intestato: idem tenet Matiençus *in l. 8. tit. 6. lib. 5. recop. gloss. 1. num. 3.* & textus est singularis & vnicus *in l. eam quam. Codic. de fideicommissis.* secundum intellectum Azonis verum & communem: secundum Doctores antiquos & modernos ibi, confirmatur etiam per textum singularem & vnicum *in l. fin. ff. de her. instit.* vbi habetur quod si testator instituit Titium hæredem & postea rumore & fama interueniente credebat eum mortuum, & ex hoc errore fecit secundum testamentum, in quo legata & fideicommissa reliquit: institutio in hoc secundo testamento facta annullatur & irritatur: tamen legata & fideicommissa in eo contenta valent & tenent; & ad hoc reputat singularem & vnicum Bart. & communiter Doctores ibi quod extendit modo error testatoris esset expressus, modò non secundum eos.

Et si quæras cum testamentum secundum non valet propter errorem & defectum consensus testatoris in ipsa principali dispositione, hoc est institutione: quare etiam non irritatur in legatis & fideicommissis, cum sit eadem & adhuc maior ratio: respondeo quod error tantum fuit limitatus & adhibitus circa solam institutionem. Idè illa sola vitiatur: non verò legata & fideicommissa, nec alia contenta in ipso secundo testamento: sed valent & tenent & conseruan

conferuantur tanquam non à secundo testamento, tanquam nullo, nec ab intestato: cum primum testamentum remaneat validum circa institutionem, sed conferuantur tanquam codicillus qui sumit vires ab ipso primo testamento, & ita tenet & declarat Bart. & communiter alij Doctores in d. l. finali. idem Bart. & communiter Doctores in l. si iure. ff. de legat. 3. & probat textus & ibi Bart. & communis opinio in l. posthumus. §. si paganus. ff. de iniusto rupto. Sed attende subtiliter vltra Doctores, quod certè maior difficultas est apud me quæ sit ratio, per quam legata & fideicommissa relicta in primo testamento non valeant nec teneant, cum sit credendum & plusquam verisimile, quod cum ea reliquit & voluit præstari à primo hærede instituto in primo testamento, quem magis diligebat, à fortiori voluit præstari à secundo hærede ex errore instituto. Et certè nouiter & subtiliter potest dici quod prædicta lex finalis hoc non negat, imo præsupponit & vult quod prædicta legata & fideicommissa relicta in primo testamento valeant & teneant. Sed tantum erat dubium, an contenta in secundo testamento debeant valere & tenere: & respondet & determinat quod sic: ideo dicendum & tenendum est, quod omnia prædicta legata & fideicommissa valeant, tam relicta in primo testamento quam in secundo: & in expresso ita disponit & determinat lex regia. 21. tit. 16. part.

Prædicta tamen omnia & casus superiores præter duos primos limita & intellige, præter quam si testator voluit codicillari & in codicillis fecit legata & fideicommissa: quia illa valent & tenent textus est in lege secunda, & per totum. ff. de iure codicillorum textus in lege prima & per totum. & maxime in lege finali. Cod. de codicillis: textus in §. primo. & per totum. Institut. de codicillis. textus in lege prima. & per totum tit. 12. sexta part. imò quod magis est institutio directa contenta in codicillis, obligatur & inducit repetitionem à venientibus ab intestato: quia videntur grauari restituere hæreditatem per fideicommissum hæredi instituto: textus est in lege secunda. §. finali. ff. de iure codicil. textus in l. terria. eod. tit. textus in l. secunda C. de codicill. textus in §. penult. institut. eodem tit. & vtroque communiter Doctores. Aduertendum tamen quod prædicta iura benè dicunt quod in codicillis possunt hæredes ab intestato grauari, de restituenda hæreditate cui testator velit: non tamen dicunt quod institutio directa simpliciter facta & in eis contenta obligetur. Sed licet prædicta iura hoc expressè non disponant: benè tamen probatur & colligitur ex eis, quod illa institutio & dispositio quæ non potuit valere iure directo, valeat eo modo quo melius valere possit, & in terminis ita probat textus in l. Scanola ff. ad Trebellian. vbi habetur, quod substitutio directa pupillaris facta in codicillis obligatur & valet iure fideicommissi: ergo idem sit in ipsa directa institutione: & ad hoc notat & commendat ibi Dinus, Bartol. Albericus, Angel. Paulus, Imola. & communiter Doctores & per illum text. ita tenet Paul. de Castren. in l. 2. Cod. de codicill. & dicit ita tenere Dinum in quadam sua dispositione. Ioannes de Imol. in l. 1. in fine. ff. de iniusto rupto. Ex quo singulariter inferitur, quod si præcessit primum testamentum solenne, & postea fiat codicillus in quo alter instituatur hæres, censetur hæres institutus in primo solenni testamento, rogatus restituere hæreditatem secundo hæredi instituto in codicillis: ita tenet & declarat Imola in dicta l. 1. in fin. ff. de iniusto rupto. & ibi communiter Doctores. Et idem est, si in tali testamento quod deficit & annullatur ex aliquo prædicto defectu ponatur clausula codicillaris, vt si dicat testator: si non valeat iure testamenti, valeat

iure codicillorum, quia tunc legata & fideicommissa conferuantur, & similiter institutio directa obligatur argumento prædictorum iurium, & in expresso ita tenet Gloss. ordin. in Auth. ex causa. Codic. de liber. præ. in Gloss. finali. questione fin. secundum primam opinionem: vbi dicit, quod annullato vel rupto testamento ex causa præteritionis vel exhæredationis, licet annulletur institutio in eo contenta & non conferuetur in aliquo: tamen si fuerit posita clausula codicillaris conuertitur in fideicommissum, vt hæredes ab intestato venientes teneantur restituere hæreditatem ipsi hæredi instituto. & ibi tenet Nicol. de Mata. Odoffred. fin. colum. penult. questione. Cin. fin. col. numero 12. Bartol. fin. colum. & quest. Bald. 12. colum. 7. quest. & fin. colum. in fin. Angel. de Perus. in fin. Paul. fin. colum. numero 15. Alexand. 6. colum. num. 13. Ias. antepen. colum. numer. 22. Corneus numer. 47. Curtius 20. colum. num. 69. Gloss. etiam notabilis & ordinaria in lege ex ea scriptura. ff. de testament. in Gloss. finali. & ibi Bart. Bald. Angel. Paul. Imola, & communiter Doctores. idem Bartol. in l. prima. ff. de iure codicil. §. 9. principali cum seq. Confirmatur: quia dispositio directa defuncti, quæ non potest valere iure directo ratione personæ vel solemnitatis obligatur, vt valeat iure fideicommissi: textus est capitalis & expressus in l. Scanola. ff. ad Trebellian. textus in l. si quis priore. eod. tit. textus in l. ex facto. eod. tit. textus in l. si patroni. §. finali. eod. tit. textus in l. filiusfamilias. §. vt quis hæredem. ff. de legat. 1. textus in l. posthumus. §. fin. ff. de iniusto rupto. textus in l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicommiss. liber. textus in l. cum quis decedens. §. feram. ff. de leg. 2. text. in l. Lucius. §. filiam. eod. tit. text. in l. codicill. §. fin. eod. tit. & vtroque Bart. Bald. Paul. Imol. & communiter Doctor. notat etiam & declarat Bartol. & communiter Doctores in l. verbis civilibus. ff. de vulg. & pupil. Et adde quod in aliquibus casibus prædicta clausula codicillaris, tacitè censetur apposita, licet expressè non ponatur: primus est, quando testator dicit, valeat omni meliori modo quo possit valere: textus est notab. in l. codicillis. §. Lucius Titius. ff. de leg. 2. & ibi notant & commendant indifferenter omnes Doctores. Secundus est, quando apponitur iuramentum: text. est singul. & vnicus in l. cum patre. §. filius matrem. ff. de legat. 2. & ibi notat Bart. Bald. & communiter DD. Tertius est, quando pater testatur inter liberos Gloss. est singul. & vnica in l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulg. & pupil. & ibi notant communiter Doctores antiqui & moderni de quo articulo vide per Doctores in l. fin. Cod. de codic. & in l. eam quam. C. fideicommiss. & omninò posita per me in l. 3. supra his leg. Tanxi. num. 62. & num. 74. De his casibus vide supra in l. 3. numero 74. vbi vide aucta.

Item adde quod quando testamentum deficit ratione præteritionis vel exhæredationis, licet prædicta clausula codicillaris non sit posita, omnia legata & fideicommissa in eo contenta conferuantur: textus est formalis & expressus in Authent. ex causa. Cod. de liber. præ. cuius verba sunt, ex causa exhæredationis vel præteritionis, irritum est testamentum quantum ad institutiones, cetera namque firma permanent, & ibi Gloss. ordin. & communiter Doctores & idem disponit l. fin. tit. 8. 6. part. Idem tenet Azuned. in d. l. 8. tit. 6. lib. 5. num. 60. & Tellus hic, num. 2. Et similiter valet & conferuatur substitutio pupillaris, item substitutio fideicommissaria, item tutela, item executoria & alia iura similia, per quæ non succeditur directè ipsi defuncto, secundum Gloss. & communiter Doctores in d. Auth. ex causa. Ex quo subtiliter poterat dubitari, an hodie stante illa authentica, conferuetur melioratio tertij & quinti filio facta quando testamentum rumpitur vel annullatur ex causa præteritionis vel

exhæredationis. Et videtur quòd non: quia talis melioratus reputatur hæres, & tenetur ad omnia debita defuncti pro rata tanquam verus hæres, *ut in l. 21. supra his legibus Tauri*: ergo sicut ipsa institutio irritatur, ita ista melioratio. Sed contrarium est dicendum, imò quod prædicta melioratio valeat & teneat, & non irritetur rupto vel annullato testamento ex prædictis causis exhæredationis vel præteritionis. Cuius ratio est, quia talis melioratio potius censetur prælegatum, quam institutio vniuersalis: argumento textus *in lege qui filiabus, §. fin. cum l. seq. ff. de leg. 1.* & ibi communiter Doctores, & dixi & declaravi *in l. 21. supra his legibus Tauri*. Sed prælegatum conseruatur, ut per Couarruiam: *in capit. Raynutius, §. 6. num. 4. de testament.* Menchacam, *de successionum creatione, lib. 3. §. 20. num. 151. cum precedentibus & sequentibus*, Matiençum *in l. 8. tit. 10. lib. 5. per totum*, Mieres *in tractat. maioratus, in princ. num. 12.* Angelum *in tractat. de melior. l. 8. per totam*: ergo melioratio conseruabitur, & in expresso ita decidit & determinat nostra lex, & iste est verus & realis intellectus eius. Pro cuius perfecta declaratione quæro, an dispositio prædictæ Authenticæ, habeat locum in præteritione filij nati vel posthumi, quem testator ignorabat habere: & breuiter & resolutiuè dico quòd non: imò tali casu legata & fideicommissa non conseruantur: quia præsumitur, quòd si cogitaret vel sciret, non relinqueret, argumento textus *in l. si cum vel in vtero, Cod. de testament. milit.* vbi habetur quòd præteritio facta à milite de filio quem sciebat habere, non reddit testamentum nullum, sed habet vim exhæredationis. Præteritio tamen de filio facta, quem ignorabat habere, reddit testamentum nullum, & omnia in eo contenta irritantur, & in expresso per illum textum ita tenet ibi Bartolus Paul. & communiter Doctores idem Bart. *in d. Auth. ex causa, 3. col.* & ibi Baldus *4. col.* Paulus *2. col.* & communiter alij Doctores: & hanc dicit communem opinionem ibi Iason *4. colum.* & Franciscus Curtius Iunior *5. colum.* idem tenet Bartol. *in l. filio præterito, ff. de iniusto rupto, 3. colum.* idem Bart. *in leg. 1. ff. de iure codicill. 4. col. n. 10.* idem tenet Matiençus *in l. 8. tit. 6. lib. 5. Recop. gloss. 1. num. 1.*

Nec obstat textus *in l. final. ff. de hered. institut.* vbi habetur quod quando præteritio est facta ab ignorante vitatur institutio & legata & fideicommissa remanent firma: quia ibi loquitur, quando præteritio est talis personæ, cuius præteritio non rumpit testamentum, sed institutio rumpitur propter defectum causæ quam testator adesse putabat, quæ causa respiciebat institutionem solam, non verò legata nec fideicommissa: idèd meritò remanent firma quia in eis non deficit voluntas defuncti: ita Bart. & communiter Doctores vbi supra, & maximè *in dict. Authent. ex causa*. Quod tamen limita & intellige sequentibus modis.

Primò modo, quando testator fecit testamentum, secùs tamen si codicillos tantùm, quibus legata vel fideicommissa relinquit à venientibus ab intestato, quia tunc licet ignorasset habere filium valent & tenent.

Secundò modo, limita & intellige quando in testamento non fuit apposita clausula codicillaris: secùs tamen si fuit apposita, quia indistinctè valent, licet ignoret habere filium.

Tertiò modo, limita & intellige quando legata vel fideicommissa sunt prophana, secùs tamen si pia pro anima, quia debentur.

Quartò modo, quando testator prædicta legata vel fideicommissa reliquit extraneis personis, secùs verò si coniunctis,

Quintò modo quando vnicum tantùm filium haberet quem præterisset ignoranter, secùs tamen si plures filios haberet, & vnum eorum ignoranter præteriuic.

Sextò modò si legata essent magna, secùs verò si parua & modicæ quantitatis: quia tunc benè conseruantur, quia verisimiliter potest præsumi, quòd etiam si testator sciret filium habere, legaret & relinqueret: argumento textus cum commun. opinion. *in l. tale patrum, §. fin. ff. de pact. cum simil. & in l. cum alienam, Cod. de legat. & in expresso ita tenet & declarat Bald. in l. Titius, ff. de liber. & posth. idem Bald. in l. filio præterito, ff. de iniusto rupto, 2. col.* idem Bald. *in d. Auth. ex causa, C. de liber. prat. 4. colum. num. 8.* & ibi Alex. *10. col.* & alij moderni.

Sed his non obstantibus ego teneo contrariam sententiam, imò quod omnes prædictæ limitationes non sint veræ nec procedant: sed indistinctè hoc casu annullentur & irritentur legata & fideicommissa, quia dispositio testatoris deficit ratione præsumptæ voluntatis & ex defectu consentus. Ex quibus infero maximam & singularem declarationem ad nostram leg. 24. qua cauetur quod rupto testamento ex causa præteritionis vel exhæredationis conseruetur melioratio, ut intelligatur, & procedat quando filius est præteritus scienter, secùs verò si ignoranter, quia non conseruabitur, sed erit nullius momenti. Secundò principaliter quæro, si legatum vel fideicommissum relinquatur ipsi filio præterito vel exhæredato, an valeat & conseruetur *per dictam Authent. ex causa*, rupto vel annullato testamento ad eius instantiam & petitionem, & videtur quòd sic, quia dispositio prædictæ Authenticæ loquitur simpliciter & generaliter, ergo videtur quòd etiam intelligatur & procedat in isto casu, & in expresso ita tenet ibi Cynus *5. colum.* post Cynum & antiquos quos ipse refert. Paul. de Castr. *in l. fin. eiusdem tit. fin. colum.* Angel. *in Auth. ut cum de appellat. cognosc. §. fin. collat. 8. fin. col.* Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, imò quòd prædicta legata & fideicommissa non conseruentur, quia aut filius petit legatum vel fideicommissum ante expugnationem testamenti, & videtur approbare illud: argumento textus *in l. parentibus, C. de inoffic. testam.* aut filius petit legatum vel fideicommissum post impugnationem testamenti, & repellitur tanquam indignus, quia ille qui iudicium testatoris impugnat, non debet ex eo aliquod commodum consequi: textus est *in l. quasitum, ff. de acquirenda hereditate*, textus *in l. Papinianus, §. meminisse, ff. de inoffic. testam.* textus *in l. post legatum, §. si pater, & §. qui principale, ff. de his qui, ut indign.* textus *in l. is qui contra tabulas, ff. vulgar. & pupill.* textus *in l. in seruitutem, §. si qui bonorum possessionem, ff. de bonis liber.* textus *in lege sub conditione, versic. finali, ff. de bonor. possess. contra tabul.* textus *in l. filium, §. omnibus, ff. de legatis præstandis*, textus *in l. alia, C. de his qui ut indign.* textus *in cap. ex eod. de regul. iur. in 6.* & in expresso isto fundamento & consideratione istam sententiam & conclusionem tenet Bartol. *in dicta Auth. ex causa, 9. col. num. 19.* post Mar. Sile. & alios antiquos quos allegat. & ibi Bald. *pen. col.* Salyc. *7. col. n. 14.* Ias. *9. col. n. 14.* & communiter alij DD. idem Bart. *in l. filio præterito, ff. de iniusto rupto, 7. col. num. 12.* & ibi Ioan. de Imol. *17. colum.* idem Bart. *in l. filium, §. omnibus, ff. de legatis præstandis*, Angel. *in l. final. Cod. de liber. prat.* & ibi Fulgos. *2. col.* Alexand. *final. col.* qui dicit hanc esse communem opinionem, Iason *final. col. in fin.* qui similiter dicit hanc esse communem opinionem. Ex quibus etiam infero aliam singularem & necessariam declarationem ad nostram legem 24. qua cauetur, quòd rupto vel annullato testamento

ex causa præteritionis vel exhæredationis, conseruatur melioratio, vt intelligatur quando melioratio est relicta filio instituto, secus verò si relinquatur ipsi filio præterito vel exhæredato qui expugnauit testamentum patris: quia tunc non conseruabitur prædicta melioratio: & ita tenet in præsentī egregius Doctor Palacios Rubeus, *3. colum. num. 7.* & Didacus de Castillo, *secunda colum. Tellus Fernandez num. 3.* Greg. Lopez in *l. ult. tit. 8. p. 6. verbo mandas, in princip.* Mariençus in *l. 8. tit. 6. lib. 5. Recop. gloss. 1. num. 6.* Azeuedus *ibid. num. fin.* Tellus Fernandez, *hic, num. 3.* Tertio principaliter quæro, si pater vel mater instituit aliquos filios hæredes, & vnum præteriuit vel exhæredauit, & alterum tertium & diuersum in tertio & quinto meliorauit per viam institutionis, dicendo talem filium meum instituo in tertio & quinto bonorum: vel per alia verba directæ institutionis, & postea filius præteritus vel exhæredatus annullat vel rumpat testamentum, an omnes æqualiter succedant ab intestato in sua legitima, & ultra hoc filius melioratus habeat integram meliorationem tertij & quinti? & videtur quòd sic per suprascripta, cum ipse non fuit causa nullitatis vel rupturæ testamenti per nostram legem. Sed contrarium tenet in præsentī Palacios Rubeus, *2. colum. num. 5. versic. 3. pone. & quarta colum. num. 8. versic. accedo nunc ad tertiam casus positionem:* imò quòd in totum annulletur & irritetur: quia cum sit relicta talis melioratio per viam institutionis, necessariò sequitur, quòd debet rumpi vel annullari in totum per textum cum materia in dicta *Auth. ex causa*, vbi expressè disponitur quòd rupto vel annullato testamento ex causa præteritionis vel exhæredationis, irritum est testamentum quantum ad institutiones, licet cætera remaneant firma, sed ista melioratio est relicta per viam institutionis, ergo reuocetur & nullo modo conseruetur, & tantum succedant æqualiter ab intestato. Sed salua pace tanti Doctoris ego teneo contrarium, imò quòd melioratio conseruetur, teneo pro constanti quòd iste filius melioratus succedat ab intestato in sua legitima, & insuper per viam prælegati & fideicommissi fiat sibi restitutio residui vsque ad valorem tertij & quinti, quia dispositio patris vel matris erga filios etiam respectu solennitatis inualida, debet ab intestato seruari, ita tenet Mariençus in *l. 8. tit. 6. gloss. 1. num. 7. & 8.* Azeuedus *ibidem num. 3.*

Item etiam, quia semper in testamento condito inter liberos censetur tacitè appositæ clausula codicillaris, quæ facit actum valere omni meliori modo quo possit, & per consequens operatur vt maior pars & portio quàm legitima, filio relicta vel assignata in testamento restituatur sibi ab intestato per cohæredes, per viam prælegati & fideicommissi: argumento textus in *l. fin. C. fam. hercisc.* & tenet Glossa ordinaria singularis & vnica in *l. cohæredi. §. cum filie. ff. de vulgari & pupill.* & ibi communiter Doctores, & dixi supra ista lege. Ergo in nostro casu & quæstione, licet filius melioratus succedat ab intestato vnà cum aliis fratribus, tamen per viam prælegati & fideicommissi alij fratres tenentur sibi restituere residuum tertij & quinti, non quòd habeat integram legitimam & insuper tertium & quintum, quia repugnaret voluntas defuncti. Sed quòd in effectu habeat tertium & quintum succedendo ab intestato.

Quarto principaliter quæro, si pater vel mater instituit aliquos filios hæredes, & vnum præteriuit vel exhæredauit, & alterum in tertio & quinto bonorum meliorauit per viam legati vel fideicommissi, dicendo melioro talem filium meum in tertio & quinto bonorum meorum, vel lego filio meo tertium &

quintum bonorum, quo casu si filius præteritus vel exhæredatus annullauit vel rupit testamentum, an alter filius melioratus succedat ab intestato æqualiter cum aliis fratribus, & insuper habeat integram meliorationem tertij & quinti, ex eo quòd non fuit relicta melioratio per viam institutionis, sed per viam legati & fideicommissi? Et videtur quòd sic: argumento textus cum materia in *d. Auth. ex causa. & in nostra l. 24. Tit. 8.* & in expresso ita tenet & declarat in præsentī Palacios Rubeus *6. col. num. 14. vers. vel pone casum aliter & quarto.* Idem etiam tenet Castillus, *Gloss. 1. verbo pro solutione Mariençus in l. 8. tit. 6. gloss. 1. num. 8. lib. 5. Recop.* Sed salua eius pace, similiter isto casu, ego teneo contrarium, imò quòd talis filius melioratus habeat legitimam ab intestato, & insuper illud plus & residuum vsque ad complementum tertij & quinti: quòd tenentur alij fratres sibi restituere per viam prælegati & fideicommissi: argumento supra proximæ quæst. Aduertendum tamen, quòd in casibus in quibus legata & fideicommissa, sunt relicta in codicillis, vel conseruentur virtute clausulæ codicillaris, vel ex causa præteritionis vel exhæredationis, vel ex qualibet alia causa, semper requiritur aditio hæreditatis, saltem ab intestato: ista est Glossa singularis & vnica in *l. qui filio. §. seruus. ff. de hered. institut. in gloss. penult. in fin.* & ibi notat & commendat Bartol. & communiter Doctores & eam reputat singularem & vnica Bald. & Angel. notat etiam & commendat Bald. in *l. eam quam. Cod. de fideic. 2. col.* & ibi Paul. *2. col. in fin. Iason 6. col. num. 13.* Bart. Bald. Cuman. & alij Doctores in *l. si quis cum nullum. §. fin. de iure codic.* illam etiam reputat singularem Bald. in *Auth. ex causa. Cod. de liber. præter. 2. oppos. num. 25.* & ibi communiter alij Doctores idem Bald. in *l. fin. Cod. de testam. manu.* Ang. de Aret. in *§. fin. instit. de codicil.* pro qua Gloss. & communi opinione est textus formalis & expressus in *l. 2. ff. de fideicommiss. liber.* quem ibi ad hoc notat & commendat Iac. de Aret. Bart. Alber. & communiter Doctores antiqui. Cuius ratio est, quia hæres non potest obligari, nisi ex quasi contractu qui inducitur per aditionem hæreditatis: vt in *l. apud Iulianum. §. fin. ff. ex quibus caus. in poss. eatur & in §. hæres inst. de obligat. que ex quasi contr. nasc.* Item, quia vbi non est obligatio passiva, non potest actiua deduci in iudicio, vt in *l. in tribu. ff. de iudic.* Item, quia hæreditas iacens non obligatur: quia representat personam defuncti, non verò hæredis: defunctus enim non tenetur ex proprio legato, vt in *l. leg. legatum. la. 2. ff. de legat. 1. & in l. legatum. ff. de leg. 2.*

Ex quo videtur inferri singularis intellectus & declaratio ad *l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinamen.* vbi disponitur, quòd licet in testamento non sit aliquis hæres institutus, vel dato quòd sit, non adierit hæreditatem, debentur & conseruantur legata & fideicommissa & omnia alia contenta in testamento, vt intelligatur quòd his casibus saltem requiratur aditio hæreditatis ab intestato per supra dicta. Sed ego firmiter teneo contrarium, imò quòd hodie omnia valeant & teneant & conseruentur, nulla facta aditione ex testamento nec ab intestato, per prædictam legem regiam, quæ apertissimè hoc probat, & idem dixi & tenui in materia iuris communis, *cap. 5. num. 8.* Confirmatur, quia leges huius regni procedunt generaliter, attenta veritate & intentione disponentis potiùs quàm ex iuris subtilitate: argumento textus in *l. 3. tit. 8. lib. 3. ordin.* Item etiam confirmatur, quia per nouam legem vel statutum benè potest induci, quòd non adita hæreditate ex testamento vel ab intestato, debeantur legata & fideicommissa & omnia alia per testatorem disposita: argumento textus in *l. hæreditas etiam versiculo final. ff. de petit. hæred.* & ibi expressè notat & commendat

commendat Bald. Angel. Paul. & communiter Doctores: textus in *l. Quintus Mutius*, ff. de annuis legatis, textus in *l. his consequenter*, §. sed & cum monumentum, ff. famil. hercis. textus in *l. finali*, §. illo videlicet, Cod. de neces. ser. hered. instis. & in expresso tenet Baldus in leg. 1. Cod. si quis omiff. caus. testament. final. column. num. 9. Alexander in leg. 1. ff. de legat. 1. 10. column. num. 24. & ibi Iason 19. column. num. 19. Nec obstant fundamenta & quidem vrgentia in contrarium adducta, quibus approbatur difficultas, imò impossibilitas conueniendi, cum nulla reperitur persona obligata, quia respondeo, quod facta aditione ex testamento vel ab intestato, clarè procedit nostra conclusio. Nulla verò facta aditione, posset procedere & habere locum fisco adeunte: cui bona sint applicata tanquam vacantia: fisco verò non adeunte, competeret officium iudicis, quod nullam præsupponit obligationem, vt in *l. qui per conclusionem*, §. finali, ff. de action. empt. cum similibus, vel meliùs & clariùs dico quòd daretur curator bonis, & sic hæreditati iacenti qui possit conueniri à creditoribus: argumento textus in leg. 1. & per totum, ff. de curatore bonis dando. & ibi Glossa ordinaria & communiter Doctores.

TEXTVS XXV

EL tercio y quinto de mejoría fecho por el testador no se saque de las dotes, y donaciones propter nuptias, ni de las otras donaciones que los hijos descendientes traxeren a colacion o particion. Id est:

Augmentum ex tertio & quinto non subducatur ex dotibus & donationibus propter nuptias, neque ex aliis donationibus, quas filij aut descendentes attulerunt in collationem seu partitionem.

SUMMARIUM.

- 1 Quando donatio propter nuptias, & qualibet alia donatio confertur, an debeat melioratio facta alteri filio solui ex eis vel de residuis bonis?

LEX XXV.

- 1 Nota est ex ista lege, quod in casibus in quibus dos vel donatio propter nuptias, vel qualibet alia donatio confertur, per recipientem non debet melioratio facta alteri filio extrahi & solui ex eis, sed tantum de aliis bonis: & ratio dubitandi poterat esse & quidem maxima: quia postquam res & bona patris vel matris conferuntur, est perinde ac si nunquam exirent patrimonium & substantiam eorum, & efficiuntur hæreditaria, sicut alia bona hæreditaria, ita probat textus in *l. 3. §. 1. ff. de collat. bonor.* ibi, dum dicit, *sicut hereditatem, ita qua collata sunt præstet*, textus in *l. fin. ff. de collat. dotis*, textus in *l. si soror*, Cod. de collat. textus in *l. vt liberis, cum similibus eod. tit.* textus in *Auth. vnde si parens, C. de inoffic. testam.* Sed nostra lex decidit contrarium, & ratio fundamentalis decidendi est, quia postquam pater vel mater dotauit vel donauit, iam erit de patrimonio eius, & acquisitum fuit filio vel filia recipienti: vnde si postea alteri meliorationem fecit, videtur de residuis bonis tantum meliorare. Confirmatur, quia melioratio respicit tantum bona quæ pater vel mater habet, & possidet tempore mortis, vt in *l. 19. & 23. supra eod.* Ergo non possit detrahi de prædicta dote & donatione in collationem addicta, cum tempore mortis non fuerunt patris vel matris, de cuius successione tractatur sed filij vel filia conferentis: Quam rationem sequitur Ca-

stillus, cum relatis à domino meo, sed aliam rationem scripsit, Matiençus in *l. 9. tit. 6. lib. 5. Recopilationis*, gloss. 1. num. 4. impugnat ibidem Azevedus numer. 8. aliam Telli Fernandez quam hic, num. 2. assignauit defendens & ita tenent in præsentis Cifuentes, Palac. Ruuius & Glossatores, licet certè nullus eorum sic declaret. Nec obstat si replices, quòd in bonis futuris quærendis de nouo, filius melioratus debet habere meliorationem, quia intelligo quando bona sunt patris vel matris tempore mortis: non verò aliàs: vnde de rebus vel bonis semel donatis & postea collatis, non deducitur nec detrahitur melioratio: quia non sunt propria patris vel matris tempore mortis, & per consequens pater vel mater vsus est de illis nolle meliorare: & in hoc consistit verus, proprius, & realis intellectus huius legis, & cætera ad propriam materiam collationis inter filios pertinentia vide in *l. 29. infra eodem.*

TEXTVS XXVI.

SI el padre, o la madre en testamento o en otra qualquier vltima voluntad, o por otro algun contrato entre viuos fizieren alguna donacion a alguno de sus hijos, o descendientes, aunque no digan que lo mejoren en el tercio, o en el quinto, entienda se que le mejoraran en el tercio y quinto de sus bienes: y que la tal donacion se cuente en el dicho tercio y quinto de sus bienes, en lo que cupiere para que a el ni a otro no pueda mejorar mas de lo que mas fuere el valor del dicho tercio y quinto: y si de mayor valor fuere, mandamos que valga fasta en la cantidad del dicho tercio y quinto, y legitima de lo que deuian auer de los bienes de su padre y madre. y abuelos, y no en mas. Id est:

Si pater aut mater ex testamento, aut quavis alia postrema voluntate, aut alio quopiam contractu inter viuos constituerunt aliquam donationem alicui ex liberis aut descendentes, quamvis non expresserint quòd cum augeant ex tertio aut quinto, intelligitur quòd eum augeant in tertio & quinto suorum bonorum: & quòd eiusmodi donatio numeretur intra estimationem tertij & quinti suorum bonorum, nec eum vel alium possit augere ultra estimationem prædicti tertij & quinti: quod si excesserit eum valorem, præcipimus vt valeat vsque ad quantitatem prædicti tertij & quinti, & legitime (patris) quam habituri essent ex bonis paternis aut maternis aut auitis & non amplius.

TEXTVS XXVII.

MAndamos que quando el padre o la madre mejoraren a alguno de sus hijos, o descendientes legitimos en el tercio de sus bienes, en testamento, o en otra qualquier vltima voluntad o por contrato entre viuos, que le puedan poner el grauamen que quisieren, assi de restitucion, como de fideicommissio: y hazer en el dicho tercio los vinculos, submissiones, y substitutiones que quisieren: con tanto que lo hagan entre sus descendientes legitimos, y a falta dellos que lo puedan hazer entre sus descendientes legirimos que ayan derecho de les poder heredar, y a falta de los dichos descendientes, que lo suso puedan hazer entre sus ascendientes, y a falta de los suso dichos puedan hazer las dichas submissiones entre sus parientes, y a falta de parientes entre los estraños, y que de otra manera no puedan poner grauamen alguno, ni condicion en el dicho tercio. Losquales dichos vinculos y submissiones, ora se hagan en el dicho tercio, de mejoría, ora en el quinto. Mandamos que valgan para siempre, o por el tiempo que

que el testador declarare, sin hazer diferencia de quarta ni quinta generacion. Id est.

Præcipimus ut cum pater aut mater auxerint quempiam ex liberis aut descendantibus legitimis ex tertio bonorum suorum vel ex quavis alia ultima voluntate, aut ex contractu inter vivos, possint eis imponere illud gravamen quod voluerint vel restitutionis vel fideicommissi, & statuere in prædicto tertio ea vincula, submissiones, aut substitutiones quas velint, modo fiant inter suos descendentes legitimis: & in eorum defectu possint facere inter suos descendentes legitimis * qui iure possint esse eorum hæredes: & in istorum defectu possint facere inter suos ascendentes: & istis deficientibus, possint constituere prædictas submissiones inter consanguineos, quibus etiam deficientibus, inter extraneos: & ut aliàs non possint imponere ullum gravamen aut conditionem prædicto tertio. Qui prædicta vincula & submissiones in prædictum augmenti tertium siue in quintum constituta præcipimus ut valeant in perpetuum, aut per tempus à testatore declaratum sine ullo discrimine quarta aut quinta generationis.

* Puto legi debere illegitimos qui, &c.

TEXTVS XXVIII.

LA ley del fuero que permite que el que tuviere hijo o descendiente legitimo, pueda hazer donacion fasta la quinta parte de sus bienes y no mas, y la otra ley del fuero que assi mismo permite que puedan mandar teniendo hijos o descendientes legitimis a tiempo de su muerte la quinta parte de sus bienes, se entienda y platique, que por virtud de la vna ley, y de la otra no pueda mandar el padre ni la madre a ninguno de sus hijos ni descendientes mas de vn quinto de sus bienes en vida y muerte. Id est:

Ea lex Fori qua permittit ut qui habuerit prolem aut descendantem legitimum, possit ei donare usque ad quintam suorum bonorum partem, & non amplius: & altera Fori quoque qua permittit, ut habentes proles aut descendentes legitimis possint (eis) legare tempore mortis quintam bonorum suorum partem, sic intelligatur atque exerceatur, quòd virtute utriusque legis pater aut mater non possint legare neque in vita neque in morte ulli ex liberis aut descendantibus ultra quintam bonorum suorum partem.

LEX XXVI. XXVII. XXVIII.

NOta dispositionem harum legum, pro quarum declaratione vide omninò ea quæ dixi in leg. 17. supra eodem, vbi perfectè omnes istæ leges declarantur: idè ad ibi dicta me remitto.

TEXTVS XXIX.

QVando algun hijo o hija veniere à heredar, o partir los bienes de su padre, o de su madre, o de sus ascendientes, sean obligados ellos y sus herederos a traer a colacion y particion la dote y donacion propter nuptias, y las otras donaciones que ouiere recebido de aquel cuyos bienes vienen heredar: pero si se quisieren apartar de la herencia que lo puedan hazer, salvo si tal dote, o donaciones fueren inofficiosas, que en este caso mandamos que sean obligados los que las recibieren, ansi los hijos y descendientes en lo que toca a las dotes: puesto que sea durante el matrimonio a tornar a los otros herederos del testador aquello en que son inofficiosas, para que lo partan entre si, y para se dezir la tal dote inofficiosa, se mire a lo que excede de su legitima y tercio y quinto de mejoría: en caso que el que la dio podia

hazer la dicha mejoría quando hizo la dicha donacion, o dio la dicha dote, auiendo consideracion al valor de los bienes del que dio o prometio la dicha dote, al tiempo que la dicha dote fue constituyda, o mandada, o al tiempo de la muerte del que dio la dicha dote, o la prometio. demas quisiere escoger aquel a quien fue la dicha dote prometida, o mandada: pero las otras donaciones que se dieren a los hijos: mandamos que para se dezir inofficiosas se aya consideracion à los que lo dichos bienes del donador valieren al tiempo de su muerte. Id est:

Quando filius quispiam aut filia venerit ad hereditatem aut ad diuisionem bonorum paternorum aut maternorum, aut auorum sint obligati ipsi & eorum hæredes adferre in collationem & partitionem eam dotem & donationem propter nuptias, aliàsque donaciones quas ab eo acceperint cuius bona in hereditatem capeffunt. Verum si eis libuerit hereditati renunciare eis liceat: nisi eiusmodi dos aut donaciones fuerint inofficiosa. Nam in eo casu præcipimus, ut qui eas receperint, tam filij & descendentes, quantum ad donaciones, quàm filia & earum mariti quantum ad dotes concernit, etiam si id fuerit durante coniugio, teneantur reddere cateris hæredibus testatoris id in quo fuerint inofficiosa, ut illud inter se diuidant. Et ut eiusmodi dos dici possit inofficiosa estimetur. (H. respiciatur.) id quo excedit legitimam (partem) & tertij & quinti augmentum. (H. Mejoría) modò is qui dedit, potuerit facere eiusmodi augmentum, quum fecit prædictam donationem, aut dedit prædictam dotem habito respectu ad estimationem bonorum eius qui dedit aut promisit prædictam dotem, cum ea fuit constituta aut legata, aut cum obiit is qui illam dedit aut promisit, prout ei cui promissa aut legata fuit, magis libuerit. Alia verò donaciones quæ filiis fuerint factæ præcipimus, ut, dici possint inofficiosa, habeatur respectus ad estimationem bonorum donatoris quo tempore obierit.

S V M M A R I V M.

- 1 Quibus modis accipiatur istud nomen collatio?
- 2 Quæ sit ratio inductina collationis?
- 3 Collatio an habeat locum ex testamento & ab intestato.
- 4 An teneatur filij conferre ea quæ sunt relicta in testamento?
- 5 Si filij sint inequaliter instituti, an ille qui in vita patris aliquid recepit teneatur conferre?
- 6 Quæ persona teneatur conferre?
- 7 Si auus dedit dotem vel quid aliud nepoti, patre iam mortuo, an teneatur conferre?
- 8 Filius vel filia quæ renunciauit successioni patris, se postea instituat à patre, si teneatur conferre?
- 9 Inter ascendentes an habeat locum collatio?
- 10 Quæ bona sint conferenda?
- 11 An omnia bona profecticia conferantur?
- 12 An donatio ob causam conferatur?
- 13 Dos vel donatio propter nuptias, an conferatur?
- 14 An illud quod datur pro filia ingrediente in religionem conferendum sit?
- 15 Si pater donat & tradit aliquas vestes & ornamenta sponsæ vel uxori filij, si filius teneatur conferre.
- 16 An expensa quas pater vel mater fecit pro filio in studio debeant conferri.
- 17 An libri conferantur.
- 18 An pater teneatur sumptus & expensas ministrare filio studere volenti, & possit pater ad hoc per filium compelli.
- 19 Si pater soluit aliquid pro filio, redimendo eum ab hostibus, an conferatur.

Donatio ob causam